Le Monde diplomatique

PARIS

PORTUGALIA DUPĂ ALEGERI

O imagine care poate fi întîlnită frecvent în gările oraşelor din Europa occidentală : emigranţi portughezi în căutare de lucru

PENTRU A ÎNŢELEGE mai bine situaţia din Portugalia, trebuie să reconstituim climatul în care s-a desfăşurat ultima campanie electorală. Pînă atunci, opoziţia democratică nu mai participase decît parţial la alegeri sau pur şi simplu se abţinuse s-o facă. O dată cu „sorrissos e abracos" (surîsurile şi îmbrăţişările) lui Marcello Caetano, preşedinte al consiliului de miniştri din septembrie 1968, opoziţia — cea „legală" desigur — s-a simţit încurajată să se prezinte în toate circumscripţiile metropolei, excepţînd una : Porto Alegre unde, candidatul său fiind obligat, în ultimul moment, să parcurgă 40 de km pentru a obţine un act, opoziţia şi-a prezentat lista electorală la o jumătate de oră după închiderea înscrierilor.

În restul ţării, opoziţia „legală" a încercat să participe la alegeri în cadrul extrem de strîmt creat de cîteva rare concesii acordate de guvern pentru a se manifesta. Trei excepţii au existat, totuşi ; la Lisabona, Porto şi Braga ea şi-a prezentat două liste : prima — a Comisiei electorale de unitate democratică (CEUD), condusă de Mario Soares, avocat, trimis în detenţiune de unsprezece ori pentru convingerile sale socialiste ; a doua — cea a Comisiei electorale democratice (CED), ai cărei reprezentanţi erau, la Lisabona, Francisco Pereira de Moura, profesor universitar, catolic progresist, şi la Porto, Armando Bacelar, avocat, socialist de stînga.

Candidaţii CED, cea mai mare parte catolici progresişti şi socialişti de stînga, au căutat să profite de campania electorală nu numai pentru a ataca dictatura, ci mai ales pentru a defini un program politic şi economic pe termen lung. Ei au încercat să renască, în cadrul organizaţiei lor, un fel de „mini-democraţie", fără a acorda prioritate unui partid politic prestabilit. Mario Soares şi prietenii săi, catolici liberali şi social-democraţi, au preferat să regrupeze sub o aceeaşi etichetă diferite curente ideologice, intenţionînd astfel să creeze structurile viitoarelor partide politice. Mai moderaţi decît partizanii CED, adepţii CEUD n-au îndrăznit să meargă prea departe în definirea programului, cu excepţia cîtorva lideri, printre care şi Mario Soares.

În ochii opiniei publice, însă, nuanţele dintre aceste două grupări ale opoziţiei n-au fost întotdeauna uşor de sesizat. Oamenii regimului n-au ezitat să se pronunţe : „Manifestele CED, declara Meloe Castro (preşedintele Uniunii Naţionale — partid unic, de guvernămînt — n.n.), sînt manifeste revoluţionare, comuniste, care pun în pericol instituţiile ţării".

Patruzeci şi trei de ani de salazarism i-au făcut pe conducătorii regimului să piardă noţiunea dialogului. Necruţători în privinţa CED, ei n-au fost mai puţin duri cu CEUD. A fost nevoie de toată tenacitatea opoziţiei, de o răbdare şi un spirit sistematic pentru a divulga în presă, mutilate în proporţie de 40 la sută de cenzura oficială, manifeste extrem de moderate privind marile probleme ale Portugaliei. Campania electorală fiind interzisă la radio şi televiziune, „comisiile electorale" de opoziţie au fost obligate să facă apel la sălile de cinema ; la Porto, CED s-a văzut pusă în situaţia de a închiria un garaj pentru a-şi putea primi simpatizanţii ! Ameninţări, cenzură, intervenţii ale grupărilor fasciste, totul a fost pus la bătaie de către dictatură pentru a împiedica manifestările opoziţiei. Acesteia îi rămîne să profite de cea mai mică breşă în sistem pentru a forţa evoluţia.

În ceea ce priveşte opinia publică, ea se nelinişteşte din ce în ce mai mult de un război căruia Portugalia îi consacră peste 40 la sută din bugetul său. În Guineea, forţele revoluţionare ale lui Amilcar Cabral, inginer agronom, pot declanşa în orice moment o ofensivă generală şi pot ocupa oraşele, ultime redute ale armatei metropolitane. În Angola şi Mozambic, în opt ani de război, portughezii au pierdut 3 000 de oameni, cifră ce, comparativ cu populaţia ţării, reprezintă tot atît cît pierderile americane în Vietnam.

Problema colonială a căpătat o asemenea actualitate încît guvernul şi opoziţia şi-au axat campania electorală pe această temă. Anumite elemente ale armatei au fost cele care au cerut lui Caetano o cenzură riguroasă a textelor preconizînd modificarea „statu-quo"-ului. Termenul „colonial" a fost nemilos cenzurat. Mario Soares, protestînd contra acestei măsuri, a primit din partea guvernului o scrisoare, datată 7 octombrie, care se încheia cu aceste cuvinte : „Cenzura se justifică cu atît mai mult cu cît ea este necesară libertăţii pe care o doresc toţi candidaţii pentru Adunarea Naţională". Fraza te face să zîmbeşti cînd ştii ce a făcut regimul salazarist din libertate !

În Portugalia numai socialiştii lui Mario Soares şi Partidul comunist dispun de o organizaţie proprie. Catolicii sînt dispersaţi, republicanii nu pot reprezenta o mişcare dinamică. Pentru prima dată, lunile trecute, principalii redactori ai ziarelor portugheze au cerut, într-un document scris, o nouă lege a presei. Faptul că s-au încumetat să facă un asemenea demers este un semn suplimentar al evoluţiei ce capătă contururi în ţară. Chiar dacă în fapte această evoluţie este foarte timidă.

Edouard BAILBY

INTERNATIONAL Herald Tribune

Published with The New York Times and The Washington Post

NEW YORK

Joseph Alsop

VIITORUL SENATORULUI KENNEDY

CONTROVERSA cu privire la ancheta în legătură cu moartea lui Mary Jo Kopechne s-a terminat în cele din urmă, şi se pare că acest prim capitol al tragicei întîmplări prin care a trecut senatorul Edward Kennedy se apropie de sfîrşit. Deocamdată este prea devreme să se prevadă care va fi acest sfîrşit.

Astfel, de exemplu, statul Massachusetts are o legislaţie privitoare la autovehicule cu o severitate aproape medievală. Avertismentele date de avocaţi în privinţa acestor legi au deformat de fapt întreaga comportare publică faţă de îngrozitoarea problemă, din momentul în care prietenii senatorului Kennedy s-au întrunit la Hyannis. Trebuie să aştepte, deci, terminarea anchetei pentru a se cunoaşte concluziile asupra acestui aspect al problemei.

Din nou, multe vor depinde de impre-

sia pe care o va lăsa desfăşurarea anchetei. Se pune problema dacă această desfăşurare scoate la iveală, în mod clar şi precis, adevărata explicaţie a comportării senatorului după accidentul de pe pod.

După cîte ne putem da seama există o explicaţie destul de simplă. Oribila combinaţie de situaţii şi anume aceea de a fi ajuns în pragul înecării, plus o uşoară contuzie, plus oroarea întregului episod, i-au creat senatorului ceea ce poate fi descris drept o stare de şoc. Dacă stăm şi ne gîndim, nu este un lucru deosebit de surprinzător.

În plus, acest lucru poate fi amplu documentat, deoarece grava condiţie de şoc moral şi mental a persistat în oarecare măsură zile de-a rîndul după accident. Consfătuirile îngrijorate ale prietenilor şi consilierilor săi la Hyannis au semănat cu nişte consulturi medicale ţinute în absenţa pacientului. Numai după ce Robert McNamara, Theodore Sorensen şi Burke Marshall l-au sfătuit în cele din urmă să-şi recunoască vinovăţia în cursul procesului, senatorul Kennedy şi-a recăpătat controlul deplin al propriei sale vieţi şi al destinului său.

Acestea fiind faptele, primul lucru care poate fi spus în privinţa viitorului senatorului este că ancheta s-ar putea dovedi o şansă importantă pentru el, în cazul în care totul va merge bine atunci cînd ea va avea loc. Realitatea este că numai un act oficial detaliat, de felul celui pe care trebuie să-l producă ancheta, este de natură să determine căderea cortinei peste acest capitol din cariera senatorului.

Cu un asemenea act oficial, 85 la sută dintre oamenii cinstiţi vor începta să mai repete zvonuri şi vor accepta realitatea. În ceea ce priveşte restul de 15 la sută, duşmani înrăiţi ai oricărui Kennedy aceştia i-au fost ostili cu mult înainte de Chappaquiddick. În privinţa lor nu s-a putut face nimic în trecut şi nu se poate face nimic nici de acum înainte.

Dacă actualul capitol va lua sfîrşit în acest fel, aşa cum este de dorit, nu mai există nici un motiv ca viitoarele capitole ale vieţii senatorului să aibă de suferit de pe urma întîmplărilor nefericite prin care el a trecut de curînd.

Este cert că senatorul Kennedy nu va mai concura pentru desemnarea democrată în 1972 ; realitatea este însă că el nu a dorit niciodată să candideze în 1972. A fost împins pe această cale de către paraziţi şi curteni — straniul grup de persoane care şi-a bazat de multă vreme importanţa pe mult trîmbiţata şi adeseori fals trîmbiţata legătură cu familia Kennedy. Familia sa, ca şi adevăraţii săi prieteni, cei ca McNamara, Sorensen sau Burke Marshall au fost împotriva candidaturii sale în 1972, în aceeaşi măsură în care nici el nu a dorit-o. Ca şi el, ei considerau că, ţinîndu-se seama de vîrsta senatorului şi de actualele tendinţe din ţară, 1976 ar fi anul spre care el trebuia să tindă. Şi acum el poate ţinti spre 1976 cu conştiinţa împăcată, dacă doreşte acest lucru, fără a mai fi nevoit să lupte continuu cu curtenii şi paraziţii din preajma sa, animaţi doar de propriile lor interese, nu de interesele lui.

Această problemă a adevăraţilor prieteni, în opoziţie cu paraziţii şi curtenii, duce la o altă modificare a situaţiei senatorului care se va dovedi, desigur, favorabilă. Sfîrşitul tragic al preşedintelui John Kennedy şi al senatorului Robert Kennedy, doboriţi atît de tineri într-un moment în care reprezentau o mare promisiune, a produs o ambianţă cu totul nesănătoasă. S-ar fi putut presupune că cei din familia Kennedy, întocmai ca nobilii englezi din timpurile vechi, puteau pretinde cele mai înalte posturi numai pe baza dreptului naşterii şi al numelui.

Senatorul Kennedy nu a făcut niciodată această presupunere, aşa cum nu au făcut-o nici fraţii săi. Şi, totuşi, ambianţa continua să fie reală şi atît timp cît ea dura, constituia un foarte serios handicap politic. Acum, ea a dispărut.

Întocmai ca toţi oamenii puternici pe care o soartă nefericită îi obligă să străbată valea umbrelor, senatorul însuşi pare să fi cîştigat în putere şi în autocunoaştere. Dacă actualul capitol ia sfîrşit aşa cum pare probabil, Edward Kennedy va apărea în capitolul următor în postura unui lider important. Şi, dacă privim în viitor, se pare că un asemenea lider va fi deosebit de necesar în 1976.

La München, gazda viitoarelor Jocuri Olimpice, va fi dat în folosinţă anul viitor această autostradă care va lega viitorul „sat olimpic" de centrul oraşului

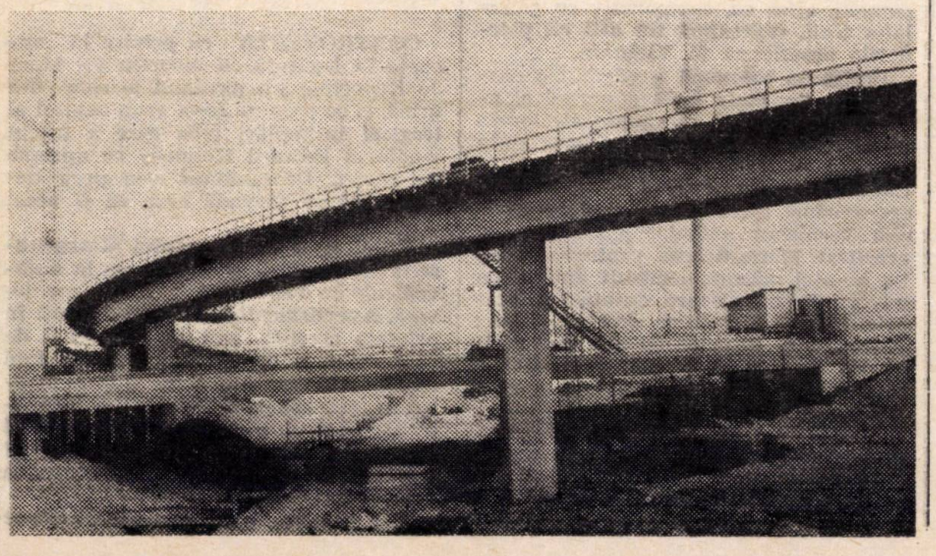

profil

Alfredo Ovando CANDIA

preşedintele Boliviei

Guvernul condus de generalul Alfredo Ovando Candia a preluat puterea în luna septembrie. Militar de carieră, în vîrstă de 54 de ani, generalul Ovando Candia aparţine la ceea ce se numeşte în Bolivia „generaţia Chaco", după războiul cu acelaşi nume, din 1932, izbucnit în urma unor litigii de frontieră cu Paraguay. În calitate de comandant-şef al forţelor armate, a fost iniţiatorul şi conducătorul „pronunciamento"-ului din 4 noiembrie 1964, care a dus la înlăturarea preşedintelui Victor Paz Estenssoro. Îndepărtat din juntă imediat după lovitura de stat, sub acuzaţia că a înlesnit fuga fostului preşedinte, generalul Ovando şi-a păstrat totuşi funcţia de comandant-şef al forţelor armate. Un an mai tîrziu, el revine în cadrul juntei, asigurînd un timp, împreună cu generalul René Barrientos, copreşedinţia ţării.

Cînd generalul Barrientos a demisionat, pentru a se prezenta la alegerile prezidenţiale din 3 iulie 1966, Ovando Candia a îndeplinit, pînă la încheierea alegerilor, funcţia de preşedinte adinterim. După alegerea lui René Barrientos în postul de preşedinte, generalul Ovando a rămas în continuare un colaborator apropiat al acestuia, deşi la începutul acestui an a avut cu preşedintele unele dispute privind rolul armatei în stat.

După preluarea recentă a puterii, noul guvern condus de generalul Alfredo Ovando Candia a dat publicităţii o Cartă alcătuită din 18 puncte, care a prezentat obiectivele noii echipe guvernamentale. Printre acestea se numără măsurile privind restabilirea drepturilor sindicale, precum şi avertismentul dat filialei locale a companiei americane de petrol „Gulf Oil" că va fi preluată de stat în cazul în care nu va majora redevenţele către Bolivia. (Ulterior, instalaţiile respective au fost naţionalizate).

În ce priveşte politica externă, generalul Ovando Candia a declarat că Bolivia va promova o conduită independentă pentru prietenie cu toate popoarele lumii. De curînd, guvernul bolivian a dat publicităţii un document în care propune convocarea unei reuniuni O.S.A. la nivel înalt pentru discutarea relaţiilor dintre S.U.A. şi ţările Americii Latine. Documentul subliniază necesitatea stringentă pentru ţările din America Latină de a efectua o serie de reforme, care să ducă la schimbarea actualei structuri a economiilor lor.

A. M.

poșta redacției

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1970.

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi, pentru a vă asigura continuitatea în primirea revistei.

Prețul unui abonament este de :

— pe un an . . . . . 104 lei
— pe șase luni . . . . . 52 lei
— pe trei luni . . . . . 26 lei

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., la factorii poștali și la difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

ANGLIA ȘI PIAȚA COMUNĂ

Ștefan Kovacs, Cluj. La întoarcerea la Londra, după convorbirile avute la Bonn cu omologul său vest-german, Walter Scheel, și cu noul cancelar al R.F. a Germaniei, Willy Brandt, ministrul de externe britanic Michael Stewart a lăsat să se înțeleagă că negocierile privind aderarea Marii Britanii la Piața comună vor începe în primăvara viitoare. În legătură cu contribuția engleză la reglementarea financiar-agricolă, ziarul olandez „Nieuve Rotterdamse Courant" susține că ar exista un acord secret între Franța și Anglia, prin care Marea Britanie ar accepta să plătească pentru această reglementare o contribuție egală cu aceea plătită de R.F.G. (1 miliard de mărci). Știrea a fost, totuși, dezmințită atît la Londra cît și la Paris. Michael Stewart a afirmat că, potrivit impresiilor sale, R.F.G. va refuza la viitoarea „conferință a celor șase" de la Haga, orice hotărîre care ar face mai dificilă intrarea Angliei în Piața comună. Pe de altă parte, însă, într-o declarație semnată de patruzeci de personalități franceze (printre care și ministrul educației), se consideră că lărgirea Pieței comune ar fi de dorit să se facă și prin acceptarea candidaturii altor state (Spania, de exemplu), posibilitate care, potrivit comentatorilor, este exclusă pentru moment.

„GUERNICA"

Corneliu Maxim, București. O serie de reprezentanți ai cercurilor comerciale și culturale spaniole, acționînd în numele guvernului spaniol, au încercat recent să-l determine pe Pablo Picasso să accepte remiterea celebrului său tablou „Guernica" autorităților de la Madrid, urmînd ca acestea să-i rezerve un loc în muzeul de artă contemporană din Madrid sau la muzeul Prado. Pentru a pune capăt zvonurilor care au început să circule în urma acestei tentative, Picasso și-a însărcinat avocatul, Roland Dumas, să clarifice lucrurile. Potrivit declarațiilor lui Dumas, marele artist e ferm în hotărîrea sa, ca „opera să fie remisă guvernului Republicii spaniole, în ziua în care Republica va fi instaurată în Spania" ; el nu intenționează actualmente să schimbe locul care găzduiește tabloul, aflat acum la Muzeul de artă modernă din New York. Acțiunea întreprinsă de guvernul spaniol ar fi bazată, potrivit afirmațiilor lui Dumas, pe un echivoc întreținut de autorități, „care se prefac a crede că Pablo Picasso ar fi dăruit această operă, în trecut, «tineretului spaniol» și că acest tineret ar dori să o poată contempla chiar în Spania". Celebra compoziție „Guernica", de o excepțională putere de sugestie, i-a fost inspirată lui Picasso de evenimentele tragice din anul 1937, cînd orașul cu acest nume a fost distrus de aviatorii hitleriști. Pictură în alb și negru, în ulei, pînza măsoară 8 m lungime și 3,50 m înălțime. A fost prezentată sub pavilion spaniol la Expoziția internațională din 1937 și depusă ulterior la Muzeul de artă modernă din New York.

Alexandru Costescu, București. 1) Constituția Kenyei a intrat în vigoare în iunie 1963 ; în noiembrie 1964, Kenya devine membră a Commonwealthului. 2) În Zambia, engleza este limbă oficială ; se mai vorbesc șase limbi autohtone : bemba, tonga, lozi, lunda, luvale și nianja.

Ion Stroescu, București. Consultați Dicționarul enciclopedic român sau lucrările de specialitate.

HOUSTON

Olimpia Huțu, Piatra Neamț. Orașul Houston se află în statul Texas (S.U.A.), în cîmpia golfului Mexic. Are aproape un milion de locuitori, fiind situat într-o bogată zonă petrolieră, cu numeroase rafinării și întreprinderi de chimizare a petrolului. Numele său provine de la cel al generalului Samuel Houston. În fotografie: un aspect de la intrarea nordică a orașului.

PIRATERIA AERIANĂ

Virgil Ionescu, București. Raffaele Minichiello, autorul recentului act de piraterie aeriană, este un tînăr de douăzeci de ani (s-a născut, la 1 noiembrie 1949, în sudul Italiei) ; în 1963, se stabilește la Seattle, în Statele Unite, împreună cu mama și sora sa. Un an a făcut armata în Vietnamul de sud, unde a fost rănit. La întoarcerea în Statele Unite, a furat două sute de dolari din casa unității militare, ceea ce atrăgea o posibilă chemare în fața Curții Marțiale. În această împrejurare se produce actul de piraterie de la bordul avionului „Boeing 707" al Companiei americane TWA, de pe ruta Los Angeles — San Francisco — Baltimore. După cum se știe, Minichiello a obligat echipajul să se îndrepte spre New York. La Denver se face o escală de treizeci și cinci de minute, pentru aprovizionare. Cei 39 de pasageri sînt liberi să părăsească avionul, în timp ce Minichiello continuă să țină echipajul sub amenințarea armei. Următoarea escală are loc la New York, pe aerodromul Kennedy, unde forțele F.B.I., conduse de John F. Mallone (directorul adjunct al acestor forțe), încearcă în zadar să rețină avionul. Drumul e continuat spre Bangor (în statul Maine), Shannon (Irlanda) — escale tehnice — și încheiat la 10 km distanță de aeroportul Leonardo da Vinci din Roma, după 13 ore de zbor și 11 000 km parcurși. La citeva ore după aterizarea pe pămîntul italian, Minichiello e prins și încarcerat. În primele sale declarații, Minichiello susține că a comis actul de piraterie pentru a evita să fie condamnat pentru furtul celor 200 de dolari. „M-au acuzat de furt. Era nedrept. Multe lucruri sînt nedrepte în Statele Unite. Apoi m-am temut din pricină că, în Statele Unite, legile sînt foarte severe". Autoritățile americane au emis un ordin de arestare și au cerut autorităților italiene extrădarea lui Minichiello. Cererea a fost refuzată. Judecat în Italia, Minichiello poate fi condamnat pînă la 34 de ani închisoare. În fotografia din stînga, Raffaele Minichiello ; în fotografia din dreapta, o parte a echipajului : Williams, Coleman și Cook.

COMUNICATUL COMUN

Prof. G. I. Căpitan, Arad. 1) Comunicatul comun poate fi dat simultan publicității, la încheierea vizitei unei delegații de stat, de către ambele părți. O întîlnire între conducătorii unor state nu reclamă neapărat un comunicat comun. 2) Ziare în limba română apar în mai multe țări. Destul de cunoscut era „Românul american", editat în Statele Unite pînă nu de mult, despre care au apărut informații la „Poșta redacției". În R.S.F. Iugoslavia apare ziarul „Libertatea".

poșta redacției

DESPRE CURTEA PENALĂ INTERNAȚIONALA

Am urmărit, de curînd, în „Lumea" serialul despre atentatele politice cărora le-au căzut victimă președinții americani Abraham Lincoln și John F. Kennedy. Frecvente, de altfel, și în antichitate, atentatele politice s-au înmulțit simțitor în epoca modernă. În după-amiaza zilei de 9 octombrie 1934, la Marsilia, o rafală de pușcă mitralieră curma viața ministrului de externe francez Louis Barthou și a regelui Alexandru I al Iugoslaviei. (În anii 1933—1934, mai căzuseră victimă unor atentate teroriste : primul ministru român I.G. Duca, regele Albert al Belgiei și cancelarul Dollfuss al Austriei). În acele împrejurări s-a pus, pentru prima dată, problema responsabilității statelor pentru infracțiuni internaționale (în speță, crime politice) comise de cetățenii lor ori pe teritoriul lor. Neexistînd, însă, o convenție internațională care să reglementeze această problemă, i-a revenit Ligii Națiunilor misiunea de a o elabora.

În vederea încheierii unei Convenții internaționale pentru reprimarea terorismului, guvernul francez a depus în Consiliul Ligii Națiunilor, la 9 decembrie 1934, un proiect intitulat „Baze pentru încheierea unui acord internațional în vederea reprimării crimelor comise în scop de terorism politic". Prima țară care a propus Ligii Națiunilor încheierea unei astfel de convenții a fost însă România, într-un Memorandum adresat de guvernul român Ligii Națiunilor, la 20 noiembrie 1926. Printr-o rezoluție din decembrie 1934, Liga Națiunilor numea un Comitet de experți, compus din reprezentanți a 11 state (Anglia, Belgia, Chile, Elveția, Franța, Italia, Polonia, România, Spania, Ungaria și U.R.S.S.), însărcinat cu întocmirea proiectelor unei „Convenții internaționale pentru prevenirea și reprimarea terorismului" și a unei Convenții privind crearea unei Curți Penale Internaționale. România a fost reprezentată de penalistul Vespasian V. Pella (1897—1952) căruia i-a revenit sarcina de a elabora (aprilie 1935) cele două proiecte de Convenții, care au fost adoptate la Conferința diplomatică deschisă la 1 noiembrie 1937, la Geneva. Prima Convenție obliga statele semnatare să asigure extrădarea infractorilor, judecarea lor potrivit legislației penale interne a statului care a obținut extrădarea, precum și informarea reciprocă în scopul reprimării terorismului. A doua Convenție prevedea instituirea unei Curți Penale Internaționale. Convenția a fost semnată de 13 state dar, nefiind ratificată, ea nu a intrat în vigoare. Curtea Penală Internațională, al cărei sediu urma să fie la Haga, a rămas, așadar, doar un proiect. După cel de-al doilea război mondial, a fost pusă din nou problema înființării unei Curți Penale Internaționale permanente. Discuțiile purtate în acest scop în cadrul O.N.U., în 1950 și 1953, nu au ajuns, însă, la nici un rezultat.

D. G. IONAȘIU
student, București

„CONFERINȚA ULTIMEI ȘANSE"

Dan Alexiu, Iași. Diferendul lingvistic din Belgia a făcut, recent, obiectul unei serii de reuniuni care au durat șapte săptămîni. Ultima reuniune, denumită „conferința ultimei șanse", pare să fi adus o sclipire de speranță. Majoritatea comentatorilor fuseseră extrem de sceptici în ce privește rezultatele întrunirii, mai cu seamă că partidul flamand „Volksunie" boicotase conferința. Se pare, însă, că „Nota de sinteză" pregătită de guvern a oferit o ieșire din impas. Această Notă cuprinde cinci prevederi și anume : autonomia culturală, descentralizarea administrativă, descentralizarea economică, protecția minorităților și statutul orașului Bruxelles (asupra acestui ultim punct, impasul pare să persiste ; în orice caz. Nota exclude orice modificare a limitelor administrative și economice ale orașului). Totodată, Nota recunoaște existența celor trei comunități culturale belgiene — franceză ,flamandă și germană — precum și a patru regiuni lingvistice — franceză, flamandă, germană și regiunea bilingvă a Bruxellesului. Nu se știe încă la ce hotărîri se va ajunge în cele din urmă, dar se presupune că măsurile preconizate de guvern vor facilita aplanarea conflictului lingvistic.

HIROȘIMA, NAGASAKI

Al. Dinulescu, București. E dificil de precizat numărul exact al victimelor bombei atomice (al cărei echivalent era de 20 000 tone T.N.T.) lansată asupra Hiroșimei, la 6 august 1945. Pe o rază de un kilometru, oameni și lucruri au fost practic pulverizați ; decesele cauzate de efectele exploziei au continuat să se înregistreze ani întregi. Din cei 340 000 de locuitori ai Hiroșimei, la care se adăugau aproximativ 100 000 de militari, aproape 80 000 au murit pe loc ; numărul victimelor ulterioare se ridică la cîteva mii. (Bilanțul inițial era de 78 150 uciși, 9 248 răniți grav și 13 938 dispăruți). O statistică japoneză oficială din 1949 indica cifra totală de 86 000, dar se pare că numărul acesta a fost cu mult depășit. A doua explozie atomică (9 august 1945), cea de la Nagasaki, a avut un efect mai redus, deși fusese mai violentă decît prima : colinele orașului au atenuat efectele bombei. Statisticile înregistrau 40 000 de morți și tot atîția răniți. Astăzi, populația orașului Nagasaki e de aproximativ 350 000 locuitori, iar a Hiroșimei — de peste 450 000.

CATASTROFA DE LA FREJUS

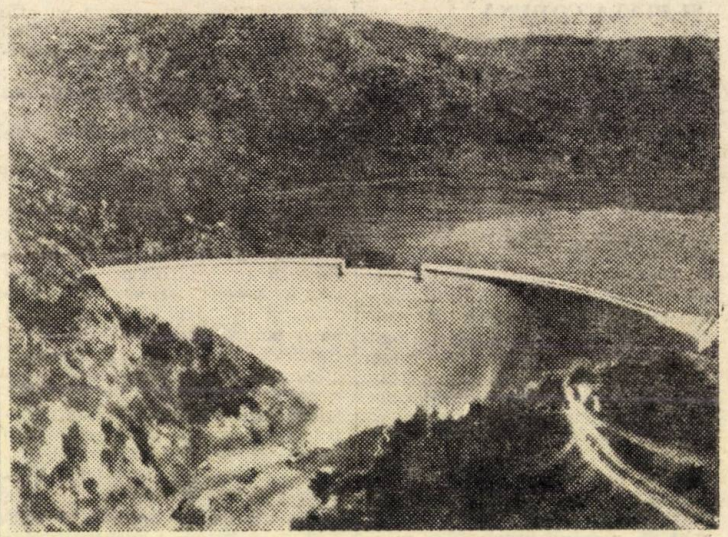

Vlad Mureșanu, Cluj. Catastrofa de la Frejus s-a produs acum zece ani. La 2 decembrie 1959, barajul, aflat la nord de Frejus, s-a rupt, cedînd sub presiunea celor 50 000 000 mc de apă aflați în lacul de acumulare. Valurile, înalte de zece metri, s-au revărsat pe o suprafață de 2 500 de hectare, distrugînd totul în calea lor și pricinuind astfel pagube imense. Numărul victimelor a fost de aproape o sută. Nenorocirea a stîrnit o vastă acțiune mondială de ajutorare, semnalul fiind dat, printre alții, de violoncelistul Pablo Casals, al cărui apel către artiștii lumii s-a soldat cu donarea și vînzarea la licitație a peste o sută de tablouri (colectîndu-se astfel 111 000 000 de franci francezi vechi). Dintre cele 23 de catastrofe similare cunoscute în lume, cea mai mare s-a înregistrat în S.U.A., în anul 1889, cînd s-a rupt barajul South Fort, producînd moartea a 3 000 de persoane.

PETROLUL DIN ALASKA

Virgil Onescu, București. 1) Potrivit aprecierilor experților, petrolul brut provenind din zăcămintele descoperite recent în Alaska ar putea fi valorificat în cîțiva ani. La sfîrșitul lunii august, spărgătorul de gheață „Manhattan" a realizat o cursă în Nordul Înghețat, în care au fost culese o serie de informații privind dificultățile unui transport petrolier pe această cale din nordul Oceanului Atlantic. Dacă toate datele vor obține aprecierile favorabile ale experților, se va trece la construirea unei flote de 20 de vase (fiecare de 250 000 t) care să asigure legătura între coasta de est a Americii și Alaska. 2) Costul programului „Concorde" este evaluat la 9,76 miliarde de franci, potrivit precizărilor ministerului britanic al tehnologiei. Cheltuielile pentru acest program au crescut sensibil în comparație cu suma prevăzută la conceperea proiectului, în 1962: 2,2 miliarde de franci.

Stroe Lupescu, Brașov. În legătură cu organizația „Opus Dei", vă recomandăm să consultați rubrica „Puncte de vedere" din nr. 48 al revistei noastre.

Alexandru Nicolescu, București. Ultimele dv. materiale nu aduc elemente noi care să justifice publicarea. Așteptăm altceva.

D. Mach, Cîmpia Turzii. Ultimele materiale trimise de dv. nu aduc elemente noi, care să justifice publicarea.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

FABRICA DE CIMENT

T U R D A

vă pune la dispoziție următoarele produse :

Ciment R.I.M. (rezistențe inițiale mari)
Ciment B.s.s.
Ciment P. 400 și P. 500

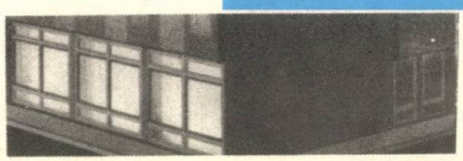

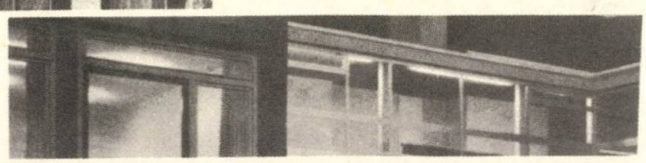

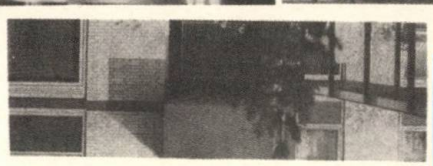

Ciment Pz 400
Ciment M 400
Ciment F 300
Var industrial și de construcții
Ipsos special și de modelaj

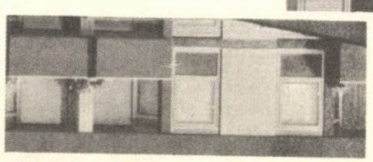

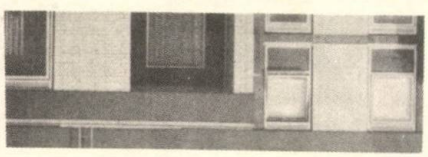

Cărămizi refractare de șamotă și cromomagnezitice
Calcar pentru industria chimică și siderurgică

CIMENTUL TURDA,
tel. 1810; telex 031212

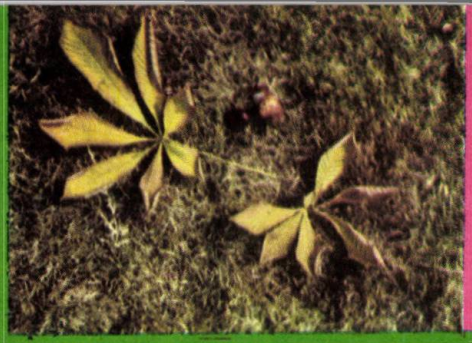

ÎMBRĂCĂMINTEA PENTRU ANOTIMPUL RECE VĂ AȘTEAPTĂ ÎN MAGAZINE !

— Costume din țesături de lînă pură, din lînă în amestec cu fibre poliesterice și țesături poliesterice în amestec cu celofibră, pentru bărbați și adolescenți.

— pantaloni în țesături de lînă.

— paltoane din stofă de lînă fină și raglane pentru bărbați și adolescenți.

Lei 2

LUMEA

Nr. 50 *4 decembrie 1969*

PREOCUPĂRI PENTRU SECURITATEA CONTINENTULUI EUROPEAN

Reuniunea de la Haga şi viitorul Pieţei comune

„Operaţiunea Pinkville"

reportaj pe glob

TEHERAN

DIN ŢĂRILE SOCIALISMULUI

La Cerepoveţ (regiunea Volgograd) se apropie de sfîrşit construcţia uneia din cele mai mari uzine de îngrăşăminte azotoase din U.R.S.S.

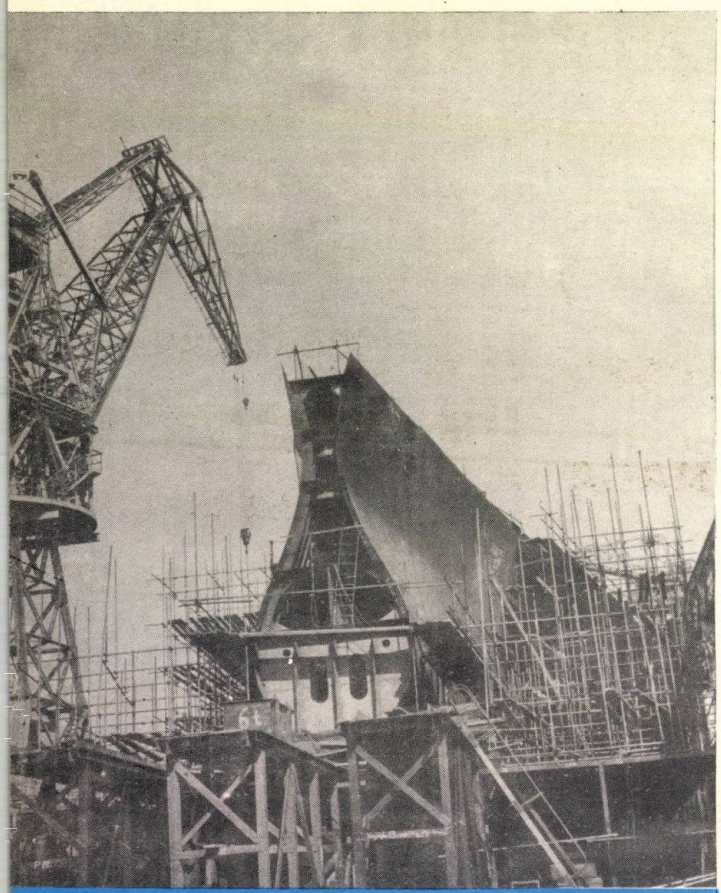

La şantierele navale din Gdansk (R. P. Polonă) a început construirea primelor vase comerciale destinate oricăror tipuri de încărcături

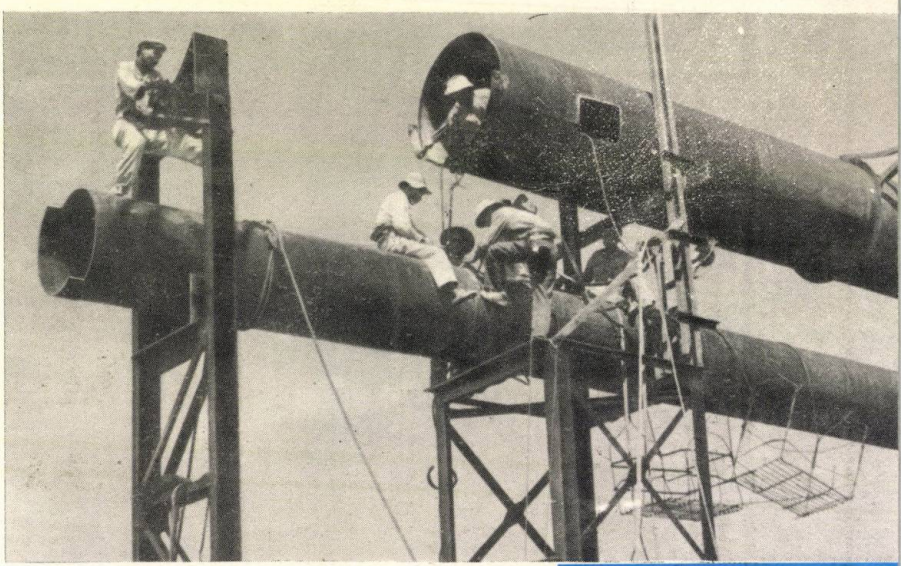

Lucrări de extindere a ţiului de producţie la c plexul siderurgic Thai (R. D. Vietnam)

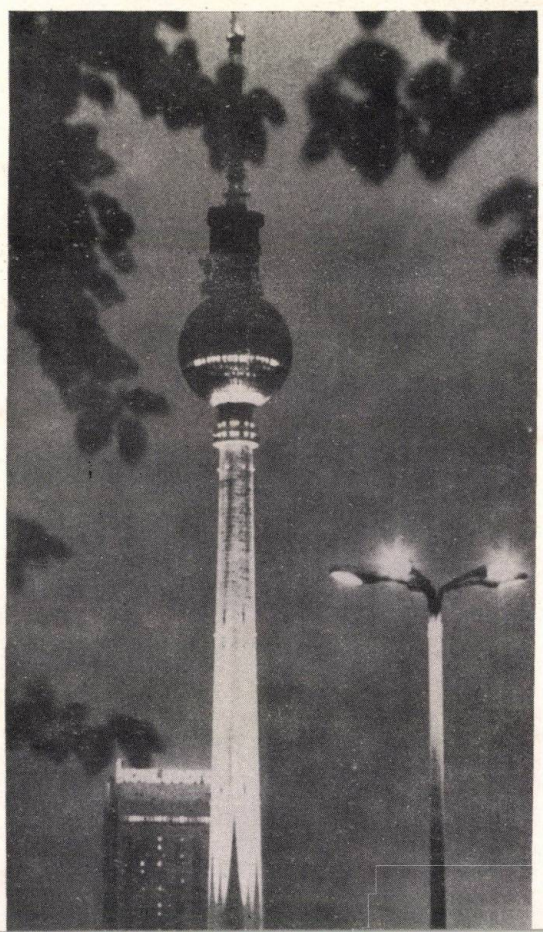

Turnul de televiziune din capitala R. D. Germane (365 metri înălţime), care a intrat recent în funcţiune

LUMEA

Nr. 50 (319) — 4 DECEMBRIE 1969

sumar

2 — Întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, R. S. România, R. P. Ungară și U.R.S.S.

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Rodica Dumitrescu*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

4 LONDRA. Continuitate și perspective în dialogul româno-britanic. *Mihai Matei*
5 VIENA. Europa și pulsul opiniei sale publice. *Ion Cârje*
9 MOSCOVA. Congresul colhoznicilor. *Silviu Podină*
12 HELSINKI. Orizont economic finlandez. *Sergiu Verona*
18 BELGRAD. Dezbateri parlamentare. *Nicolae Plopeanu*
19 PARIS. Opiniile divergente în aprecierea situației social-economice. *Georges Dascal*

ARTICOLE

7 Conferința Pieței comune de la Haga. *Ilie Șerbănescu*
10 Factorul amplificator al energiei. *Mircea Malița*
14 „Operația Pinkville" și conștiința Americii *Felicia Antip*
24 Zece întrebări și zece răspunsuri despre călătoriile pe Lună. *Marc Heimer*

REPORTAJ PE GLOB

16 Teheran. *Radu Budeanu*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

20 Mărturii vii ale solidarității internaționale. *Dr. Nicolae Copoiu și Dr. Traian Caraciuc*

22 Niarchos sau Onassis ?

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 International Herald Tribune, Mondo Nuovo, El Nacional, Cumhuriyet, Afrique Nouvelle, Die Wirtschaft

PROFIL

30 FERDINAND MARCOS, președintele Republicii Filipine

POȘTA REDACȚIEI (31-32)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

În acest număr:

PREOCUPĂRI PENTRU SECURITATEA CONTINENTULUI EUROPEAN

CONTINUITATE ȘI PERSPECTIVE ÎN DIALOGUL ROMÂNO-BRITANIC

„CEI ȘASE" DUPĂ HAGA

SONG MY ȘI CONȘTIINȚA AMERICII

Mari teme ale cooperării internaționale

ENERGETICA VIITORULUI

10 ÎNTREBĂRI și 10 RĂSPUNSURI despre CĂLĂTORIILE PE LUNĂ

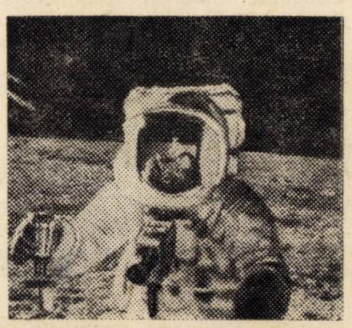

Întîlnirea conducătorilor de partid şi de stat din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, Republica Socialistă România, R. P. Ungară şi U. R. S. S.

PLECAREA DELEGAȚIEI DE PARTID ȘI DE STAT A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA, CONDUSĂ DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

La sosirea pe aeroportul Şeremetievo

Marți la amiază a părăsit Capitala, plecînd spre Moscova, delegația de partid și de stat a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, care va participa la întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din R.P. Bulgaria, R.S. Cehoslovacă, R.D. Germană, R.P. Polonă, Republica Socialistă România, R.P. Ungară și U.R.S.S.

Din delegație fac parte tovarășii Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Pană, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., și Corneliu Mănescu, membru al C.C. al P.C.R., ministrul afacerilor externe.

La plecare, pe aeroportul Băneasa erau prezenți tovarășii Emil Bodnaraș, Gheorghe Rădulescu, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Florian Dănălache, Constantin Drăgan, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Petre Lupu, Manea Mănescu, Leonte Răutu, Gheorghe Stoica, Vasile Vîlcu, Ștefan Voitec, Petre Blajovici, Mihai Gere, Ion Iliescu, Ion Ioniță, Vasile Patilineț, Dumitru Popa, Ion Stănescu, Mihai Marinescu, Ion Pățan, membri ai C.C. al P.C.R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători de instituții centrale și organizații obștești.

Erau de față V. S. Tikunov, însărcinatul cu afaceri ad-interim al Uniunii Sovietice la București, și membri ai ambasadei.

Sosirea la Moscova

Delegația de partid și de stat a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care va participa la întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, Republica Socialistă România, R. P. Ungară și U.R.S.S., a sosit marți seara la Moscova.

La aeroportul Șeremetievo, delegația a fost întîmpinată de tovarășii L. I. Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S., N. V. Podgornii, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., A. N. Kosîghin, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., A. N. Șelepin, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., K. F. Katușev, secretar al C.C. al P.C.U.S., A. A. Gromîko, membru al C.C. al P.C.U.S., ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., K. Rusakov, șef de secție la C.C. al P.C.U.S.

Pe aeroport se aflau, de asemenea, Teodor Marinescu, ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Socialiste România în Uniunea Sovietică, și membri ai ambasadei.

La 2 decembrie au sosit la Moscova tovarășii: Todor Jivkov, prim-secretar al C.C. al P.C.B., președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Bulgaria; Gustav Husak, prim-secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, Oldrich Cernik, președintele guvernului cehoslovac; Walter Ulbricht, prim-secretar al C.C. al P.S.U.G., Willi Stoph, președintele Consiliului de Miniștri al R. D. Germane; Wladislaw Gomulka, prim-secretar al C.C. al P.M.U.P., Jozef Cyrankiewicz, președintele Consiliului de Miniștri al R.P. Polone; János Kádár, prim-secretar al C.C. al P.M.S.U., Jenö Fock, președintele guvernului revoluționar muncitoresc-țărănesc ungar.

La sosire, delegațiile au fost întîmpinate de Leonid Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S., Alexei Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri, Nikolai Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., și de alți conducători de partid și de stat sovietici.

■

Miercuri dimineață a început la Moscova întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, Republica Socialistă România, R. P. Ungară și U.R.S.S. În cadrul întîlnirii se va face un schimb de păreri în probleme internaționale actuale.

săptămîna în telegrame

Bruxelles

CONSILIUL MINISTERIAL N. A. T. O.

La 4 decembrie încep în capitala Belgiei, lucrările reuniunii miniștrilor de externe ai țărilor participante la Organizația Pactului Nord-Atlantic, eveniment precedat și pregătit de întîlnirea (în urmă cu cîteva săptămîni) a miniștrilor adjuncți ai afacerilor externe și, puțin mai înainte, de cea a reprezentanților parlamentari ai acestor țări.

Scopul acestei reuniuni se consideră a fi clarificarea poziției tuturor membrilor Pactului Nord-Atlantic. „Cel puțin trei incertitudini de seamă — scrie «The Guardian» stau în fața miniștrilor și asupra cărora ei, și nu soldații, trebuie să hotărască: cum trebuie să răspundă N.A.T.O. la propunerea Tratatului de la Varșovia privind o conferință a securității europene, care este în momentul de față scopul menținerii mîilor de arme nucleare tactice în Europa și care sînt pericolele procedînd astfel? Dar principalul scop al ultimei întîlniri rămîne găsirea modalităților de a ajunge la un acord al celor 15 membri ai N.A.T.O. privind convocarea unei conferințe asupra securității europene.

Șefii diplomatici ai delegațiilor permanente la Cartierul general al N.A.T.O. s-au întîlnit de două ori în cursul zilei de 1 decembrie, așa cum au făcut și la 29 și 30 noiembrie, în încercarea de a rezolva divergențele dintre ei și de a da un răspuns comun Apelului de la Budapesta al țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia.

Lucrările reuniunii vor dura două zile deși mulți observatori se așteaptă la o eventuală prelungire, avînd în vedere tocmai divergențele existente între membrii pactului.

Orientul Apropiat

CONTEXTUL DIPLOMATIC

Fără a aduce pe plan militar elemente efectiv noi — înfruntările armate se mențin la nivelul unei primejdioase dar în același timp „de rutină" intensități — pe plan diplomatic situația din Orientul Apropiat reține atenția opiniei publice internaționale prin două evenimente: relansarea, la 2 decembrie, a consultării celor patru mari puteri și pregătirea în țările arabe, a consfătuirii la nivel înalt — 20 decembrie.

Convorbirile celor patru în problema Orientului Apropiat au început la 3 aprilie 1969 din inițiativa guvernului francez și au fost suspendate, după 15 reuniuni, la 3 iulie.

Participanți la noua întîlnire — ambasadorii „celor patru", membri permanenți ai Consiliului de Securitate: Armand Berard din partea Franței, Charles Yost — Statele Unite, Lord Caradon — Marea Britanie, Iacob Malik — Uniunea Sovietică.

Locul reuniunilor: reședința fiecăruia din cei patru ambasadori, rolul de președinte asumîndu-și-l, de fiecare dată, gazda. Ultimul comunicat, cel de la 3 iulie, preciza că întrevederile „în patru" vor fi suspendate pentru a se aștepta rezultatul negocierilor bilaterale angajate între Washington și Moscova care s-au purtat în cursul verii. Ținînd cont de ideile noi lansate în ultimele opt luni și de evoluția situației din zonă, actuala consultare cvadripartită pornește de la comunicatul publicat de miniștrii respectivi ai afacerilor externe în cursul dineului organizat de U Thant la 20 septembrie în apartamentul său de la etajul 38 de la sediul O.N.U. din New York. (În comunicatul comun publicat după „conferința de la etajul 38", cei patru au reafirmat că rezoluția din 22 noiembrie 1967 trebuie să fie „susținută și pusă în practică, că o pace durabilă trebuie să fie stabilită în Orientul Mijlociu și că toate statele din zonă se bucură de dreptul inalienabil de a exista ca state independente și suverane.)

Salutînd reluarea convorbirilor dintre reprezentanții celor patru, U Thant și-a exprimat speranța că participanții vor face tot ce le va sta în putință pentru a contribui la o soluție justă și pașnică a problemei Orientului Apropiat, conform rezoluției din 22 noiembrie. Actuala reuniune urmărește găsirea modalităților ce ar permite traducerea în practică a principiilor rezoluției; un acord în acest sens ar servi drept „directivă" ambasadorului suedez, Gunnar Jarring, însărcinat prin rezoluția Consiliului de Securitate și de secretarul general al O.N.U. de a-și aduce bunele oficii pentru realizarea rezoluției din 1967. Întîlnirea de la 2 decembrie s-a desfășurat în apartamentul lui Charles Yost, consfătuirea aceasta, ca și cele următoare, păstrînd un caracter strict confidențial, un scurt comunicat anunțînd data viitoarei întîlniri.

Printre elementele noi ce se pare că vor fi avute în vedere în cadrul convorbirilor stă hotărîrea țărilor arabe de a ține la 20 decembrie, la Rabat, o conferință arabă la nivel înalt, element determinant, în actualul stadiu al conflictului, căci — scrie France Presse — ea „ar putea avea drept consecință o înăsprire a pozițiilor arabe". „Reprezentanții arabi, conștienți de responsabilitatea lor, vor ști să ia măsurile necesare pentru a se pune capăt" crizei, a declarat, la Rabat, Reda Guedira, ministrul de stat marocan, însărcinat de regele Hassan II cu o misiune specială pe lîngă șefii de state ai R.A.U., Arabiei Saudite și Iordaniei. Guvernul hașemit — a spus el înaintea plecării — ține ca viitoarea întîlnire „la nivel înalt" să fie pregătită minuțios, pentru ca reprezentanții țărilor arabe să-și îndeplinească misiunea și să-și asume întreaga responsabilitate".

În același timp, pe plan regional, relațiile dintre Arabia Saudită și Republica Populară a Yemenului de Sud, aflate de mai multă vreme în tensiune s-au înăsprit brusc începînd de miercurea trecută prin înfruntarea armată care s-a angajat la frontiera dintre cele două țări. Luptele se desfășoară într-una din cele mai deșertice regiuni ale lumii: El Rub el Khali, în apropierea localității Wadiha. Versiunile prezentate de guvernele saudit și sud-yemenit asupra ciocnirilor sînt contradictorii: ambele țări se acuză reciproc de acte de agresiune. Potrivit presei de la Cairo cele două țări revendică regiunea Wadiha, bogată în petrol.

La Ierusalim, pe lîngă preocupările politico-diplomatice legate de criză, continuă consultările primului ministru israelian, Golda Meir, în vederea formării noului guvern. Perioada legală de 21 de zile de la data alegerilor expirînd, președintele republicii a acordat premierului ales încă 10 zile pentru formarea cabinetului. Golda Meir, după alegerile de la 28 octombrie, se lovește de serioase obstacole, dintre care atitudinea partidului „Mapai" (care refuză să participe la o coaliție guvernamentală alături de dreapta „Gahal") și intransigența partidelor religioase (care cer avantaje substanțiale pentru participarea lor într-un viitor guvern) rămîn cele mai greu de depășit.

Rodica DUMITRESCU

În numeroase țări europene se înregistrează în aceste zile ploi torențiale, însoțite de o sensibilă scădere a temperaturii (în nordul Europei a nins abundent). Imaginea înfățișează Piața San Marco din Veneția, acoperită de un strat de apă de 20 cm.

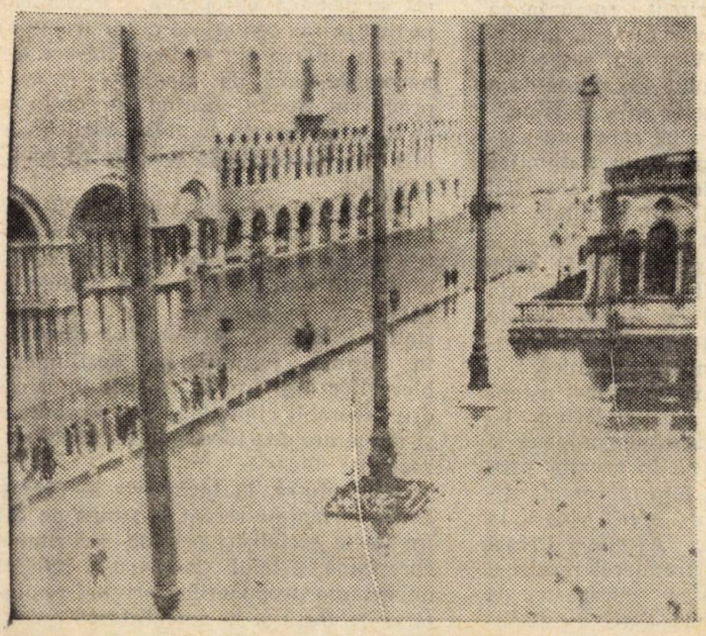

Corespondență din Londra
de la trimisul nostru, Mihai Matei

Continuitate și perspective în dialogul româno-britanic

Cele cinci zile ale vizitei făcute, săptămîna trecută, în Marea Britanie de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, însoțit de ministrul de externe, Corneliu Mănescu, au reprezentat un moment de vîrf al dialogului, purtat pe planuri multiple, al celor două țări europene. Atît analiza dezbaterilor bilaterale — întreprinsă în sensul constructiv al extinderii schimburilor comerciale, tehnico-științifice, culturale — cît și convorbirile politice pe teme actuale ale vieții internaționale, au beneficiat de avantajele verificate ale dialogului nemijlocit la nivel înalt. Dorința reciproc împărtășită de a coopera și în viitor, precum și sinceritatea utilelor schimburi de vederi s-au reflectat în atmosfera destinsă, cordială, prietenească, în care s-a desfășurat vizita înalților oaspeți români. Utilitatea dialogului româno-englez desfășurat în cursul săptămînii trecute a fost consemnată și de presa londoneză ; în prima sa apariție după încheierea vizitei, luni, cotidianul „Financial Times" emitea aprecierea fermă : „Vizita română, care a inclus convorbiri politice și comerciale la nivel înalt, este privită la Londra ca un succes categoric".

Pe planul relațiilor bilaterale, acest moment culminant care a fost vizita a permis atît o privire retrospectivă — satisfăcătoare, atît schimburile comerciale, cît și cele de alt ordin, cunoscînd o dezvoltare rapidă — cît și o examinare a perspectivelor — îmbucurătoare, existînd posibilități ample de comerț și cooperare în diverse domenii ; cei doi prim-miniștri — se arată în comunicatul comun dat publicității sîmbătă — „au căzut de acord că este de dorit extinderea acestei cooperări". De asemenea, la dejunul oferit în onoarea oaspeților români de Asociația Presei Străine, președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer arăta că părțile au ajuns „la concluzia unanimă a necesității de a se aborda în mod concret, realizarea unei serii întregi de acțiuni comune". Părțile și-au arătat, de altfel, preocuparea pentru aspectele practice ale cooperării, convenind să completeze cadrul tehnic al acesteia prin încheierea, la o dată apropiată, a unor acorduri privind transporturile aeriene și, respectiv, certificatele de tonaj.

Interesul cercurilor de afaceri pentru extinderea schimburilor cu România a fost evident. El s-a reflectat în contactele înalților oaspeți români cu reprezentanți de frunte ai cercurilor industriale și de afaceri : în afara vizitei la uzinele Rolls-Royce din Derby, menționată în corespondența precedentă, asemenea ocazii au fost dejunul oferit joia trecută de Camera de Comerț din Londra în onoarea oaspeților din România, precum și vizita făcută, la Hotel Claridge's, de conducătorii firmei British Aircraft Corporation, partener marcant al firmelor românești. „Comerțul — conchidea «Daily Express» — este cel mai bun mijloc de promovare a bunelor relații între țări".

În discutarea problemelor internaționale, întreprinsă de cei doi prim-miniștri precum și de miniștrii de externe, s-a pornit de la premisa, acceptată de ambele părți, că „promovarea consecventă a relațiilor normale între state este un factor esențial în instaurarea unui climat de pace, încredere și cooperare și că aceste relații trebuie să se întemeieze pe dreptul fiecărui popor de a se dezvolta conform cu dorința și interesele sale și în respectul principiilor independenței naționale, suveranității, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc". Consultările politice au atins o serie de probleme de actualitate. După cum a făcut cunoscut comunicatul comun, cele două părți au reafirmat importanța realizării unor măsuri pe plan internațional — inclusiv a unora pe plan regional — în legătură cu dezarmarea, ca o contribuție la pacea lumii. Părțile au exprimat speranța că negocierile în curs vor duce la încetarea războiului din Vietnam, respectîndu-se dreptul poporului vietnamez de a decide asupra destinelor sale. Interlocutorii au reliefat rolul pe care este chemată să-l joace Organizația Națiunilor Unite, exprimînd dezideratul evoluției O.N.U. spre o deplină universalitate. De asemenea, părțile au fost de acord, considerînd tensiunea primejdioasă existentă în Orientul Mijlociu, că rezoluția din noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate O.N.U. oferă o bază rezonabilă pentru o reglementare politică.

Cu un interes deosebit a fost așteptată aici expunerea poziției țării noastre în problema securității europene și a conferinței propuse în această problemă ; vorbind în fața reprezentanților presei la dejunul oferit vineri, la Dorchester Hotel, de Asociația Presei Străine din Londra, premierul român a identificat securitatea europeană ca „unul din principalele aspecte discutate", formulînd clar atitudinea României față de această problemă a continentului și față de modul în care ea ar trebui să fie abordată în cadrul unor negocieri. Realizarea dezideratului securității pe continentul nostru — a arătat președintele Consiliului de Miniștri — nu se poate realiza dintr-o dată, ci în cadrul unui proces care trebuie parcurs etapă cu etapă și a cărui durată depinde de însuși modul în care el evoluează. Ponderea deosebită a soluționării problemelor europene se datorează posibilităților mari ale statelor europene de a folosi cuceririle științei și tehnicii moderne atît în scopuri pașnice cît și în scopuri care ar periclita însăși evidența civilizației. De aci, importanța problemei securității europene, a cărei soluționare, a arătat primul ministru, Ion Gheorghe Maurer — cere timp, suplețe, tact. Abordarea securității europene nu trebuie condiționată de soluționarea altor probleme existente în Europa ; trebuie început cu acele probleme asupra cărora se poate realiza mai ușor o înțelegere, ceea ce ar permite să se facă pași spre calea sporirii „coeficientului de securitate". Orice progres în această direcție ar duce implicit la o îmbunătățire a condițiilor în care să poată fi rezolvate alte probleme.

În acest context, premierul român a arătat că unul din primele obiective care se impun atenției este nerecurgerea la forță în relațiile intereuropene; obiectiv care ar trebui astfel definit în aranjamente posibile încît să nu aibă un caracter formal. Trebuie urmărit să se asigure libertatea și independența fiecărui stat, securitatea sa deplină, neamestecul în treburile interne din partea nimănui și sub niciun pretext, dreptul fiecărui popor de a-și hotărî destinele și viitorul așa cum socotește de cuviință. Asigurarea acestui drept este în interesul tuturor statelor europene — și din afara continentului ; pentru că — a spus primul ministru, Ion Gheorghe Maurer — indiferent în ce parte a Europei ar fi încălcate principiile de bază în relațiile dintre țări, aceasta ar constitui o cauză serioasă de compromitere a păcii.

O conferință consacrată securității europene ar trebui bine pregătită. Există și posibilitatea ținerii unei suite de conferințe, care ar contura tot mai precis securitatea europeană. Pregătirile pentru prima conferință nu ar trebui să întîrzie ținerea ei ; desigur, fiecare are nevoie de timp de gîndire — a spus premierul român, arătînd în continuare că la conferință ar putea participa și alte țări interesate în securitatea continentului.

Securitatea europeană nu trebuie tratată de la bloc la bloc. Primul ministru român a subliniat că organizarea securității europene, la care trebuie să participe, pe bază de egalitate, toate statele interesate, va trebui să conducă, în ultimă instanță, la desființarea blocurilor militare, la crearea unui cadru favorabil climatului de colaborare și cooperare fructuoase între țările europene.

Referindu-se, în încheiere, la propunerile formulate recent la Praga de către țările socialiste, privind securitatea europeană, primul ministru a reliefat importanța propunerilor privind renunțarea la forță și la amenințarea cu folosirea ei, precum și propunerea de

extindere a relațiilor pe diverse planuri, pe baza egalității în drepturi, în scopul dezvoltării colaborării politice intereuropene. Desigur — s-a explicat ziariștilor prezenți — pot fi luate în considerare orice alte idei, sau propuneri de îmbunătățire. Tocmai în acest fel, prin discuții și schimburi de păreri s-ar putea înlătura eventualele rezerve sau nedumeriri, ajungîndu-se la o mai bună înțelegere a problemelor, la progresele dorite pe calea securității.

După aceste clarificări oferite vineri presei, comunicatul comun, dat publicității sîmbătă, a consemnat locul important acordat problemei securității continentului, în cursul convorbirilor româno-engleze. „Cele două părți — arată comunicatul — au efectuat o analiză aprofundată privind cooperarea și securitatea în Europa". Comunicatul consemnează „hotărîrea părților de a contribui la îmbunătățirea situației din Europa pentru a asigura o atmosferă de înțelegere și cooperare" și arată că „părțile au căzut de acord, că o conferință în problema securității europene, cu participarea tuturor statelor interesate, necesită o pregătire foarte atentă".

■

Vizita română s-a distins prin numeroasele puncte de contact cu viața publică engleză — în primul rînd politică, dar nu numai politică — pe care le-a inclus în programul său. Joia trecută, înalții oaspeți au fost primiți, la Buckingham Palace, de M.S. Regina Elisabeta a II-a. La convorbirile politice pe care primul ministru Ion Gheorghe Maurer și ministrul afacerilor externe Corneliu Mănescu le-au avut cu omologii lor britanici, s-au adăugat alte contacte cu personalități politice, vizita la Parlamentul englez, contactele cu oameni de afaceri. Primit de înalții oaspeți români, liderul opoziției, Edward Heath, exprima ziariștilor români, după întrevedere, satisfacția de a fi avut o cuprinzătoare discuție asupra relațiilor româno-engleze în diverse domenii, precum și o „fascinantă" — adjectivul îi aparține — convorbire asupra unor probleme internaționale.

Itinerarul vizitei a inclus și cîteva dintre cele mai prestigioase monumente și așezăminte de cultură ale capitalei britanice, prezentate cu mîndrie de gazde și cercetate cu interes de înalții oaspeți: Westminster Abbey, impunătoare nu numai prin arhitectonica și vechimea sa, dar și prin istoria care de-a lungul atîtor ani s-a asociat zidurilor ei; Tate Gallery, cu o colecție antologică de artă engleză, începînd din secolul XVI și o colecție reprezentativă de artă modernă (nu am avut șansa să-l vedem aici pe Brâncuși. Tate Gallery îl împrumutase expoziției retrospective deschise, în această perioadă, în Statele Unite); în sfîrșit, un spectacol, în ultima seară, la Covent Garden, cu tot ce acest nume implică, în strălucire și ținută artistică.

Procesul fructuos al cunoașterii prin contacte directe urmează să fie completat prin vizita pe care, așa cum se anunță în comunicat, primul ministru Harold Wilson și ministrul de externe Stewart o vor face în România.

Londra, 1 decembrie

Corespondență din Viena de la trimisul nostru, Ion Cârje

Europa și pulsul opiniei sale publice

În sala Conferinței de la Viena

În actul său final, Conferința de la Viena, care a avut loc între 29 noiembrie și 1 decembrie, s-a pronunțat în favoarea unor noi reuniuni europene pe baze cît mai largi posibile, declarîndu-și sprijinul pentru orice inițiative în acest sens. Mi se pare că această prevedere sugerează convingerea că dezbaterea problemelor care preocupă opinia publică europeană reclamă o succesiune de întîlniri, la nivel guvernamental sau neguvernamental, pentru avansarea graduală spre concluzii și soluții eficace; această prevedere definește, totodată, caracterul și scopurile întîlnirii din capitala Austriei — un punct de pornire și nu un punct final.

Unor viitoare reuniuni europene neguvernamentale consacrate problemelor securității și cooperării pe continent, recenta conferință le poate oferi o experiență utilă și un precedent reușit. Ea își propusese să fie un forum de opinie publică, un loc de dialog și de întrunire a celor preocupați de problemele securității și cooperării europene; în mod particular, conferința își propusese să aducă o contribuție la activizarea opiniei publice europene în sprijinul unui climat favorabil explorării și fructificării unor reglementări durabile ale marilor probleme care frămîntă continentul nostru și care, în pofida diversităților, pot fi reunite sub titlul generic al conferinței: „Securitatea și cooperarea europeană". Inițiatorii și organizatorii întîlnirii — dintre aceștia degajîndu-se, printr-un aport incontestabil, directorul revistei belgiene „Synthèses", Maurice Lambilliotte — au subliniat, înaintea și în cursul conferinței, caracterul ei neguvernamental, intenția de a nu se substitui altor instanțe competente, de a nu trage concluzii globale asupra chestiunilor abordate și a nu lua hotărîri în acest plan. În concepția organizatorilor, conferința urma să fie un prilej particular de dialog, de confruntare a opiniilor, nu pentru a le inventaria, ci pentru a le fixa puncte de contact, degajînd esențialul: schimbul de vederi constructiv și deschis ca ferment al procesului de destindere și cooperare pe continent. Aici se apreciază că întîlnirea de la Viena și-a realizat scopul propus.

Forumul european instalat pentru trei zile pe Turnergasse, la hotelul „Boemia", a reunit aproape 300 de reprezentanți ai opiniei publice din 26 de țări europene și a 23 de organizații internaționale — oameni politici, parlamentari, activiști sindicali, juriști, scriitori, ziariști, oameni de știință, artiști, slujitori ai cultelor, un larg evantai de convingeri politice și filozofice, de profesiuni și preocupări. Împărțită în patru comisii, corespunzînd celor patru teme abordate, conferința a permis ca mai mult de jumătate din participanți să ia cuvîntul. După cum se arată în comunicatul distribuit presei la închiderea lucrărilor, membrii primei comisii, care au dezbătut problema realităților teritoriale în Europa, s-au pronunțat în favoarea recunoașterii frontierelor existente, recunoașterii existenței celor două state germane, în favoarea stabilirii de relații cu Republica Democrată Germană pe baza dreptului internațional, ca una din condițiile consolidării păcii europene.

Dezbaterile din comisia a doua s-au concentrat asupra căilor de realizare a securității colective în Europa. Membrii comisiei, se arată în comunicat, au subliniat că, înfăptuind pe continent un

sistem de securitate colectivă și dezvoltînd cooperarea între state pe o bază europeană, se poate pune capăt cursei înarmărilor, scindării Europei în grupări militare și se asigură o pace bazată nu pe amenințarea cu forța ci pe fundamentul solid al unei cooperări armonioase între toate statele europene.

În cursul dezbaterilor din comisia a treia, consacrate problemelor dezarmării, a fost evocată necesitatea înfăptuirii de noi măsuri în planul dezarmării generale și totale, în primul rînd al dezarmării nucleare, probleme cu caracter de urgență ; în același timp, a fost subliniată însemnătatea pe care ar avea-o, pentru un climat de încredere și conlucrare în Europa, înțelegerea între state, inițierea de măsuri privind renunțarea la forță și la amenințarea cu forța, desființarea blocurilor militare, lichidarea bazelor militare pe teritorii străine, ca și retragerea tuturor trupelor străine în limitele frontierelor lor naționale.

A patra comisie a permis un larg schimb de păreri asupra diverselor forme de cooperare în Europa, în toate domeniile activității sociale. Comunicatul menționează, ca una din ideile esențiale subliniate în cadrul acestor dezbateri, că această cooperare trebuie să se bazeze pe egalitatea între toate statele și să nu comporte nici o discriminare.

În sfîrșit, o comisie specială la lucrările căreia au luat parte conducători de organizații naționale și internaționale ale tineretului și-a consacrat dezbaterile problemei participării tinerei generații, alături de celelalte forțe politice și sociale, la lupta pentru securitate și cooperare în Europa.

Degajînd notele esențiale comune ale opiniilor exprimate în cursul dezbaterilor, actul final al Conferinței — Declarația de la Viena — subliniază că înfăptuirea unei garanții și condițiilor propice dezvoltării pașnice a Europei reclamă din partea tuturor statelor europene ca ele să respecte în mod solemn integritatea frontierelor stabilite pe continent, să-și fondeze raporturile pe baza egalității și independenței tuturor statelor, pe respectul dreptului suveran al fiecărui popor de a-și determina el însuși propriul său destin.

Participanții la Conferința de la Viena, se spune în continuare, sînt unanimi în a considera că realizarea unei păci durabile în Europa poate fi asigurată în mod optim prin eforturile colective ale statelor europene pentru crearea unui sistem eficace de securitate pe continent, deschis tuturor țărilor, mari și mici, membre ale grupărilor militare și neutre, capitaliste și socialiste. Crearea acestui sistem ar grăbi sfîrșitul divizării Europei în grupări militare și ar face inutilă existența acestora. Declarația face un apel către partidele politice și organizațiile sociale, către toți europenii, indiferent de convingerile lor politice sau religioase, de vîrsta sau profesiunea lor, în favoarea unor măsuri concrete, a unor acțiuni mai eficace consacrate destinderii și securității în Europa.

Este probabil ca întîlnirea de la Viena să nu fi descoperit noi mijloace de înfăptuire a securității pe continent ; de altfel, după părerea mea, există sentimentul că, în prezent, problema nu constă în a crea noi mijloace în acest scop, ci a le da în folosință pe cele deja cunoscute. Definitoriu mi s-a părut, însă, atașamentul ferm al participanților la ideea că pacea nu beneficiază de alternative, că celălalt nume al civilizației și culturii Europei, al progresului fiecărei națiuni europene, este cuprins în acea simplă ecuație ai cărei termeni au prins rădăcini adînci în conștiința opiniei publice : securitate și cooperare. Rapoartele prezentate de birourile comisiilor, ca și actul final, evidențiază că argumentele și opiniile exprimate, deși unele incomplete sau contradictorii, au ca punct de convergență decizia opiniei publice de a sprijini, prin toate mijloacele, inițiativele și actele politice constructive, menite să traducă în realități posibilitățile oferite de actualul context politico-social european. Au fost, astfel, sprijinite pe deplin inițiativele țărilor socialiste formulate în Declarația de la București, Apelul de la Budapesta și recenta Declarație de la Praga privind convocarea unei conferințe general-europene, ca și cunoscutul memorandum finlandez. Salutîndu-se amorsarea dialogului inter-european în planul pregătirii conferinței de la Helsinki, aci s-a subliniat, nu de puține ori, că aceste întîlniri nu trebuie afectate de nici o restricție ori condiție preliminară, de nici o piedică în calea participării pe baze egale a tuturor statelor europene, inclusiv a celor două state germane. În comisii s-a apreciat ca realistă ordinea de zi propusă în Declarația de la Praga, problemele respective fiind considerate nu numai ca deosebit de actuale, dar și mai ușor de rezolvat, ceea ce ar permite, ulterior, examinarea eficientă și a altor probleme, mai complexe, din ansamblul european.

Din dezbateri, ca și din textele oficiale, se remarcă însemnătatea pe care numeroși factori de opinie publică o acordă relațiilor multilaterale între țările europene ca instrument primordial al instaurării unui climat de pace și securitate pe continent. De altfel, intervențiile au abordat problemele cooperării și securității ca fiind indisolubil legate, ca două fațete ale aceleiași medalii. Cîștigă, astfel, tot mai mult teren ideea că principalul element de combustie a procesului destinderii îl constituie dezvoltarea raporturilor economice, politice, tehnico-științifice, culturale, între toate statele. Cultivarea unor asemenea relații, determinante pentru destinul securității internaționale — s-a subliniat la Conferința de la Viena — implică respectarea strictă a principiului independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, de către toți și față de toți. Semnificativă pentru larga adeziune de care se bucură aceste norme în conștiința opiniei publice europene este înscrierea lor ca atare în toate documentele reuniunii. Dialogul de la Viena a reușit să confirme autoritatea și prestigiul de care beneficiază în opinia publică acele poziții și măsuri responsabile, inspirate de grija stimulării unui curs ascendent, sănătos, în climatul politic european.

Din diversitatea punctelor de vedere avansate aici, aș mai desprinde ca semnificativă, după părerea mea, avertizarea asupra acelor tendințe de falsă dimensionare a chestiunilor europene. A fost semnalată, astfel, primejdia abordării euforice, facile, a situației continentului, izvorîtă din iluzia că destinderea „merge de la sine". Nu puține luări de cuvînt au insistat asupra necesității de a determina acoperirea prin fapte a declarațiilor de intenții, de a se asigura dezbaterilor europene continuitate și eficiență, de a nu le considera simpli arbori ornamentali într-o grădină din care n-a dispărut încă sîrma ghimpată. O asemenea angajare se impune cu atît mai mult — s-a subliniat aci — cu cît pe continent există încă forțe militariste și revanșarde, ostile destinderii, interesate în curmarea tendințelor pozitive din raporturile inter-europene. S-a prevenit, de asemenea, împotriva judecăților și aprecierilor sumare, a „europeismului" artificial și primejdios. Raportul inaugural, de pildă, invită ca Europa să fie acceptată așa cum este, un ansamblu de state suverane cu particularități diferite, cu puncte de pornire și realizări diferite în planul economic și tehnico-științific, cu opțiuni diferite în planul orînduirii politico-sociale. Construcția securității europene impune, așadar, ca hotărîtoare respectarea dreptului fiecărui popor de a decide în mod suveran asupra destinelor sale ; ea reclamă angajamente clare, măsuri concrete din partea tuturor statelor, care să excludă primejdia unei agresiuni sau a altor acte de folosire a forței, să asigure dezvoltarea pașnică a fiecărui stat într-un climat de activă conlucrare. O asemenea abordare refuză integral „europeismul supranațional", integrationist, ale cărui avataruri le probează, de altfel, cu prisosință „mica Europă".

Reuniunea de la Viena confirmă astfel virtuțile schimbului de vederi pentru mai buna cunoaștere reciprocă, mijloc de întărire a încrederii între oameni și națiuni, chiar dacă persistă în dialog unele formulări proprii perioadei „războiului rece", chiar dacă uneori cuvintele n-au același înțeles pentru toți interlocutorii. Esențială este preeminența rațiunii și bunăvoinței în acest dialog.

Aci se apreciază că întîlnirea și-a atins scopul propus — un scop modest, dar rezonabil și util : acela de a contribui, pe măsura posibilităților, la amplul dialog intereuropean angajat în acești ani, de a impulsiona opinia publică europeană în direcția soluționării durabile și în avantajul popoarelor a problemelor care privesc continentul. Se speră ca, fructificînd o experiență laborioasă, de peste doi ani (ani de discuții răbdătoare și de eforturi perseverente), să fie atrase noi sfere ale opiniei publice spre asemenea reuniuni, noi forțe politice interesate în cursul ascendent al raporturilor intereuropene.

Contribuția delegației române la buna desfășurare a lucrărilor este elogios apreciată. Intervențiile reprezentanților opiniei publice din țara noastră au reflectat spiritul constructiv caracteristic politicii noastre externe, principialitatea ei.

Într-o convorbire pe care am avut-o cu președintele Conferinței, acesta aprecia „ca foarte pozitivă contribuția delegației române, prin sugestiile interesante avansate, incluse de altfel în textele întîlnirii. Obiectiv, spunea domnul Lambilliotte, putem mulțumi românilor pentru sfaturile și propunerile lor utile".

Urmează ca, în curînd, organizatorii Conferinței de la Viena să facă un bilanț al acestei prime experiențe, după care vor încerca să abordeze unele partide și cercuri de opinie publică — îndeosebi din țările care n-au participat la prezenta întîlnire — spre a explica spiritul Conferinței și a atrage noi personalități la opera propusă : „Va trebui, a spus președintele reuniunii, să convingem că o asemenea operă nu este îndreptată împotriva nimănui, unicul ei scop fiind întărirea sentimentelor de responsabilitate ale opiniei publice față de problemele securității și cooperării europene".

Viena, 2 decembrie

reflector

BILANȚ ACTIV ÎN COMERȚUL EXTERIOR UNGAR

După cum se subliniază într-un articol publicat în ziarul maghiar „Nepszabadsag", în primele nouă luni ale acestui an, comerțul exterior s-a bucurat, dintre toate ramurile economiei naționale, de dezvoltarea cea mai dinamică. Față de etapa identică din 1968, exportul a crescut cu 18 la sută, importul cu 11 la sută. În comparație cu anii precedenți, relațiile cu țările socialiste s-au lărgit mai rapid. Exportul în țările capitaliste a sporit cu 32 la sută, iar achizițiile de provenință occidentală au fost lărgite cu 18 la sută. Rezultatele sînt demne de atenție, arată ziarul, deoarece aproximativ 40 la sută din venitul național al țării rezultă în urma activității desfășurate pe piața mondială. În continuare, evidențiind unele deficiențe observate în echilibrarea balanței de plăți a schimburilor externe, ziarul „Nepszabadsag" arată că ameliorarea trainică a balanței de plăți, a situației țării pe piața mondială, a rentabilității exportului revendică transformări esențiale în domeniul producției, al valorificării, modificarea parțială a structurii importului, sarcină ce trebuie soluționată cît mai rapid.

CAZUL VALLON

Louis Vallon, participant la Rezistență, a fost considerat multă vreme drept unul dintre oamenii politici cei mai reprezentativi ai partidului gaullist — „Uniunea pentru Apărarea Republicii" (U.D.R.). Recent, însă, conducerea U.D.R. a hotărît excluderea lui Vallon din rîndurile partidului. Cauza: volumul „Anti-de Gaulle", una din cele mai vîndute cărți ale sezonului editorial. În ciuda titlului, este vorba nu de o critică a activității fostului președinte; dimpotrivă, în numele fidelității față de gîndirea politică a acestuia, Vallon se definește ca un cenzor sever al echipei care i-a succedat.

Fostul ministru al apărării, Pierre Messmer, a considerat cartea lui Vallon o adevărată „agresiune" contra unității partidului, iar fostul ministru al educației naționale, Alain Peyrefitte, a insistat pentru excludere.

EXTINDEREA SEDIULUI O.N.U.

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant, a prezentat recent Adunării Generale a O.N.U. un proiect de extindere a clădirilor sediului O.N.U. din New York, considerate a fi în momentul de față insuficiente față de necesitățile organizației. Proiectul prevede construirea unei noi clădiri, de 8 etaje, pentru birouri dispersate actualmente în diferite puncte ale orașului. Dacă Adunarea Generală va aproba proiectul, lucrările ar urma să înceapă în 1970 și să fie terminate în 1973.

Conferința de la Haga a Pieței comune

„Relansare" fără termene precise

Poate părea coincidență sau simplu joc al statisticilor faptul că, nici de data aceasta, „cei șase" n-au rupt cu tradiția și n-au acționat, cum se spune, decît în ceasul al 12-lea. Într-adevăr, în cel de-al 12-lea an al existenței „comunitare" — care, de altfel, marchează sfîrșitul perioadei de tranziție a Pieței comune — „cei șase" au amînat pînă în cea de-a 12-a lună a anului proiectata conferință la nivel înalt în care urmau să se exprime asupra viitorului „construcției europene".

Oficial, ultima amînare a fost motivată prin starea sănătății ministrului italian de externe. Dar, aproape nici un observator sau comentator politic nu s-a îndoit de faptul că, în realitate, partenerii, aflați pe poziții sensibil diferențiate chiar și în preajma datei fixate inițial pentru conferință (17—18 noiembrie), mai aveau nevoie măcar de cîteva săptămîni pentru a se pune de acord în vederea „marii întîlniri". Realizarea chiar și a unui consens parțial părea un prealabil necesar pentru „cei șase", fie și numai din punct de vedere politico-diplomatic, de vreme ce consimțiseră să se întîlnească la un asemenea nivel, ca urmare a inițiativei noii administrații franceze. Dar, mai ales, acest lucru devenise necesar, în concepția cercurilor politice comunitare, pentru însuși viitorul Pieței comune. În cadrul acestor cercuri, se acreditase larg ideea că reuniunea de la Haga nu trebuie să ducă în nici un caz la un eșec, întrucît acesta ar însemna, în situația în care se află Piața comună, compromiterea totală a proiectelor „construcției europene". Astfel, conferinței de la Haga i s-a atribuit rolul de a „juca ultima carte" a Pieței comune, ea devenind pentru mulți observatori occidentali „ultima șansă" a „celor șase" de a-și „armoniza" concepțiile și eforturile pentru a clădi edificiul comunitar, al cărui punct de „non-retour" încă nu era depășit.

Pentru ca „ultima șansă" să nu fie pierdută, artileria propagandistică „europeistă" s-a pus în mișcare: s-au înmulțit declarațiile despre „idealul european", despre avantajele participării la „construcția comunitară" etc. Arhitecții „eurocrați" și-au lansat pe piață ultimele proiecte sau le-au reconsiderat și activizat pe cele mai vechi: moneda comună, reconversiunea agriculturii, relansarea „Europei lărgite" etc. Astfel, alături de tensiunea înaltă creată implicit în rîndul participanților — avînd în vedere problemele de mare importanță cărora trebuia să li se dea un răspuns — se inocula atmosferei politice din jurul conferinței o doză sensibilă de euforie. La masa consultărilor din istorica „sală a cavalerilor" de la Palatul parlamentar din Haga miza avea o valoare deosebit de ridicată.

Ce anume a determinat, însă, această doză tensională suplimentară? Ar fi, desigur, foarte multe de spus în acest sens. Cum însă spațiul nu ne permite, ne vom rezuma să trasăm numai liniile absolut generale ale stadiului actual al Pieței comune, linii care definesc cadrul în care a început Conferința de la Haga și care răspund de altfel întrebării puse mai sus. La 31 decembrie 1969, potrivit Tratatului de la Roma, trebuia să se încheie perioada de tranziție în construcția Comunității Economice Europene. Începînd cu 1970, pe baza înfăptuirii obiectivului perioadei de

„Ridderzaal" din Haga, unde s-au desfășurat lucrările conferinței

tranziție, — Uniunea economică — urma să se declanșeze efectiv mecanismul „marii comunități" — cea politică — ale cărei baze aveau să fie deja puse și a cărei realizare trebuia să fie consecința logică a „integrării" economice. Pentru ca toate acestea să se desfășoare întocmai era necesar ca sfîrșitul perioadei de tranziție să găsească Piața comună „unită", cel puțin din punct de vedere economic. Dar „rețetele comune" prescrise sînt departe de a fi înfăptuite. Piața comună nu a reușit să depășească „barierele înguste" ale intereselor naționale datorită intereselor naționale înseși, în fapt, nici unul din „cei șase" nefiind dispus să-și sacrifice interesele proprii în numele celor „comune" sau să-și transfere atributele și prerogativele suveranității sale unui organ suprastatal.

Mai mult : dacă în urmă cu cîteva luni, în ciuda eșecului evident al proiectelor comunitare în multe domenii, „europeiștii" puteau evoca, de exemplu, existența unei politici cît de cît comune (de altfel, singura !) într-unul din cele mai importante doemnii de activitate — agricultura — acum, chiar în preajma scadenței pericadei de tranziție, adepții integraționiști nu mai au nici un motiv să facă acest lucru. Devalorizarea francului din august și recenta revalorizare a mărcii vest-germane au dereglat complet mecanismul agricol comunitar. În urma măsurilor menționate, din motive evident diferite, nici francezii și nici vest-germanii n-au mai acceptat prețurile unice și, printr-un sistem de taxe, prețurile la produsele agricole pe piața franceză au fost scăzute cu procentele devalorizării francului, iar cele de pe piața vest-germană au fost sporite cu procentele revalorizării mărcii, fapt care aduce diferențierea prețurilor de la o piață la alta la nivelul amplitudinii existente înaintea constituirii Pieței comune agricole.

În aceste condiții, euforia declanșată în rîndurile eurocraților — care se grăbiseră, imediat după retragerea generalului de Gaulle, considerîndu-l în mod greșit pe acesta drept principalul „obstacol" în calea realizării proiectelor lor, să tragă concluzia că nimic nu mai poate sta în calea „construcției europene" — a făcut loc unor evaluări mai realiste. Răspunsul noii administrații franceze, la început aforistic și dînd loc la unele interpretări — „finisare, aprofundare, lărgire" — a fost ulterior conturat printr-o serie de declarații ale oficialităților franceze, stabilindu-i-se precis sensul și rămînînd același pînă la întrunirea Conferinței de la Haga. Deși, evident, prin însuși conținutul tripticului amintit, Franța nu mai spunea „nu" lărgirii Pieței comune (cum a făcut-o în 1961 și 1967), poziția franceză în acest domeniu nu întrunea mai mult decît atributele unui acord de principiu. Dar și acest acord era condiționat într-un mod deosebit de clar: 1) „întîi să sfîrșim ce ne-am propus să facem" — și pentru guvernul francez aceasta înseamnă, în primul rînd, ajungerea la un acord favorabil intereselor lor în privința reglementărilor agricole ; 2) „apoi să explorăm posibilitățile de aprofundare a Pieței comune" — între altele realizarea unui acord privind politica în domeniul monetar și comercial precum și a unei poziții comune pentru tratativele cu noii candidați ; 3) „abia apoi să procedăm la lărgirea C.E.E."

Dacă pentru francezi desăvîrșirea Pieței comune (adică în principal politica agricolă comună) constituia o problemă ce trebuie rezolvată cu prioritate, pentru ceilalți membri aceasta s-ar fi putut înfăptui paralel cu „lărgirea comunității". Și nu din alte motive, ci pur și simplu pentru faptul că eventuala aderare a unor noi membri și, în special, a Marii Britanii înseamnă preluarea de către aceștia a unei părți importante (aproape jumătate) din sarcinile lor financiare privind susținerea politicii agricole, fapt cu atît mai important cu cît prețul acestei politici este în continuă creștere.

Deși celelalte țări se aflau relativ pe o platformă comună în ce privește aderarea Angliei, aceasta nu înseamnă că ele aveau „tonalități comunitare" identice sau că se exprimau pentru primirea unor noi membri din aceleași motive. Dimpotrivă, în timp ce R.F.G. înțelege desăvîrșirea Pieței comune ca o modalitate de a se reduce progresiv costul contribuției sale financiare la politica agricolă comună, iar aderarea Marii Britanii ca apariția unui mare debușeu pentru competitivele produse vest-germane, Italia vede în primirea Angliei posibilitatea unei contraponderi politice a R.F.G. și Franței în cadrul C.E.E. Aceleași considerente caracterizează și pozițiile țărilor mici (Olanda, Belgia) care, în același timp, întrevăd în aderarea Marii Britanii deschiderea unei importante piețe pentru propriile produse, avînd în vedere dependența lor relativ ridicată față de realizarea cotelor de export.

În aceste condiții consultările — sau mai bine-zis confruntările — de la Haga aveau să capete o importanță capitală pentru viitorul Pieței comune, iar „europeiștii" cei mai înverșunați n-au lăsat să le scape prilejul de a forța, prin crearea unei tensiuni deosebite în jurul conferinței, o hotărîre în sensul proiectelor preconizate de ei. Teoretic, consultările de la Haga erau deschise oricărui rezultat. Totuși, se presupunea că pentru a evita eșecul, „cei șase" vor apela, ca și în alte dăți, la modalitatea lor binecunoscută — compromisul.

Presupunerea s-a dovedit reală. Potrivit comunicatului final, șefii de state și guverne ai țărilor membre își reafirmă acordul asupra principiului lărgirii comunității prevăzut în Tratatul de la Roma, precum și pentru deschiderea, în acest sens, a unor negocieri între C.E.E., pe de o parte, și statele candidate la aderare, pe de altă parte. De asemenea, se menționează că lucrările pregătitoare — apreciate ca indispensabile stabilirii unei baze de negocieri comune — vor putea fi întreprinse în termenele „cele mai utile și cele mai rapide". Dar, în ciuda faptului că este prevăzută deschiderea unor negocieri cu țările candidate, fixarea unui termen limită în privința aderării efective lipsește și însăși începerea lucrărilor pregătitoare va beneficia de un răgaz, care deși „rapid" este și „util" și deci se poate prelungi foarte mult.

Posibilitatea unui compromis se conturase, de altfel, din declarațiile făcute în prima zi a lucrărilor. Nota „dură" — în sensul reafirmării manifeste a pozițiilor anterioare — a principalelor discursuri, cel al președintelui Pompidou și cel al cancelarului Brandt, lăsase totuși o portiță diplomatică unui compromis, de asemenea diplomatic. Astfel, deși a declarat cu claritate că Franța condiționează lărgirea Pieței comune de realizarea prealabilă a „desăvîrșirii" și „aprofundării" acesteia, și că un asemenea lucru cere o pregătire anterioară — ceea ce demonstra dorința franceză de a nu se stabili nici o dată precisă privind negocierile cu candidații la C.E.E. —, președintele Pompidou (participant la conferință în virtutea prerogativelor sale constituționale) a lăsat, în același timp, să se înțeleagă că nu se opune ideii aderării unor noi membri, fiind gata să subscrie la un acord în acest sens. La rîndul său, cancelarul Brandt, deși a cerut Franței, în termeni deosebit de fermi, să accepte primirea de noi membri, cît și fixarea unei date precise pentru aceasta, a lansat și ideea — care putea deveni și baza compromisului (ceea ce, în fapt, s-a și întîmplat) — a organizării prealabile a unei „mese rotunde comune" cu țările interesate a adera la C.E.E. Ca urmare, în comunicatul final se consemnează acordul părților la lărgirea Pieței comune, dar nu se menționează nimic despre un termen concret al „lărgirii comunității".

În ce privește „finisarea" Pieței comune, documentul dă curs priorităților dorite de guvernul francez, menționînd că reglementările agricole vor fi definitivate pînă la 1 ianuarie 1970, ceea ce anunță cîteva maratonuri comunitare în preajma noului an. Referitor la „aprofundarea" comunității, sînt prevăzute „un plan în etape" privind dezvoltarea cooperării în domeniul monetar, precum și „întărirea" colaborării comunitare în domeniul industriilor de bază, energeticii, cercetării științifice. Dar, pentru „marea uniune politică" se avansează doar ideea unor propuneri care ar urma să fie făcute de către miniștrii de externe înainte de 31 iulie 1970.

Desigur, toate aceste texte ale comunicatului vor trebui analizate cu atenție pentru a le desluși conținutul și a face aprecieri definitive asupra lor. Un lucru rămîne, însă, clar : „nota dură" a discursurilor, prelungirea conferinței cu cîteva ore, și, poate în primul rînd, discuțiile aprinse dincolo de ușile închise ale conferinței, despre care în afară n-au răzbătut decît unele ecouri, demonstrează că înfruntările de poziții au fost și rămîn deosebit de puternice. „Un singur lucru este cert în ce privește întrunirea la nivel înalt a țărilor Pieței comune — nota cu oarecare ironie «Sunday Telegraph» înaintea întîlnirii — în comunicatul final se vor găsi numeroase fraze frumoase în legătură cu importanța cooperării europene și a idealului european". Dincolo, însă, de aceste „fraze frumoase" — prezente, de altfel în comunicat — se află, în continuare, interesele divergente ale „celor șase" — de fapt, ireductibile și insolubile —, contradicțiile specifice dintre uniunile monopoliste, contradicții ce au devenit cu mult mai acute în cazul grupărilor monopoliste suprastatale, de genul Pieței comune, care sînt de natură să afecteze interesele naționale ale statelor.

Este pe deplin evident faptul că dezvoltarea relațiilor de cooperare între țările europene nu-și poate găsi condiții propice de manifestare înlăuntrul unor organisme și grupări închise ce promovează o politică discriminatorie față de alte țări. Cadrul afirmării cooperării europene în interesul popoarelor este continentul european însuși, în întregul său, crearea acestui cadru presupunînd desființarea grupărilor economice închise, eliminarea oricăror restricții și practici discriminatorii din calea relațiilor economice și tehnico-științifice dintre state, lărgirea, extinderea și dezvoltarea nestingherită a acestora în conformitate cu principiile fundamentale ale relațiilor dintre state, cu cerințele circuitului economic mondial, cu exigențele majore ale destinderii și securității internaționale.

Ilie ȘERBĂNESCU

Corespondență din Moscova de la Silviu Podină

Congresul colhoznicilor

Între 25 și 27 noiembrie și-a desfășurat lucrările la Moscova, în Palatul Congreselor din Kremlin, cel de al treilea Congres al colhoznicilor din Uniunea Sovietică, caracterizat drept un eveniment menit să contribuie la dezvoltarea în continuare a sistemului colhoznic, la creșterea pe mai departe a producției agricole.

La lucrările Congresului au participat 4 521 de delegați din toate regiunile, ținuturile și republicile unionale, cei mai destoinici cultivatori de cereale, bumbac și alte culturi agricole, crescători de animale, președinți de colhozuri, agronomi și alți specialiști din această importantă ramură a economiei naționale a Uniunii Sovietice.

În prezidiul Congresului au luat loc membrii Biroului Politic al C. C. al P.C.U.S., activiști ai P.C.U.S. și ai organelor de stat, colhoznici, oameni de știință și cultură. Congresul a fost deschis de T. S. Maltev, erou al muncii socialiste, unul dintre veteranii mișcării colhoznice din U.R.S.S. Alexei Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., a salutat prezența la lucrările Congresului a unor delegații străine, printre care și delegația Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție și a Ministerului Agriculturii și Silviculturii din România, condusă de tovarășul Vasile Vîlcu, președintele Consiliului U.N.C.A.P.

Pe ordinea de zi a Congresului s-au aflat dezbaterea și adoptarea noului statut model al colhozurilor. Primul raport a fost prezentat de Leonid Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S. Evocînd perioada colectivizării agriculturii în U.R.S.S., el a subliniat că la baza acestei cuceriri istorice a poporului sovietic s-a aflat planul cooperatist al lui V. I. Lenin. Vorbitorul a făcut apoi o retrospectivă asupra dezvoltării construcției socialiste la sate și a creșterii producției agricole. Astfel, el a arătat că în anii 1965—1968, în comparație cu perioada celor patru ani anteriori, volumul mediu anual al producției agricole a crescut cu 18 la sută din care producția de cereale — cu 15 la sută, de carne — cu 20 la sută, de lapte — cu 24 la sută, de bumbac — cu 22 la sută, de sfeclă de zahăr — cu 47 la sută. Au sporit, de asemenea, și achizițiile statului de produse agricole. În continuare, raportorul a arătat că anul acesta a fost un an dificil pentru agricultură. Multe regiuni ale țării au primit lovituri grele din partea condițiilor climatice defavorabile. Dar și în acest an producția și achizițiile de produse agricole principale se vor situa aproximativ la nivelul mediilor anuale înregistrate în ultimii patru ani.

Raportorul s-a ocupat apoi de sarcinile actuale ale dezvoltării în continuare a producției agricole, de problemele progresului tehnic și științific în agricultură, de pregătirea cadrelor pentru nevoile diferitelor sectoare agricole. Un rol important în dezvoltarea agriculturii și colhozurilor va reveni pe viitor noului statut model al colhozurilor.

În încheierea raportului său, secretarul general al C.C. al P.C.U.S. s-a referit pe scurt și la unele probleme internaționale actuale, subliniind că politica externă a Uniunii Sovietice este îndreptată spre consolidarea și dezvoltarea prieteniei frățești și colaborării multilaterale cu statele socialiste, este o politică externă care militează pentru o pace trainică și colaborare reciproc avantajoasă între toate statele, indiferent de sistemul lor social.

Raportul privind noul statut model al colhozurilor a fost prezentat de Dmitri Poleanski, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. El a arătat, printre altele, că noul statut model trebuie să corespundă etapei actuale de dezvoltare a colhozurilor, să contribuie la perfecționarea relațiilor sociale la sate. După ce a făcut o trecere în revistă a situației actuale a agriculturii sovietice și a schimbărilor profunde intervenite în viața țărănimii colhoznice în perioada scursă de la cel de-al doilea Congres al colhoznicilor, raportorul a analizat principalele prevederi ale noului statut model subliniind, printre altele, că el lărgește drepturile colhozurilor în organizarea activității lor economice, reflectă procesul actual de creare a uniunilor intercolhoznice de producție în vederea rezolvării unor sarcini care depășesc posibilitățile fiecărui colhoz în parte. Noul statut prevede, de asemenea, posibilitatea înființării de către colhozuri a unor întreprinderi anexe de prelucrare a producției agricole. O serie de prevederi ale statutului — se subliniază în Raport — urmăresc lărgirea democrației colhoznice pe două direcții principale: pe de o parte prin consolidarea autonomiei economice a colhozurilor, extinderea cercului problemelor pe care le rezolvă colhoznicii înșiși, iar pe de altă parte, prin perfecționarea formelor de participare a lor la conducerea treburilor obștești. Referindu-se la dezbaterea largă care s-a desfășurat în întreaga țară pe marginea proiectului de statut model în perioada care a precedat Congresul, raportorul a arătat că în această dezbatere s-au făcut propuneri prețioase care sînt demne de a fi incluse în noul statut.

În ultima parte a raportului său, Dmitri Poleanski s-a ocupat de sarcinile actuale ale agriculturii sovietice: continuarea pe un front și mai larg a lucrărilor de hidroameliorații și irigații, intensificarea chimizării agriculturii prin sporirea simțitoare a producției de îngrășăminte și de alte chimicale destinate agriculturii, specializarea și concentrarea producției agricole, ridicarea gradului de mecanizare a agriculturii, creșterea productivității muncii în colhozuri, păstrarea și sporirea avutului obștesc, îmbunătățirea activității de conducere a colhozurilor.

În sala Congresului

În cursul dezbaterilor pe marginea noului statut au luat cuvîntul numeroși delegați care au înfățișat succesele dobîndite în colhozurile lor, au făcut numeroase propuneri menite să ducă la sporirea producției agricole, la îmbunătățirea unor prevederi din proiectul statutului model. După ce aceste propuneri au fost introduse în textul statutului, documentul a fost adoptat în unanimitate. Noul statut model fixează bazele activității colhozurilor în etapa actuală. Congresul a recomandat, ca pe baza statutului model, fiecare colhoz să-și elaboreze propriul său statut, care să fie adoptat în cadrul Adunării Generale a colhoznicilor.

Cel de al treilea Congres al colhoznicilor a hotărît, de asemenea, să adopte propunerea făcută în cadrul unor adunări ale colhoznicilor ca, în scopul dezvoltării pe mai departe a democrației colhoznice, examinării colective a celor mai importante probleme ale activității colhozurilor, generalizării experienței de organizare a producției și elaborării de recomandări în vederea folosirii mai depline a rezervelor de creștere a gospodăriei obștești să se creeze consilii colhoznice raionale, regionale, de ținut și republicane eligibile și a ales consiliul unional al colhozurilor în componența căruia au intrat 125 de persoane. Președinte al Consiliului Unional al colhozurilor a fost ales V. V. Matkevici, ministrul agriculturii al U.R.S.S. Congresul a adoptat și o hotărîre care prevede ca, de la 1 ianuarie 1970, să se introducă un sistem unic de asigurări sociale pentru colhoznici, creîndu-se, în acest scop, un fond centralizat format din contribuția fiecărui colhoz.

Delegații au adoptat textul scrisorii celui de al treilea Congres unional al colhoznicilor, adresată C.C. al P.C.U.S., Prezidiului Sovietului Suprem și guvernului sovietic. Ei s-au angajat ca, în cinstea centenarului nașterii lui Lenin, să încheie cu succes actualul an agricol, să obțină o recoltă bogată în anul viitor, să depășească planurile de producție și de achiziții de produse agricole.

Moscova, 2 decembrie

FACTORUL AMPLIFICATOR AL ENERGIEI (1)

Mircea MALIŢA

În evaluarea unei societăţi, dimensiunile şi populaţia nu sînt suficiente. Statisticile furnizează indici cheie ca producţia industrială, venitul naţional pe cap de locuitor, procentul populaţiei urbane. Unul din indicii cei mai semnificativi, cu o mare corelaţie faţă de gradul de dezvoltare a unei ţări îl constituie producţia şi consumul de energie per capita. „Spune-mi de cîtă energie dispui, ca să-ţi spun cine eşti", ar putea fi parafrazat un dicton.

Balanţa energeticii mondiale este nu numai o fişă economică, ci un certificat autentic asupra actualului ei stadiu de evoluţie. Omul este un animal foarte slab, cu o putere de circa 0,5 C.P. El caută să-şi amplifice puterea, croindu-şi acces la sursele de energie, pe care le domesticeşte, le converteşte şi le pune la lucru. Transformarea materiilor prime, fabricarea uneltelor, forţa necesară pentru a le asigura funcţionarea, ca şi confortul vieţii cotidiene constînd din căldură, lumină, transporturi rapide şi comunicaţii uşoare, fixarea culturii pe suporturi materiale şi difuzarea ei, depind toate de cantitatea de energie ce se consumă în slujba omului.

Un calcul simplu arată că energia unei tone de cărbune, care este luată convenţional unitate de măsură, ar fi echivalentă cu munca fizică a 10 oameni. Cu energia de care dispunea omenirea în evul mediu, pentru fiecare om mai lucra unul mecanic, invizibil, ascuns în sistemul energetic utilizat al omenirii. Acum stăm mai bine. Fiecare locuitor al planetei, după statisticile din 1961, dispunea în medie de 15 oameni-mecanici. În vîrfurile superindustrializate de astăzi consumul anual de energie pe cap de locuitor este echivalent cu munca a o sută de oameni suplimentari.

Asistăm la o adevărată foame de energie. Funcţionarea marilor complexe industriale, răspunsurile la problemele dezvoltării, hranei, urbanizării nu pot fi concepute fără o rapidă creştere a energiei folosite. Ritmul de dezvoltare a omenirii este oglindit şi în faptul că din 1951 şi pînă în 1966, în cincisprezece ani, consumul mondial de energie primară s-a dublat (echivalentul a 2 900 milioane tone metrice de cărbune în 1951 şi 5 800 milioane t.m.c. în 1966).

Fiecare epocă istorică a avut forme de energie dominante, succesiunea lor indicînd progresul cunoaşterii şi stăpînirii de către om a naturii. Anticul Arhimede folosea soarele pentru a aprinde corăbiile vrăjmaşe ce se apropiau de Syracuza şi construia maşini ce foloseau, prin planul înclinat, energia gravitaţională, dar animalele şi sclavii erau predominanta energetică a epocii. În continuare, animalele, lemnul, vîntul şi unele căderi de apă au fost singurele surse de energie. Secolul XIX este perioada dezvoltării producţiei de cărbune care duce la creşterea considerabilă a disponibilităţilor mondiale de energie; înainte de sfîrşitul secolului aceste disponibilităţi s-au dublat. În acest an se împlinesc 200 de ani de la brevetarea maşinii cu abur a lui Watt. Timp de 100 ani revoluţia industrială, aburul şi cărbunele sînt concepte inseparabile şi dominante. Aflate în posesia unor ţări care totalizau 1/5 din populaţia globului, aceste surse sporite spectacular au stat la baza dezvoltării industriale a ţărilor în cauză. Vreme îndelungată, Anglia a fost principalul producător dar, către anul 1860, alte ţări intră în cursă, astfel că în 50 de ani producţia de cărbune se înzeceşte, ceea ce reprezintă un ritm mediu de creştere de 5 la sută pe an.

Anii 1910—1920 marchează o cotitură în *producţia carboniferă* care stagnează cam 30 de ani, anii de vîrf, ca 1929 sau 1943, neprezentînd decît o creştere de 20 la sută în raport cu 1913. Din 1950, producţia şi-a reluat mersul ascendent, în special datorită importanţei creşterii extracţiei de cărbune în U.R.S.S. (care se continuă într-un ritm analog spectaculosului ritm al extracţiei S.U.A. de la sfîrşitul secolului XIX) şi în R. P. Chineză, ale cărei enorme rezerve de cărbune abia au început a fi exploatate.

Stagnarea producţiei carbonifere de acum o jumătate de secol coincisese cu demarajul *extracţiei de ţiţei*, pe scară industrială. Practic inexistentă înainte de 1870, aceasta se amplifică abia la începutul secolului XX, pentru a se continua într-o cadenţă superioară extracţiei de cărbune (înzecire în 40 de ani). Mari producătoare de la început, S.U.A. continuă să păstreze un loc important (cca 1/3 din producţia mondială). Dar dacă în anul 1920 America de Nord producea aproape 90 la sută din tonajul mondial, anii următori au văzut apariţia unor noi mari producători, Venezuela, Indonezia, şi mai ales ţările Orientului Mijlociu şi U.R.S.S., care contribuie şi ele la continuarea creşterii într-un ritm foarte rapid a producţiei mondiale de petrol, care a fost în anul 1966 de 1 641 200 mii tone metrice.

O creştere la fel de susţinută cunoaşte extracţia *gazelor naturale*; din jur de 25 miliarde m³ în 1917, producţia a atins 290 miliarde în 1952, 600 miliarde în 1963 pentru a înregistra, în 1966, cifra de 765 miliarde m³.

Faptul că am intrat în epoca predominanţei petrol-gaze, este arătat de deplasarea rapidă a ponderei ce o ocupă, aşa cum rezultă în tabloul 1.

Consumul mondial de energie

(Echivalentul de tone metrice de cărbune)
Procente

	Solid	Lichid	Gaz	Hidro	Nucleară
1951	57,1	24,7	11,2	7	0
1966	39,8	36	17,5	6,5	0,2

Pentru a avea un tablou mai complet, în descrierea situaţiei actuale, de ansamblu, trebuie avute în vedere şi sursele „necomerciale" (turba, lemnul de sobe, deşeuri lemnoase şi alţi combustibili prezentînd un interes esenţialmente local : excrementele, paiele etc.). Cu gradul destul de larg de aproximaţie inerent măsurării aportului unor astfel de surse, se poate aprecia că sursele de energie necomerciale ar reprezenta 1/5 din producţia mondială de energie.

În 1966 ţările industriale au importat energie după cum urmează : Italia 76,2 la sută, Japonia 67,7 la sută, Franţa 53,3 la sută, Anglia 36,3 la sută, R.F.G. 35,6 la sută, S.U.A. 8 la sută (procente din consumul total).

Singura mare putere industrială care a exportat energie a fost U.R.S.S.

Rezultă că ţările industrializate au mai degrabă tendinţa de a fi importatoare nete, în opoziţie cu Asia şi America de Sud sau, mai precis, cu ţările producătoare de petrol ale acestor regiuni.

Într-adevăr, dintre acumulatorii naturali de energie, petrolul este în prezent obiectul principalului flux comercial : Venezuela şi Orientul Mijlociu nu consumă decît o infimă proporţie a producţiei lor, exportînd cea mai mare parte, fie sub formă de petrol brut, fie după ce l-au rafinat.

Prima zonă, aceea a Mării Caraibilor, exportă în principal către S.U.A. şi, accesoriu, către Europa. Orientul Mijlociu alimentează rafinăriile europene cu ţiţei brut şi, totodată, livrează ţărilor Europei produse finite petroliere. De asemenea, Orientul Mijlociu exportă ţiţei în Extremul Orient şi Australia şi de cîtva timp chiar în S.U.A.

În 1963, din cele 289,4 milioane tone de ţiţei brut exportate de Orientul Mijlociu, 158,2 tone s-au îndreptat către Europa occidentală, 43,2 către Japonia şi 21,5 către America de Nord.

Petrolul a luat locul deţinut, pînă la primul război mondial, de cărbune, în schimburile internaţionale de produse energetice. Starea sa lichidă face de altfel ca manipularea şi transportul său să fie mai lesnicioase. Schimburile de cărbune între ţările europene se reduc din ce în ce, consumul avînd tendinţa de a se concentra în vecinătatea locu-

rilor de extracție, ca urmare a concurenței produselor extra-europene.

În același timp, vînzările internaționale de electricitate sînt foarte reduse, producîndu-se numai între țări limitrofe ; nici livrările de gaze naturale nu au încă o pondere notabilă.

Curentul comercial predominant, cel de petrol, a creat și mijloace de transport apropriate : actualmente peste 30 la sută din flota comercială mondială o constituie petrolierele, al căror tonaj total s-a triplat față de 1938. Alături de petroliere, o puternică dezvoltare a cunoscut rețeaua de conducte.

Una din trăsăturile cele mai izbitoare ale consumului de energie în lume este marea disparitate între țări și regiuni. Astfel regiunile dezvoltate industrial din America și Europa consumă 87 la sută din energia comercială.

CONSUMUL DE ENERGIE, UNUL DIN INDICATORII CIVILIZAȚIEI

Corelația consumului de energie electrică și a dezvoltării economice nu mai necesită demonstrații. Vom arăta unele considerații asupra ponderilor principalelor utilizări ale energiei electrice și ale perspectivelor ei. În Franța, în medie, iluminatul reprezintă 2 la sută din consumul industrial, forța motrică — cca 60 la sută, tratamentele termice — 20 la sută, procesele electrolitice — 15 la sută. Această proporție variază de la o ramură industrială la alta : în industria grea (în special metale neferoase și chimie), folosințele electrolitice sînt considerabile, în industria ușoară, partea folosinței motrice depășește, uneori cu mult 70 la sută.

În industria grea, unde energia electrică joacă rolul de materie primă, creșterea productivității și reducerea prețului de cost conduc la o maximă economisire de energie. Aceasta face ca, adesea, consumul de energie electrică în industria grea să crească mai puțin rapid decît producția propriu-zisă. În industria ușoară, din contră, progresul constă în înlocuirea mîinii de lucru, în măsura în care aceasta este scumpă, cu sclavi mecanici sau supraveghetori electronici, mai puțin costisitori, ceea ce face ca, în acest sector, consumul de energie electrică să crească mai repede decît indicele respectivei activități industriale.

Evoluția consumului industrial de energie depinde deci nu numai de ritmul de creștere a industriei, dar și de modalitățile structurale ale acestei creșteri. Prioritatea acordată dezvoltării industriei grele poate antrena, într-o primă fază, o creștere rapidă a consumului energetic, care va depinde, ulterior, de evoluția tehnologiei de producție. O industrializare fondată pe industria ușoară antrenează consumuri de electricitate mai mici la început, dar reclamă un ritm mai susținut. Cauzalitatea „producție-energie" poate acționa și în sens invers, energia mecanică disponibilă fiind o precondiție și un stimulent al progresului tehnic, al mecanizării și automatizării. În genere, paralelismul „consum de energie — venit național" este aproape perfect. Pe harta mondială a utilizării de energie, în ansamblu, țările puternic industrializate sînt în fruntea consumatorilor de energie.

Acolo unde curbele consumului energetic și ale venitului național nu coincid, explicațiile țin de : *climat* (nevoile de încălzire, de exemplu, sînt foarte diferite în Italia și Suedia) ; *importanța relativă a diferitelor activități* (R.F.G.-ul și Anglia, relativ mai industrializate, consumă, pe cap de locuitor, cu 60 la sută și 80 la sută mai mult decît Franța) ; *randamentul instalațiilor* (Anglia a avut, vreme îndelungată, în încălzirea casnică un randament deplorabil).

În mod uzual, se afirmă, în excesiva dorință de formalizare, că consumul de energie electrică se dublează la cîte zece ani. În acest ritm, producția de energie electrică s-ar înmii în 100 de ani. Pornind de la ritmurile actuale de creștere ale consumului de energie primară (5,25 la sută) și ale consumului de electricitate (8 la sută), Sir Harold Hartley estimează prin interpolare, datele pentru anul 2000. Consumul de energie primară al omenirii ar reprezenta în acel an 30 miliarde tone metrice de cărbune, iar consumul de electricitate 10^9 kWh. Folosind alte criterii, unii autori consideră aceste cifre conservatoare, fiind înclinați să meargă pînă la dublarea lor.

Poate fi acoperit, energetic, acest consum în rapida creștere a unei populații în expansiune continuă, cum și pe ce perioadă ? Preocuparea este legitimă. Dacă ne-am rezuma numai la combustibilul fosil (cărbune, petrol, gaze naturale), care oferă astăzi cca 96 la sută din necesarul mondial de energie, această preocupare se poate transforma într-o acută îngrijorare.

În lucrările Congresului mondial de energie din 1968 s-a estimat că rezervele cunoscute de cca 960.10^9 tone metrice de cărbune se vor consuma în ritmul mediu de 10.10^9 tone metrice pe an între 1960—2000, ceea ce reprezintă reducerea lor la jumătate pînă la acea dată.

Rezervele de petrol actualmente cunoscute nu reprezintă, la ritmul actual de extracție, decît 32 ani, de disponibilitate. Prospecțiunea petrolieră este foarte scumpă ; resursele de petrol — inegal repartizate.

Pe ansamblu, în următorul veac, producția de combustibil fosil va începe să descrească rapid. Într-o perioadă de timp care este neînsemnată în comparație cu perioada de cînd omul trăiește pe Pămînt, rezervele de combustibil fosil ale acestei planete vor fi descoperite, utilizate și complet consumate. Era energiei de origine fosilă se va termina, pentru a nu mai fi repetată decît, poate, peste alte 100 milioane de ani. Va coincide încheierea acestei ere cu începutul stingerii rasei umane ? Rațiunea și morala refuză un răspuns afirmativ la această întrebare și ne îndeamnă, cu gîndul la cei ce ne vor urma, să ne îndreptăm atenția către alte surse de energie.

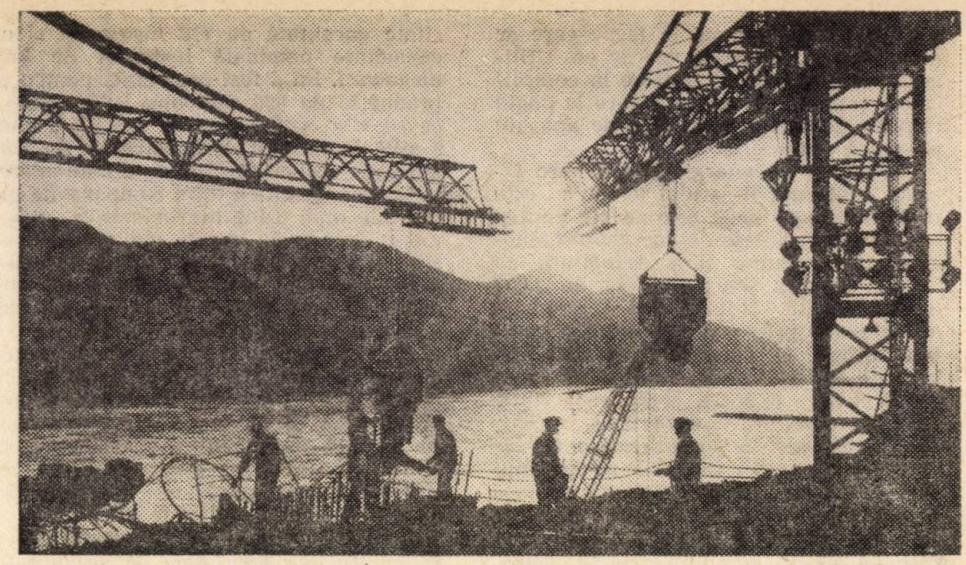

Pe șantierul hidrocentralei de la Porțile de Fier

Energia apelor, spre deosebire de combustibilii fosili, va fi disponibilă cît timp soarele va radia. Ea constituie un combustibil „permanent", sigur, însă limitat. Folosirea exhaustivă a potențialului energetic de natură hidraulică, cu posibilitatea de a înmagazina energia în exces, sezonier sau zilnic, ceea ce ar crește puterea utilizabilă de cca 3 ori, ne va putea oferi o putere echivalentă cu cea care s-ar obține arzînd 4,2 miliarde tone de cărbune anual.

„NOI" SURSE DE ENERGIE

Cu excepția energiei termale a mărilor, celelalte surse de energie neconvențională (a mareelor, solară, eoliană și geotermală) au fost folosite vreme îndelungată în trecut, este adevărat, într-un mod limitat. Astfel, adjectivul „nou" aplicat acestor surse de energie se referă mai degrabă la metodele recent imaginate pentru exploatarea lor decît la respectivele surse de energie, ca atare. Actualul interes, deosebit de pronunțat la începutul deceniului nostru, pentru sursele neconvenționale de energie, marcat de un eveniment de amploare mondială, Conferința Națiunilor Unite asupra noilor surse de energie (Roma, 21—31 august 1961) se datorează : a) creșterii cererii de energie într-o lume ale cărei rezerve de combustibil-fosil sînt, am văzut-o, limitate și rapid descrescătoare ; b) situației energetice dramatice a țărilor în curs de dezvoltare, izolate de rețelele electrice și de fluxurile comerciale energetice internaționale ; c) rezultatelor, dacă nu concludente sub aspect economic, cel puțin seducătoare pe plan teoretic, obținute în utilizarea acestor noi surse.

Radiația solară a fost folosită din vechime pentru a grăbi creșterea plantelor în sere și a evapora apa în salinele marine. Ea este inepuizabilă și mai lesne de folosit, în climate calde și

uscate, adică tocmai în țările care ar avea cea mai mare nevoie de ea. Utilizarea ei nu poate da naștere la complicatele conflicte juridice pe care le poate implica utilizarea unui curs de apă, nu poluează atmosfera.

Cantitatea de energie solară care izbește suprafața uscatului terestru este mult mai mare decît este nevoie pentru a satisface cerințele de energie ale omenirii. Chiar într-o țară dezvoltată ca S.U.A., energia soarelui oferă de 2 000 ori mai multă căldură decît se produce actualmente prin arderea tuturor combustibililor. O suprafață de 100 m², însorită cca 800' pe zi, va da aproximativ 58 kWh energie, care reprezintă unitatea denumită „acoperiș-zi" („roof-day"), echivalentă cu arderea a 68 kg cărbune. Una din rațiunile progresului lent înregistrat pînă în prezent de motoarele solare devine evidentă : sînt necesare suprafețe colectoare costisitoare, care să reziste la vînturi și să urmărească soarele. O uzină urbană de 100 000 kw ar avea nevoie de o suprafață colectoare din sticlă și oțel de aproape 3 km² și ar transforma energia solară în electricitate la descurajantul randament de 5 la sută. Deși nu lipsite de interes, astfel de uzine solare nu par a avea, pentru moment, decît o valoare locală. Energia solară se bucură de atenția cercetătorilor și, ceea ce este foarte important, a celor ce finanțează cercetarea științifică, în legătură cu cercetările spațiale. În acest cadru, convertirea energiei solare direct în electricitate în aparate termoelectrice sau fotovoltaice capătă un puternic impuls. Avantajele acestui proces de conversie directă ca simplitate, siguranță în exploatare și silențiozitate pot compensa uneori costul extrem de ridicat.

De același tip sînt avantajele și dezavantajele *energiei eoliene*. Caracterul ei inepuizabil, spațiu relativ redus ocupat de instalațiile necesare, absența pieselor intermediare pînă la rotorul uzinei sînt depășite, în multe împrejurări, de incertitudinea vîntului la un moment dat, costul ridicat al instalațiilor și al procesului de înmagazinare a energiei.

Folosirea economică a acestei forme de energie depinde considerabil de factorii meteorologici locali.

Este neîndoios că, mai ales, în țările în curs de dezvoltare, energia eoliană este de pe acum o solutie practică și economică și se va dezvolta. În ce privește marile uzine eoliene, un energetician danez susține că, cel puțin în Danemarca, rolul lor este mai mare decît cel de a economisi combustibil și valuta necesară pentru a-l importa și că, datorită fericitei coincidențe a vîrfului de cerere de iarnă cu prezența unor vînturi puternice, 20 la sută din consumul danez de electricitate ar trebui satisfăcut de energia eoliană. În genere însă, folosirea marilor uzine eoliene în țările industriale este încă în studiu, așteptîndu-se concluziile rezultate din exploatarea celor cîteva uzine de acest fel, în special a celei din Franța.

În principiu, procesul de transformare a *energiei mareelor* în energie electrică este similar celui folosit în hidroenergetica convențională. Se folosesc bazine care sînt umplute în timpul fluxului și închise la reflux, creîndu-se astfel diferența de nivel necesară acționării turbinelor aflate în partea de jos a barajului.

Studiată și ea în numeroase țări, dintre care U.R.S.S., S.U.A., Canada, Anglia, Brazilia, Olanda, ș.a., această energie și-a găsit prima expresie tehnică de anvergură în proiectul francez al uzinei „La Rance". Construită, în etape, din 1957 pînă în 1963, uzina are o capacitate garantată de 150 megawați și o capacitate nominală instalată de 342 megawați. Ea a fost proiectată pentru o producție de 820 milioane kWh anual, ce se vor obține din 38 unități a cîte 9 mW, la un cost de construcție de 320 milioane franci. Costurile de exploatare la La Rance sînt cu totul comparabile cu cele ale unei uzine hidroelectrice obișnuite, doar cu 10 la sută mai mari datorită dificultăților adiționale de întreținere rezultînd din folosirea apei de mare. Și aici, este evident, condițiile naturale au o mare însemnătate.

Fără a mai vorbi de numărul redus de locuri adecvate instalării de mari uzine folosind mareele, problema capacității unor astfel de uzine este un factor decisiv. În termeni pur economici, o uzină de acest fel poate fi avută în vedere numai dacă are o producție anuală de cîteva miliarde kWh.

Deși de răspîndire mai limitată, utilizarea practică a *energiei geotermale*, a aburului încălzit subteran, pentru producerea de electricitate, încălzirea și recuperarea substanțelor utile conținute în abur este o realitate, și încă una deosebit de economicoasă, de multă vreme.

Producerea de electricitate geotermală, precedată de un secol de simpla recuperare a acidului boric și a altor chimicale din abur, datează, industrial, din 1912, cînd prima turbină, cu o capacitate de numai 250 kW, a fost instalată în localitatea toscană, Larderello. Cunoscînd în ultima vreme o rapidă dezvoltare, capacitatea totală de la Larderello depășește 300 000 kW, producînd anual 2 miliarde kWh, suficient pentru a satisface necesitățile energetice ale întregului sistem de căi ferate italian, care, de fapt, își și acoperă 2/3 din necesar pe contul energiei geotermale. Alte țări au urmat și ele exemplul italian (Noua Zeelandă, S.U.A., Mexic, Japonia, U.R.S.S.).

Acolo unde există, energia geotermală este, în general, foarte ieftină. Costurile celei mai mari unități energetice din suscitata, astăzi celebra, localitate toscană sînt cele mai scăzute din lume, exceptînd, poate, cîteva din cele mai favorabile hidrocentrale norvegiene și reprezintă 1/2 din cele mai optimiste estimări, pînă azi nerealizate, pentru costul energiei nucleare.

Atenția savanților a fost îndreptată asupra unei alte energii termale, *cea a mărilor*, acum 40 de ani cînd, în Franța și cîțiva ani mai tîrziu în largul Cubei, au fost făcute primele experiențe care au demonstrat posibilitatea producerii de energie, folosind diferența de temperatură dintre două mase de apă. Eficiența procesului depinde de diferența de temperatură. Pentru producerea de electricitate, diferența de temperatură între apa de suprafață și cea rece, de adîncime, trebuie să fie de 20 grade C., ceea ce necesită pomparea acesteia din urmă de la mare adîncime și folosirea unei enorme cantități de apă de mare pentru producerea unei cantități „rezonabile" de energie. Experiența instalației de la Abidjan (Coasta de Fildeș) arată că o astfel de uzină ar putea produce, alături de electricitate, și apă potabilă.

■

Fascinantă, sub aspectul utilizării inginerești, sigură, cu caracter permanent, inepuizabilă, folosirea pe scară largă a surselor de energie neconvenționale se lovește de serioase obstacole : caracter local, preț ridicat, dificultăți sezoniere și de înmagazinare a energiei, complicate probleme tehnice. Interesante în anumite locuri și condiții, ele nu vor oferi, se pare, cheia setei energetice a viitorului.

Corespondență din Helsinki de la trimisul nostru Sergiu Verona

Orizont economic finlandez

Orice ziarist aflat pentru un timp în Suomi, va fi tentat să prezinte cititorilor cîteva imagini ale frumuseții peisajului finlandez. O scurtă călătorie pe un spărgător de gheață, într-un decor aproape ireal — cer senin, un soare strălucitor, marea încremenită, a acoperit ușor numeroase pagini din carnetul de însemnări. Ulterior însă, cînd au intervenit — o întîlnire cu premierul finlandez, Mauno Koivisto și implicit pătrunderea în lumea plină de semnificații a peisajului economic și politic finlandez, prioritatea în tema articolului a suferit o lesne de înțeles modificare. Știam, de altfel, că economistul de recunoscută competență și reputație — Mauno Koivisto — a fost investit cu înalta sa funcție tocmai din nevoia de a se da un teren mai solid dezvoltării economice a țării, depășirii unor momente dificile din acest domeniu. Firește, toate acestea au prevalat și acum, urmărind declarațiile și precizările făcute de interlocutorul nostru, încerc să reconstitui momente din preocupările acestei țări atît de plină de originalitate din nordul continentului nostru.

■

— Mai întîi, trebuie să înțelegeți ce înseamnă Finlanda — ne spune primul ministru, adresîndu-se unui grup de ziariști aflați la Helsinki cu prilejul convorbirilor sovieto-americane și pe care a avut amabilitatea să-i primească la reședința guvernului, din apropierea capitalei. El trece în revistă ceea ce numește „particularitățile specifice" ale țării sale.

Reținem astfel că Finlanda se distinge printr-o serie întreagă de condiții neobișnuite pentru alte țări, condiții care îi determină în mare măsură profilul și activitatea economică. Ea este, de altfel, una din țările cele mai septentrionale ale lumii — o treime din teritoriul ei aflîndu-se la nord de cercul polar — care se ocupă și cu agricultura. Suprafața Finlandei — 383 000 kmp impune precizarea că aproape jumătate din teritoriul țării este acoperit de lacuri și mlaștini (159 000 kmp). Încă o cifră — aproximativ 71 la sută din solul său este acoperit de păduri, ceea ce dă peisajului finlandez urmărit din avion acea tentă de verde, verde închis cu delimitări de adevărate figuri geometrice, iar vieții economice îi imprimă unele particularități deosebite.

S-ar putea presupune, deci, că sudul țării este adevăratul făurar al econo-

miei. Aici și vara este mai lungă, pămîntul fiind acoperit de zăpezi doar aproximativ cinci luni pe an, densitatea populației este mai importantă, ploile mai abundente... Și totuși, lucrurile nu stau așa. Întreaga țară își aduce contribuția la realizarea unei economii ce se dorește cît mai echilibrată.

Premierul Koivisto ne vorbește despre activitatea economică generală a Finlandei. În declarațiile sale străbat vechile preocupări ale actualului premier, acelea de fost președinte al Băncii Naționale și de ministru de finanțe. Ne citează din memorie un lanț întreg de cifre de care poți fi sigur că sînt de o precizie matematică.

— Economia finlandeză se află în prezent într-o perioadă de avînt. Aceasta se reflectă în mai multe fenomene și aș numi, de pildă, indicii dezvoltă-

Premierul Mauno Koivisto

rii producției industriale și agricole ca și balanța de plăți. Ceea ce presupune, în același timp, că s-a trecut peste o perioadă relativ dificilă pentru economia noastră.

Ne sînt puse la dispoziție numeroase date care vin în sprijinul acestui tablou. După aproape zece ani de balanță deficitară, începînd din 1968 ea a redevenit excedentară, iar cifrele provizorii pe 1969 confirmă menținerea aceleiași tendințe. Se apreciază în general că recesiunea economiei care a început în 1965, continuînd chiar și în primele luni ale lui 1968, aparține trecutului, anumite măsuri bugetare, precum și îmbunătățirea unor componente ale comerțului exterior, permițînd procesul de redresare.

Nu de mult, o revistă economică se referea la factorii care operează în Finlanda într-o direcție favorabilă dezvoltării subliniind printre altele, rolul alfabetizării totale a populației, ritmul frecventării instituțiilor universitare și tehnice care este unul dintre cele mai ridicate din Europa și, de asemenea, faptul că s-a mers pe linia expansiunii mai multor ramuri ale economiei.

Începînd din secolul XIX în Finlanda a început crearea unei industrii de prelucrarea lemnului. Ulterior s-au dezvoltat industriile de celuloză și hîrtie. Actualmente Finlanda este al treilea exportator de celuloză din lume și al doilea exportator de hîrtie și carton. De aici se poate, firește, trage concluzia că dezvoltarea industriei forestiere imprimă oarecum economiei finlandeze o specializare în această direcție. Este adevărat că au fost atinse performanțe mondiale în această direcție: Finlanda fabrică și exportă unele utilaje complexe pentru fabricarea hîrtiei al căror preț poate atinge 500 milioane de dolari. În același timp, însă, este ușor de înțeles inconvenientul dependenței de o singură ramură economică.

Interlocutorul nostru abordează această temă, și anume ponderea recunoscută a industriei forestiere, relevînd faptul că economiștii finlandezi sînt conștienți de efectele negative pe care le poate avea menținerea unei asemenea situații. Este vorba de ceea ce în mod curent se numește dependența de piața de export, în sensul că exportul finlandez poate fi supus unor oscilații din cauza situației de pe piața occidentală. Astfel, premierul Koivisto ne vorbește despre tendința actualmente evidentă de a se crea o bază mult mai largă de activitate economică.

— Este adevărat că domeniul forestier formează de peste o sută de ani baza de expansiune a economiei finlandeze. Este la fel de adevărat că în zilele noastre 68 la sută din exporturi provin din pădurile noastre sub o formă mai mult sau mai puțin prelucrată. Este însă destul de ușor de dovedit că economia finlandeză a încetat în prezent să se mai bazeze pe o singură ramură industrială. Structura industrială a țării mele este mult mai puțin limitată decît se crede.

În raționamentul dezvoltat de premierul Koivisto sînt cuprinse numeroase referiri la dezvoltarea altor ramuri industriale, la raporturi, proporții etc. Din compararea diferitelor ramuri industriale în ce privește valoarea brută a producției rezultă că trei ramuri domină economia Finlandei: industria lemnului, cu o pondere de circa 26 la sută din producția totală, industria alimentară cu 22 la sută și industria metalurgică avînd, de asemenea, o pondere de 22 la sută din producția totală. Astfel, cele trei ramuri amintite reprezintă 70 la sută din valoarea brută a producției industriale finlandeze. Dar practic, în industria finlandeză există „doi mari" — industria metalurgică reprezentînd 27 la sută din producția industrială totală și industria lemnului — 21 la sută. Dacă comparăm cele mai mari ramuri industriale după numărul muncitorilor rezultă că industria metalurgică este cea care domină în mod aproape absolut. Aici lucrează aproximativ 132 500 muncitori — 31 la sută din totalul muncitorilor și funcționarilor industriali ai țărilor. Cota-parte corespunzătoare a industriei forestiere este de aproximativ 21 la sută.

Economiștii finlandezi consideră că accentul pus pe industria metalurgică este întru totul rațional deoarece „aurul verde" al țării nu este suficient pentru a permite în viitorul apropiat o creștere considerabilă a volumului industriei forestiere. Au fost luate firești măsuri, dar rezultatul acestora în sensul sporirii randamentului în industria forestieră cere timp. Ni s-a arătat că pentru a putea într-adevăr reprezenta o contribuție efectivă la nivelul general al economiei, orice ramură trebuie să satisfacă trei condiții. În primul rînd, trebuie să aibă o înaltă productivitate. În al doilea rînd, trebuie să fie capabilă să reziste concurenței atît în țară cît și în străinătate, Finlanda fiind dependentă în mare măsură de export. În fine, trebuie să creeze în permanență noi servicii pentru a folosi în întregime mîna de lucru, creșterea ei permanentă constituind problema care a fost și este de o deosebită actualitate.

În acest sens, industria metalurgică este considerată — ne precizează interlocutorul nostru — o ramură economică ideală. S-a dezvoltat, de pildă, tot mai mult construcția de nave. Cele unsprezece șantiere navale produc cargouri și vase cu un deplasament de 30 000—35 000 de tone. În ultimul timp, producția de spărgătoare de gheață ultramoderne a luat un avînt deosebit.

Ceea ce facilitează foarte mult dezvoltarea industrială finlandeză este tradiția foarte serioasă existentă în acest domeniu. Deși Finlanda este mai mult cunoscută ca un producător și un exportator de lemn, celuloză și hîrtie, industria metalurgică în sensul larg al cuvîntului are rădăcini foarte viguroase în istoria economică a țării. Pînă la al doilea război mondial, se producea pentru piața internă. În ultimii douăzeci de ani, dimpotrivă, această industrie se face tot mai mult apreciată pe piețele mondiale. Și astfel, creșterea și modificarea structurii economice pe care o presupune această dezvoltare a industriei metalurgice reprezintă probabil trăsătura cea mai frapantă a dezvoltării economiei finlandeze actuale.

Procesul acesta urmează să continue. Diverse pronosticuri economice care își găsesc oglindirea în cifrele bugetelor, presupun că exporturile finlandeze trebuie să crească pînă în 1975 cu circa 7 la sută în fiecare an. Această creștere trebuie să garanteze folosirea din plin a forței de muncă și o creștere a nivelului de trai. De aceea, dacă se poate oarecum prevedea o scădere a exporturilor produselor din industria forestieră, se scontează pe o sporire a exporturilor producției metalurgice. Pînă în 1975 industria metalurgică trebuie să înregistreze o creștere de 150 la sută față de 1965.

Premierul Koivisto ne încheie prezentarea tabloului economic al țării cu o mențiune foarte importantă referitoare la structura cheltuielilor bugetare. Astfel, Finlanda este una din țările cu cel mai mic buget militar din Europa și poate nu numai din Europa.

— Aceasta nu este numai o direcție economică — ne spune interlocutorul nostru. Este mai mult decît atît, este o opțiune și mai cu seamă o opțiune politică, pe care se fundamentează, de altfel, cursul general al politicii noastre externe.

■

Există o tradiție în viața politică finlandeză: problemele politice externe sînt de resortul președintelui țării și al ministrului de externe. Premierul Koivisto a precizat același lucru exprimîndu-și doar opiniile sale proprii ca răspuns la întrebările gazetarilor prezenți. Declarațiile sale au cuprins un cerc larg de probleme — războiul din Vietnam, Conferința pentru securitatea europeană, negocierile sovieto-americane, problema germană, Piața comună etc.

Reținînd în mod deosebit, declarațiile sale finale despre problema generală a cooperării dintre state.

— Sînt convins că dezvoltarea relațiilor între țările europene, relații politice, economice, culturale, relații care se înscriu dincolo de alianțele militare sau de diferențele ideologice — toate acestea constituie un factor important pentru reducerea tensiunii și pentru îmbunătățirea climatului politic în Europa. De aceea mă bucură în mod deosebit că Helsinki, capitala țării noastre, găzduiește pe de o parte actualele negocieri sovieto-americane și că va fi totodată orașul conferinței europene. Sînt evenimente salutare, a căror rezultantă trebuie să fie instaurarea unor relații de cooperare, într-un climat de autentică destindere, pe continentul european.

„Operația Pinkville" și conștiința Americii

Doi dintre copiii care au supraviețuit la Song My

„Domnule, atita timp cît soldații americani vor continua să lupte și să moară într-un război fără sens, care nu poate fi cîștigat, noi, semnatarii acestei scrisori, considerăm că sînt prea puține lucrurile pentru care putem fi recunoscători. În consecință, decidem să facem greva foamei de Thanksgiving Day (Ziua prinosului de recunoștință) și cerem ca rațiile noastre din acea zi să fie date săracilor". Scrisoarea de mai sus a fost adresată președintelui Statelor Unite de șase sute de soldați americani de la baza Pleiku, din Vietnamul de sud, în ajunul sărbătorii Thanksgiving Day cînd se aniversează debarcarea primilor coloni în America.

Anul acesta, ziua de Thanksgiving (27 noiembrie) a fost întîmpinată cu sentimente amestecate : exaltarea produsă de succesul misiunii „Apollo-12" și descumpănirea, amărăciunea, determinate de dezvăluirea unor crime oribile, comise în Vietnamul de sud. În conștiința americană, cucerirea Lunii și dezastrul războiului din Vietnam au ocupat totdeauna compartimente separate. Administrația încearcă acum să deschidă o linie de comunicare între ele : Michael Collins, unul dintre astronauții de pe „Apollo-11", a fost numit asistent pentru relațiile publice al secretarului de stat. Noua misiune a lui Collins a fost definită de el însuși : ambasador pe lîngă tineretul universitar „pentru a-i ajuta pe studenți să înțeleagă mai deplin războiul din Vietnam, căci mulți dintre ei au supersimplificat conflictul". Nu se putea alege un moment mai puțin indicat pentru a transforma un erou al epopeii spațiale

Sergentul Michael Bernhardt, unul dintre militarii care au dezvăluit atrocitățile petrecute

în agent de publicitate al politicii americane față de Vietnam. Dacă va fi existat, într-adevăr, o asemenea simplificare a semnificațiilor războiului, astăzi americanii sînt obligați de imprejurări să-l privească cu ochii unor oameni cărora li s-a revelat fața cea mai urîtă, cu grijă ascunsă pînă acum, a lucrurilor.

„Supersimplificare" ? Poate că da, dacă ne gîndim că marile proteste naționale împotriva războiului — „Ziua M" și „Marșul împotriva morții" — au pus accentul pe pierderile de vieți americane. În Statele Unite au fost citite în acele zile, spre tristă aducere aminte, numele celor 40 000 de soldați americani care și-au pierdut viața în Vietnam. În subsidiar se evoca și doliul vietnamez, dar ceea ce se știa despre el era cam vag și numai la modul general încriminator pentru forțele intervenționiste. Se presupunea, de pildă, că bombardamentele executate de avioanele B-52 ucid mulți civili, că întreaga populație a Vietnamului de sud are de suferit din cauza acestui război desfășurat pe tot cuprinsul țării. Lipsea însă reprezentarea concretă a faptelor. Ea a venit brutal, prin intermediul televiziunii, al radioului, al ziarelor — nu greșise de fel vicepreședintele Spiro Agnew cînd le acuzase că stîrnesc opinia publică împotriva războiului — și se numește Pinkville sau Song My sau My Lai, în funcție de reperul geografic. (Pinkville fiind un nume convențional dat de soldații americani regiunii colorate pe harta lor în roz — „pink" — semn că este puțin populată, iar Song My și My Lai — denumirile reale ale districtului și satului respectiv).

Fostul soldat Ronald Ridenhour, actualmente student la colegiul Claremont din California, a trimis în luna martie o scrisoare de 1 500 de cuvinte președintelui Nixon, ministrului apărării Laird, și la 23 de congressmeni. Relata, în această scrisoare, masacrul al cărui martor ocular fusese. Se pare că nici unul dintre destinatari, cu excepția congressmanului Morris Udall, n-a citit scrisoarea sau nu i-a dat atenție. Udall i-a scris, la rîndul său, ministrului apărării și i-a cerut să ordone o anchetă. Ancheta a început la 1 august, iar la 4 septembrie locotenentul Calley a fost pus pentru prima oară sub acuzare. De atunci se adaugă într-una detalii terifiante, pe care preferăm să nu le mai repetăm aici. La ziare, la posturile de televiziune se prezintă mereu alți și alți martori, care au tăcut pînă acum, și chiar asasini care povestesc cinic ce-au făcut. America își privește, deci, îngrozită o față pe care nu îndrăznea să și-o bănuiască. Ziarele anunță că numărul total al victimelor americane ale războiului din Vietnam (morți, răniți, dispăruți) a trecut de 300 000, dar atenția generală se îndreaptă mai ales spre cei peste un milion de tineri care s-au înapoiat în viața civilă după un stagiu pe fronturile vietnameze. Declarația Casei Albe, în care masacrul de la Song My este condamnat și calificat drept „înfiorător pentru conștiința întregului popor american", avertizează „să nu se permită ca el să arunce o umbră asupra celor un milion și un sfert de tineri americani care s-au întors în Statele Unite după ce și-au îndeplinit cu curaj misiunea în Vietnam".

Tendința oficială este, așadar, de a prezenta ceea ce s-a întîmplat la Song My, în martie 1968, drept un caz izolat, din care nu ar trebui să se tragă concluzii generalizatoare.

Pozițiile adoptate de diverse cercuri față de ceea ce unii preferă să numească „incidentul Song My" sînt edificatoare din multe puncte de vedere. Din momentul în care Pentagonul și Casa Albă au certificat realitatea faptelor petrecute, au început să dispară reacțiile „indignate" și „ofensate" ale celor ce încercaseră inițial să susțină că ar fi vorba doar de... calomnii antiamericane. Au rămas însă activi și gălăgioși cei ce caută să minimalizeze genocidul.

Un fost militar a declarat: „Singurul lucru pentru care îl condamn pe Paul David Meadlo (care recunoscuse, în seara precedentă, la televiziune că a împușcat cu mîna lui 30—40 de bărbați, femei și copii), este că a vorbit despre asta la televiziune. În război se întîmplă și asemenea lucruri, dar pînă de curînd oamenii nu obișnuiau să informeze presa despre ele". Un senator al statului Indiana, Birch Bagh, a considerat chiar necesar să-și asigure alegătorii că „va avea grijă ca Paul să fie tratat în mod corect și să nu se profite de faptul că a apărut la televiziune".

Se desfășoară în aceste zile o adevărată campanie în apărarea „drepturilor constituționale" ale vinovaților. Cu toate că nici măcar unul dintre vinovați nu a fost arestat pînă în prezent, cu toate că locotenentul Calley, căruia i se atribuie responsabilitatea directă a unui mare număr de crime, continuă să lucreze în biroul adjunctului comandantului bazei militare Fort Benning (Georgia) și cu toate că ucigașii care au revenit între timp în viața civilă (Meadlo, de pildă) nu pot fi acționați în judecată nici de autoritățile civile nici de cele militare, se face un tapaj de nedescris în jurul „nedreptățirii" lor. Colonelul Oren Henderson, comandantul brigăzii ai cărei oameni au comis masacrele, „ar fi jurat pînă acum două săptămîni că așa ceva nu s-ar fi putut întîmpla fără să știe și el", dar acum, „după ce a auzit la televiziune ce spun soldații care au participat, nu mai e chiar atît de sigur". În orice caz, singurul om în privința căruia manifestă neîncredere este fostul caporal Ronald Ridenhour, cel care a declanșat actuala anchetă: „Nu cred că se poate ca un om care nu a participat la ceva să fie mai chinuit de propria sa conștiință, după un an, decît oamenii implicați direct".

Întreaga evoluție a cazului Song My — comunicatele inițiale cu totul nesemnificative, anchetele neconcludente efectuate ulterior, numeroșii martori care vorbesc după ce au tăcut atîta vreme — pare a atesta cea mai gravă dintre interpretările ce i s-au dat: nu a reprezentat un eveniment excepțional sau măcar neobișnuit. Din acest punct de vedere au o tristă dreptate cei ce afirmă că, dacă s-ar porni pe această linie, ar trebui să fie aduși prea mulți oameni în fața judecății. Audiat de comitetul mixt pentru serviciile armate, ministrul forțelor terestre, Resor, le-a prezentat fotografii făcute la My Lai de fotograful militar Ronald Haberle. Senatorii care le-au văzut au declarat că li s-a făcut rău. De ce a tăcut fotograful Haberle vreme de aproape doi ani, de ce n-a arătat nimănui documentele? Pentru că „era ceva grav, dar nu excepțional". Sînt cuvintele altui fotoreporter, un englez care a însoțit în anul 1967 în „misiune" unități ale aceleiași divizii „Americala", din care făcea parte și compania incriminată. Are și el — și publică acum — fotografii întru totul asemănătoare cu cele ale lui Haberle.

Sînt puse cap la cap episoade de coșmar relatate, în decursul anilor, de presa americană, dar nebăgate în seamă, la vremea lor. În august 1965, „Columbia Broadcasting System" a transmis un documentar prezentînd distrugerea satului Cam Ne cu aruncătoare de flăcări. Unii au spus atunci că „e un film de propagandă pro-Vietcong". Oamenii au tendința firească de a nu crede în realitatea actelor de genocid. Americanii se deprinseseră să vorbească despre „contra-insurgență" sau despre „dezrădăcinarea infrastructurii Vietcong" fără să-și reprezinte concret cum se desfășoară aceste acțiuni. În prezent, lumea își amintește de faptele relatate de Jonathan Schell într-un articol publicat de „New Yorker", în martie 1968; de Normand Poirier, într-un articol apărut în numărul din august 1969 al revistei „Esquire"; de Daniel Lang, în cartea recent editată „Victime ale războiului". Doi congresmeni au furnizat informații noi: senatorul Charles Goddell a declarat presei că studiază un raport despre alte atrocități. Lionel Van Deerlin, membru al Camerei Reprezentanților, a informat despre o anchetă întreprinsă în prezent de forțele terestre în legătură cu uciderea unor civili vietnamezi în Delta Mekong, în vara acestui an.

Medicul britanic Alje Venemma, care a petrecut cinci ani în Vietnamul de sud, declară că ceea ce îl suprinde acum este doar faptul că autoritățile militare americane susțin că n-ar fi știut nimic: „o foarte înaltă oficialitate sud-vietnameză" îl înștiințase despre Song My în orașul Quang Ngai, unde lucra pe atunci împreună cu o echipă medicală canadiană, și îl asigurase că autoritățile americane știau, de asemenea, despre el. Senatorul Richard Schweiker, care a ascultat depoziția ministrului Resor în fața Comitetului pentru forțele armate, se declară „convins că a existat o mușamalizare premeditată a incidentului, mergînd pînă foarte sus pe filiera de comandă".

Cei ce susțin că Medina, „cîinele turbat" care a ordonat masacrul de la Song My, Calley și ceilalți participanți „n-au făcut decît să execute ordine" și „nu s-au comportat altfel decît mulți alții", au probabil dreptate. Problema „executării ordinelor" a fost lămurită o dată pentru totdeauna de Tribunalul de la Nürnberg, care a statuat că executantul unui ordin criminal este el însuși criminal. (Acum, oficialitățile militare sugerează președintelui Nixon să creeze un tribunal special pentru crime de război, care să-i judece pe toți cei implicați la Song My). Dar opinia că „mulți alții au procedat la fel" începe să capete o răspîndire tot mai largă. Încercările oficiale de a circumscrie răspunderile și de a sublinia caracterul *singular* al „acțiunii Song My" sînt lesne de înțeles, dar dificil de acceptat. Numeroasele declarații ale unor oameni politici de mare suprafață, cer în esență două lucruri: pe de o parte, să se cerceteze temeinic, fără menajamente, genocidul de la Song My, să se stabilească răspunderile pe întreaga filieră și să fie pedepsiți exemplar vinovații; pe de altă parte, să se reconsidere întreaga implicare americană în Vietnam, pornindu-se de la recentele dezvăluiri. „Am sentimentul că masacrul de la Song My deschide procesul întregii noastre politici față de Vietnam. El demonstrează, dintr-o singură lovitură, ce aduce acest război atît poporului din Vietnamul de sud cît și propriului nostru popor", a declarat senatorul Edmund Muskie. În Statele Unite se formulează în aceste zile întrebări tulburătoare: „E vorba de un sistem și de o stare de spirit care permit să treacă aproape 20 de luni înainte ca o faptă atît de monstruoasă să fie adusă la lumină, pentru a nu mai vorbi de proces", scrie „The Washington Post".

„Thanksgiving Day" a fost anul acesta o zi extrem de grea pentru conștiința americană, care și-a descoperit o povară necunoscută și chinuitoare.

Felicia ANTIP

reflector

O DECLARAȚIE A PREȘEDINTELUI IOSIP BROZ TITO

În legătură cu situația din Orientul Apropiat, președintele R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito, a făcut Agenției „Taniug" o declarație în care se spune, între altele, că „guvernul și popoarele Iugoslaviei împărtășesc îngrijorarea tuturor forțelor iubitoare de pace și progresiste din lume din pricina înrăutățirii crizei în Orientul Apropiat. De aceea, Iugoslavia, ca și pînă în prezent, va pleda activ pentru retragerea neîntîrziată a trupelor israeliene de pe toate teritoriile ocupate și găsirea unei soluții politice juste prin care să se asigure o pace trainică și securitatea tuturor țărilor din această regiune deosebit de nevralgică. Se înțelege, trebuie garantate, totodată, și drepturile legitime ale poporului arab al Palestinei a cărui participare este necesară în toate eforturile pentru găsirea unei soluționări a crizei din Orientul Apropiat". „În cadrul eforturilor care se depun pentru rezolvarea crizei din Orientul Apropiat — se arată în declarația făcută de I. B. Tito — Iugoslavia sprijină și eforturile exprimate în declarația grupului de țări socialiste europene, din 27 noiembrie a.c.".

DEZVOLTAREA ENERGETICII BULGARE

Săptămîna trecută a avut loc la Sofia Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar. Ordinea de zi a cuprins probleme referitoare la dezvoltarea energeticii, perfecționarea balanței energetice și de combustibil a țării și îndeplinirea planului lucrărilor de construcții și montaj pe 1969. Jivko Jivkov, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.B., prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, a prezentat raportul cu privire la direcțiile de dezvoltare ale energeticii și perfecționarea balanței energetice și de combustibil a Bulgariei. Vorbitorul a subliniat că perspectiva generală de dezvoltare a economiei țării, elaborată la Congresul al VIII-lea al P.C.B., se realizează cu succes. În anii viitori, o atenție deosebită va fi acordată folosirii țițeiului, produselor petrolifere și gazului natural pentru producerea de energie electrică. În 1975, ponderea acestora va fi de aproximativ 60 la sută, iar în 1980, de 65—70 la sută. În acest sens, se prevede sporirea importului de țiței din Uniunea Sovietică și din țările în curs de dezvoltare, în special din țările arabe. Pentru ușurarea pătrunderii automatizării în procesul de producție, anul acesta va intra în exploatare centrul de calcul electronic din cadrul Ministerului Energeticii și al Combustibilului. Cibernetizarea energeticii, al cărei început se realizează în prezent, va cuprinde în al șaselea cincinal (1971—1975), cînd vor intra în funcțiune cinci mașini de calcul electronic din totalul de 300 prevăzut pentru întreaga economie națională, întregul sistem energetic.

reportaj pe glob

TEHERAN

Radu Budeanu

Pînă în 1935 Iranul s-a numit Persia, termen încărcat de ecouri istorice și apt — în consecință — să îmbie la reverie orice străin, chiar modest informat. Îndreptîndu-se spre Teheran, europeanul citadin, cu reflexe tributare ritmurilor epocii, își relaxează, cu o ambiție proporțională cu speranța, retina și pulsul pentru a accepta contemplativ, din avion, concertul imagistic pe care îl oferă acest spațiu legendar.

Foamea de poveste, pe care traducerile vechilor poeme persane îl întrețin în librăriile străinătății, și care atinge, la cîteva mii de metri deasupra Teheranului, culmile ascuțite, începe însă să se subțieze pe măsură ce avionul taie ceața și descoperă, oblic, călătorilor poetizați, vîrfuri de buildinguri în centru și mai încolo, obișnuite coșuri de fabrici.

Recîștigîndu-și cuvenita doză de realism, reporterul are totuși timp, înaintea ieșirii din aeroport, să-și pună ordine în starea de spirit și să fie gata, fără idei preconcepute, să verifice eufemismul turistic al orașelor „pline de contraste". După ce a traversat Teheranul în toate direcțiile, pe roți sau pe picioare, i-a receptat ecourile de zi și de noapte, surprinzînd plasa de tendoane, care leagă oamenii de oraș, ccelași reporter va putea conchide că, într-adevăr, Teheranul este un oraș al contrastelor. Dar nu între sedimentele impozantului trecut, monumental și inalienabil, și prezentul aliniat, cu clădiri paralelipipedice și artere infectate de eșapamente, ci între fastul cel mai modern și penuria cea mai veridic contemporană. Depopularea de miraje a capitalei „străvechii Persii", cum este formal etichetat Teheranul, este explicată de un singur, suficient și simplu motiv : orașul s-a născut și s-a lărgit la sfîrșitul secolului XVIII, adică în momentul cînd „străvechea Persie" se angajase încă de multă vreme pe calea declinului. Capitala a început prin a fi, așadar, o urbe oarecare, în care negustorii și-au clădit case cu cîte un cat sau două, și-au ornamentat fațadele după gustul meșteșugarilor plătiți să încercuiască prăvăliile cu podoabe „cît cuprinde", străzile s-au tăiat sub zodia micului transport, și doar moscheele, depozitare ale unei spiritualități rămase inalterate, au întrunit, pe alocuri, valori monumentale, transmițîndu-și minaretele fluide spre cer și supunînd orașul prin altitudinea vastelor cupole. Cu timpul, Teheranul și-a impus sediile reprezentative, determinînd o oarecare ordine în vasta așezare lipsită de o conștiință clară a direcției și simetriei. Golestanul, reședințele membrilor familiei imperiale, palatul Camerei Deputaților, Bank Meli, Muzeul Arheologic, precum și restul marilor clădiri ridicate în stilurile neosassanid, neoachemenid, dar și în altele mai indecise, au inițiat modificarea fizionomiei Teheranului. Prin discrete demolări la început, apoi imperativ, secolul XX a compensat absența istoriei prin apariția buildingurilor masive, funcționale și avînd ca singura ambiție declarată obținerea unui număr cît mai mare de etaje pornite din aceeași fundație. Marile bănci, autohtone și străine, firmele de import-export, reprezentanțele sonore ale marii industrii occidentale, companiile aviatice, casele de asigurare, garajele, restaurantele, night-cluburile și barurile, toate atributele de lux ale unei mari urbe occidentale s-au integrat, la început prin curiozitate, iar apoi prin resemnare, în circuitul normal al capitalei, astfel încît bătrînul înfășurat tradițional în pînze albe și lungit pe trotuar nu uimește pe nimeni dacă împarte, ca un mag, trecătorilor felii de pepene, în fața reprezentanței „Fordului".

Natural, coabitarea buildingului cu locuința de un cat, nu se menține în cantități egale pe toată suprafața Teheranului, deși aici se construiește din ce în ce mai intens. Capitala suportă însă în continuare vastele cartiere sărace, scunde și întortocheate, care conservă, prin forța împrejurărilor, desimea pestriță și bizară a urbanismului secolului XIX, în care nimeni nu a intervenit.

Familiile mai marcat feudale sau mai nou îmbogățite s-au îndreptat spre cartierele rezidențiale, unde piatra sau betonul nu se mai desfășoară continuu și fără un strop de verdeață. Departe de rețeaua ulițelor încinse de soare, în aceste cartiere, paranteze de lux, care șerpuiesc după o concepție savantă spre poalele munților Elburs, vegetația se combină în forme alambicate, se tunde sau se lasă luxuriantă, arterele prezintă curbe și lungimi care menajează calmul Rollsurilor, Mercedesurilor sau Masseratiurilor, ba, anumite alei, chiar dinafara proprietăților, se blochează cîteodată prin glisarea unor porți forjate. Estompate de arbori și modelate din cele mai elaborate materiale, linia rafinată a vilelor acceptă asediul permanent al liniștii ozonate și a menuetelor acvatice întonate de havuzuri, după legile unui spleen cu cel mai desăvîrșit caracter cosmopolit. Coborînd din acest spațiu, în care posesorii de terenuri și vile au fixat bariere solide în fața trepidației citadine, a gălăgiei negustorești și a eșapamentelor dogite se deschide bulevardul Pahlavi, care desfășoară pe parcursul a zece kilometri, într-o suită de firme luminoase și de neînțeles (gravate în farsi), sute de magazine limpezite de cristaluri și metale nichelate, unde se prezintă articole de lux aranjate cu cel mai desăvîrșit gust.

Pe parcurs, marele bulevard este tăiat de altele și pe oricare dintre acestea te-ai îndrepta, începi să sesizezi apropierea de temperamentul comercial „nefabricat" al Teheranului. La cîteva sute de metri de bulevarul Pahlavi, în locul barurilor acut occidentalizate și al magazinelor silențioase, se instalează cohortele de prăvălii minuscule, cu mărfuri asfixiind vitrinele, după metoda ducerii la absurd a ideii de varietate. Negustorii își trimit în stradă băieții de tejghea, care poartă pe tarabe portative ce are mai „reprezentativ" patronul, adică de toate, dar îndesate pe o suprafață mai modestă. O colcăială de simpli curioși sau amatori bîntuie prin prăvălii, țipetele, apostrofele, glumele și în special mărfurile freamătă în mormane deplasate care încotro, punerea în scenă a comerțului vizînd aici limita paroxismului. Toată această frenetică îmbulzeală are o singură lege și aceasta e tocmeala. Mărfurile fiind prezentate în absența generală a prețului, scara dialogului vînzător-cumpărător, putînd parcurge, cu tenacități reciproce, de la dublu la simplu, simplul menținîndu-se în avantajul net al vînzătorului. În acest cadru, vînzarea fără tocmeală își pierde sensul, iar clientul care achiziționează fără volubilitate stîrnește perplexități, dacă nu bănuieli. Tăvălugul micilor magazine și a comerțului pe stradă, care este nota dominantă a Teheranului, se îndreaptă din toate arterele, ulițele, pasajele, subsolurile, cu un dor nedisimulat de revenire la matcă, spre miezul

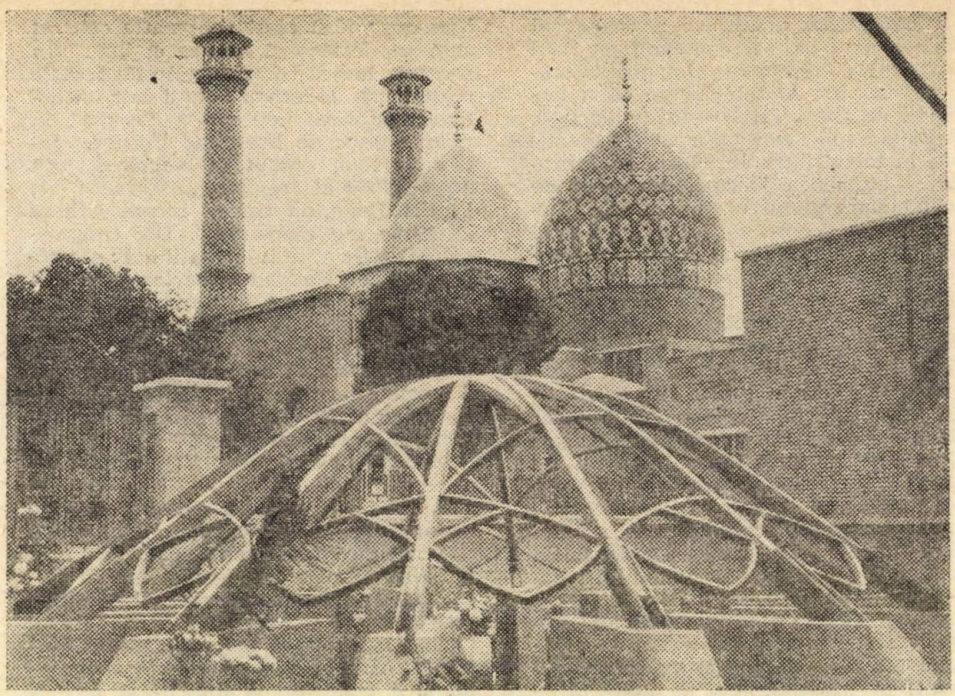

Valori monumentale ale trecutului

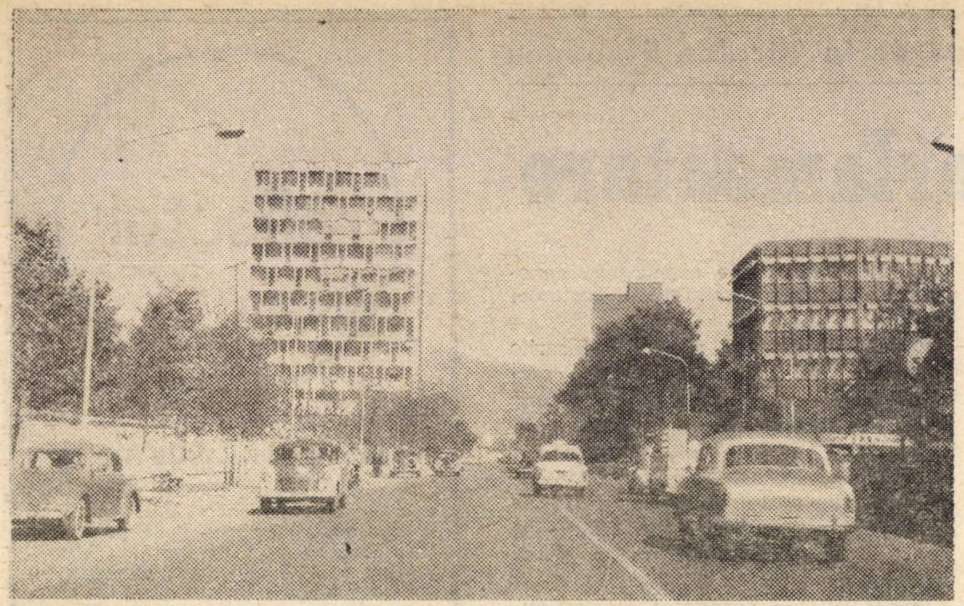

Noul Teheran

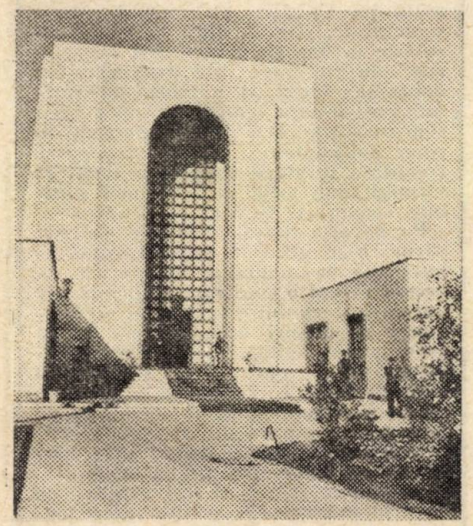

Mausoleul lui Reza Şah cel Mare

negustoriei mai ambulante sau mai staționare — bazarul. Aici marfa face zob orice alt gînd care nu implică procesul de vînzare-cumpărare. Bazarul fiind un spațiu ferit de zone carosabile, obiectele năpădesc publicul din părți, de dedesubt și de deasupra și nu trebuie să te miri dacă te poți așeza, oricînd și fără să superi prea tare pe nimeni, pe un samovar, ramă de tablou, sfeșnic sau orice altceva produs în secolul nostru sau mai demult. Serpentinele bazarului, compus din coridoare înguste, unele care te duc, altele care te înfundă, îți percutează retina cu un agitat inventar al producției mondiale de bunuri materiale. Tot ce îți trece prin minte poți găsi aici alături de majoritatea absolută a lucrurilor pe care nu le-ai bănuit că există, și de care, de bună seamă, te poți lipsi fără să suferi. În afara avioanelor, vaselor fluviale și maritime și a încă cîtorva neînsemnate obiecte, în bazar se cumpără, în vacarmul general, totul.

Bazarul nu ar fi bazar și moscheea moschee, dacă teheranezii nu ar fi așa cum sînt. Amețitor de volubili, activi fără limită, persuasivi cu artă, agreabil impulsivi și, în sfîrșit, blînd convingători în prăvălie, teheranezii devin iremediabil absenți, adînc pătrunși și absolut transportați în momentul cînd se adună în locurile repausurilor și a verificărilor interioare — în moschei. Vastele curți interioare ale lăcașurilor de cult, în care se acceptă cu dificultate străinul, reprezintă și astăzi în această țară a unei severe tradiții islamice spații inalienabile în care protocolul este urmat după toate regulile, și orice zgomot sau traversare insuficient de lentă poate produce antipatii riscante. Am asistat la rugăciunea de după-amiază, în care sute de oameni adunați pe covorașe își întonau încet textul sacru în curtea unei moschei, aflată la cîțiva zeci de metri de granița bazarului și din poarta căreia, puteai citi reclama apropiată a unui film afișînd atracțiozități dubioase. Contrastul părea complet, dar locatarii moscheii nu îl sesizau, firește, de pe poziția turistului, ci ca pe un element absolut normal. O dată terminată rugăciunea, după ce a dialogat îndelung și sincer cu eternitatea, teheranezul iese din moschee și se duce la ceainărie pentru a-și bea cel de-al zecilea sau al douăzecilea ceai al zilei. Numai un cataclism de proporții i-ar putea anula incredibila voluptate în a-și bea ceaiul, cînd așezat pe scăunele scunde sau întins pe trotuar, încep să brodeze întîmplări trăite sau compuse, cu savoare, pe loc. Nu cred că a numărat cineva ceainăriile din Teheran, dar pot afirma că pe o stradă (sau pe o uliță măruntă) în care prăvăliile nu sînt flancate cu o frecvență uimitoare de ceainării, s-a întîmplat sau se va întîmpla în minutele următoare ceva anormal. În magazine, pe trotuare, în frizerii, în cinematografe sau în stațiile de autobuz, în sfîrșit peste tot, băieții din ceainării circulă cu tăvile cu pahare scunde de ceai, cu lingurițe cît un deget și mormane de bucățele minuscule de zahăr. Cînd nu bea ceai, teheranezul mestecă sandvișuri lunai de un cot sau consumă sucul roșu de rodii, iaurtul cu sifon sau coca-cola.

Îmbulzeala trotuarului este dublată de cea a părții carosabile, unde dreptul celui mai tare este sacrosant. Firește, în mare, există reguli de circulație, dar reduse cel mult la stabilirea direcțiilor de înaintare. În rest, adică viteza, depășirea, prioritatea sînt elemente care se verifică exclusiv în practica imediată, teoria reglementară refuzîndu-se aproape obligatoriu. Fluxul automobilistic la Teheran este un spectacol continuu de cascadorism. Mașinile se depășesc în viraje care taie respirația, ating la intersecții cu o manie a tangenței agenții de circulație neatenți, urcă pe trotuar pentru a o lua înainte pe dreapta, se împing pînă la ciocnire cînd sînt grăbite, și sînt grăbite mereu, sau își fac loc în parkinguri prin aceeași metodă propulsivă. În aceste condiții, europeanul, chiar automobilist îndrăzneț, suspectează mersul cu ochii închiși drept singura metodă penetrantă de eficacitate.

Pe cît de activă în timpul zilei, pe atît de somnolentă devine strada o dată cu căderea întunericului, cînd magazinele se închid (cîteva care nu și-au făcut plinul rămîn cu vitrinele violent luminate pe fondul umbrit al celorlalte), mașinile se retrag sau înțepenesc în parcaje, iar locuitorii — o parte relativ însemnată — în absența totală a deliciilor promenadei ocupă grădinile restaurantelor, care se transformă într-un spectacol de o extraordinară suculență. Băutori de bere și vin, dar la fel de mulțumiți și cu iaurtul cu sifon, după ce au gustat frugal kebab, pilaf sau diverse salate de legume, teheranezii se lasă contaminați de ritmurile sălbatice sau melancolic unduitoare ale cîntecelor populare, emise de orchestrele, soliștii sau dansatorii care compun, de regulă, fondul sonor și de culoare al grădinilor. Între scenele localurilor, montate în absolut toate grădinile de vară și frecventate zilnic de trupe de 20—30 de artiști, și public, se stabilesc, într-un creșcendo nedezmințit de nici o ocazie, legături la început inperceptibile, să discute, și apoi din ce în ce mai debordante și frenetice. Culmea acestui antren este marcată de momentul cînd dansatorii și cîntăreții îmbrăcați, în fiecare din „numere" în cîte un costum tipic unei anumite regiuni ale țării, coboară între spectatori și începe dansul colectiv plin de nerv de culoare și trădînd o vitalitate, un simț al folclorului nestricat, cu adevărat remarcabil. Înainte de miezul nopții însă, ca la un semnal, neindicat de vreo oră de închidere, consumatorii se retrag spre case, reactivînd brusc străzile, așa cum la fel de brusc acestea se vor umple de freamăt dimineața, cînd canalele adînci care flanchează toate arterele, majoritatea în pantă, se vor umple de apă și se vor prăvăli șuvoaie, la vale.

Între timp, funcționarii se întorc de la lucru, mașinile încep să se îngrămădească, negustorii izbucnesc în aceleași plecioarii și mai toată lumea, uitînd să mai privească spre zăpezile apropiate de pe culmile Elbursului, își vede de treabă, în ritm occidental, cu scurte nostalgii orientale, dar pe fondul general al unei vivacități, care va da în clocot, iarăși, seara.

Ciclul colorat al timpului impune zilnic în Teheran prezența „perioadei industriale", pătrunsă în viața orașului — mai timid, după primul război mondial, mai viguros în ultimele două decenii. De jur împrejurul capitalei, pîclele eliberate de uzine și fabrici amintesc populației pestrițe din centru că la periferii, și mai departe, o altă viață se consumă în ritmurile tehnologiei moderne. Prin înființări și reutilări, producția reprezentativă a Teheranului s-a dezvoltat serios în ultima vreme, absența coloșilor industriali fiind înlocuită cu prezența zecilor de fabrici mai mărunte care punctează peisajul domol de la poalele Elbursului. Cîteva topitorii, de cupru și fontă, o fabrică de ciment, una textilă, folosind 1 000 de războaie, o fabrică de policlorură de vinil (4 000 t pe an), de pantofi, biciclete, samovare, lămpi, radiouri și, în sfîrșit, grupul „Iran International", producător de limuzine, autobuze și microbuze, iată cîteva din porțile prin care se captează și se elimină, la ore fixe, zeci de mii de muncitori, corijînd prin orarul lor exact și diurn ritmurile indisciplinat orientale din centrul capitalei. Între periferie și miezul orașului, între tehnică și negoț, timpul a început să-și întindă punțile.

Corespondență din Belgrad de la Nicolae Plopeanu

Dezbateri parlamentare

Săptămîna aceasta, majoritatea Vecelor Skupștinei federale, ca și a comisiilor parlamentare au desfășurat o activitate intensă. Printre problemele aflate în dezbaterea deputaților, un prim grup s-a referit la activitatea economică pe anul 1970, precum și la cadrul de dezvoltare a economiei naționale a R.S.F. Iugoslavia pe perioada 1971-1975. Discuțiile care au urmat raportului prezentat la acest punct de președintele Vecei executive federale, Mitia Ribicici, au reliefat existența unor condiții favorabile îndeplinirii obiectivelor economice preconizate. Astfel, în anul 1969, considerat drept unul din cei mai rodnici din punctul de vedere al producției materiale, s-a obținut un ritm înalt de creștere a producției industriale. Rezultate pozitive caracterizează, de asemenea, bilanțul în domeniul modernizării și reconstrucției întreprinderilor, al creșterii producției agricole, al exporturilor și al veniturilor provenite din turism.

Pentru anul 1970, activitatea în acest domeniu se axează în special — așa cum s-a subliniat în dezbateri — pe obiectivul stabilizării economice, al consolidării pozițiilor obținute și al acelor realizări pozitive care oferă posibilități pentru o dezvoltare mai rapidă în viitor. Printre altele, după cum s-a menționat, în anii planului de dezvoltare pe 1971—1975 vor continua eforturile în direcția industrializării, preconizîndu-se un ritm anual de creștere de 9 pînă la 10 la sută. Definind țelurile proiectului de plan, directorul Institutului federal pentru planificare, Richard Stainer, declara: „Fiecare organizație de muncă trebuie să întreprindă acțiuni ferme în direcția micșorării cheltuielilor, pentru o producție mai eficientă și pentru lărgirea acumulării".

La 26 noiembrie în sala mare a Skupștinei federale a avut loc ședința comună a Vecei popoarelor și a Vecei social-politice, în cadrul căreia secretarul de stat pentru afacerile externe, Mirko Tepavat, a prezentat o expunere asupra politicii externe a Iugoslaviei. Referindu-se la problema organizării conferinței privind colaborarea și securitatea europeană, vorbitorul a subliniat, între altele, faptul că realizarea acestor obiective constituie „un proces unic și continuu al cărui conținut trebuie să se adîncească și al cărui cîmp de acțiune trebuie să se lărgească pe cît posibil". În continuare, el a arătat că, „după părerea majorității statelor, conferința privind colaborarea și securitatea europeană trebuie să fie marcată de participarea activă și egală în drepturi a tuturor țărilor europene, de poziția lor liberă și independentă față de problemele care trebuie rezolvate. Calea cea mai bună și mai sigură pentru crearea unor condiții sănătoase în vederea securității europene o constituie cooperarea generală și depășirea treptată a actualei divizări în blocuri".

Secretarul de stat pentru afacerile externe a subliniat că „importanța pregătirii politice a conferinței europene constă în faptul că ea se desfășoară sub semnul îmbunătățirii treptate a relațiilor din Europa, sub semnul îmbunătățirii climatului, a încrederii într-o colaborare mai strînsă între state fără de care nici o conferință nu ar putea schimba ceva."

Vorbitorul s-a pronunțat în continuare pentru întărirea rolului O.N.U. și pentru ca jubileul acestei organizații să constituie un prilej „de a adopta declarația privind principiile relațiilor prietenești dintre state, documentul privind orientarea în viitorul deceniu al dezvoltării, precum și documente eficiente privind decolonizarea totală".

Mirko Tepavat a arătat că „în ultima vreme s-a evidențiat faptul că este posibil să se depășească cu succes unele greutăți apărute în ultimul an în relațiile cu unele țări socialiste europene, dacă există o dorință comună în acest sens. Am subliniat mereu interesul nostru pentru relații cît mai bune cu U.R.S.S., a spus Mirko Tepavat. În unele contacte mai dinamice, care au caracterizat ultima perioadă a relațiilor, a fost confirmată nu numai dorința bilaterală pentru dezvoltarea colaborării reciproce, dar, de ambele părți, a fost subliniată și însemnătatea principiilor independenței, suveranității, egalității în drepturi și neamestecului, ca reprezentînd baza trainică a dezvoltării colaborării între cele două țări ale noastre".

În continuare, Mirko Tepavat a arătat că în ultima perioadă Iugoslavia a avut contacte intense și a dezvoltat colaborarea cu țările din Asia, Africa și America Latină. Iugoslavia sprijină lupta împotriva colonialismului, rasismului, dominației străine, împotriva relațiilor economice inegale

În încheiere, Mirko Tepavat a subliniat că politica de pace și colaborare cu toate țările, pe care o promovează Iugoslavia, este sprijinită de toate republicile și provinciile autonome, de toate popoarele și naționalitățile din Iugoslavia.

În discuțiile care au urmat, numeroși deputați au sprijinit pozițiile exprimate în expunerea sa de Mirko Tepavat. În încheierea dezbaterilor, Vecea popoarelor și Vecea social-politică au aprobat expunerea secretarului de stat pentru afaceri externe privind activitatea R.S.F. Iugoslavia în politica externă. A fost, de asemenea, aprobat programul orientativ pentru activitatea secretariatului de stat pentru afacerile externe în 1970.

Belgrad, 1 decembrie

reflector

EVOLUȚIA CONFLICTULUI NIGERIAN

În ciuda recentei intensificări a operațiilor militare, observatorii continuă să considere că războiul de pe teritoriul Nigeriei s-ar apropia de sfîrșit. Pentru această concluzie, pledează o serie de factori. În primul rînd, eforturile diplomației africane, desfășurate mai ales după conferința O.U.A. (Organizația Unității Africane) din luna septembrie, par să ducă la unele rezultate în direcția deschiderii negocierilor directe între cele două părți în conflicte. Ideea „tratativelor subalterne" preliminare (adică întîlnirea unor reprezentanți mai puțin importanți ai celor două tabere), care să stabilească condițiile încetării focului, a cedat în ultimul timp locul ipotezei unor posibile convorbiri Gowon — Ojukwu.

Pe de altă parte, zvonurile potrivit cărora biafrezii ar fi cerut Elveției să intervină ca mediator în conflict au primit recent o confirmare oficială din partea guvernului elvețian. Se menționează demersuri asemănătoare și în jurul altor capitale (Stockholm, Belgrad), dar se pare că nu s-a stabilit încă dacă ar fi vorba de o mediere colectivă a unui grup de state sau de medierea fiecăruia dintre statele solicitate să intervină. Autoritățile biafreze ar înclina spre prima soluție.

La Lagos, reacția a fost identică cu cele înregistrate în precedentele tentative în această direcție: orice inițiativă menită să aducă pe reprezentanții Nigeriei și Biafrei în jurul unei mese de conferință, subliniază cercurile competente nigeriene, trebuie să implice un singur intermediar: Organizația Unității Africane.

DIN NOU NEGOCIERI

După ce, în urmă cu cîtva timp, convorbirile intercomunitare din Cipru păreau a fi ajuns într-un impas serios, ele s-au reluat luni la Nicosia. Soluționarea problemei cipriote a rămas încă pe tapet, iar în perioada de 9 săptămîni în care tratativele au fost suspendate, lideri ai celor două comunități s-au consultat cu guvernele de la Ankara și Atena. Între timp, în cele două capitale s-au publicat comunicate oficiale în care se reafirmă necesitatea angajării unor convorbiri realiste între reprezentanții ciprioților-turci și cipriților-greci, ca singură cale care poate duce la reglementarea pașnică a problemei cipriote.

Pe insulă, situația este oarecum confuză datorită unor elemente teroriste care și-au înmulțit atacurile împotriva edificiilor publice și a forțelor de ordine.

Luni, după reluarea convorbirilor, s-a anunțat o suspendare a discuțiilor referitoare la forma de guvernămînt din Cipru, cea mai controversată dintre problemele abordate. Șeful delegației cipriților greci la convorbirile intercomunitare, Glafkos Clerides, și cel al delegației cipriților turci, Rauf Denktash, au subliniat că, în prezent, există prea puține speranțe de a se ajunge la un acord în această problemă. Ca urmare, vor fi discutate alte chestiuni, asupra cărora s-ar putea ajunge mai ușor la un punct de vedere comun.

Corespondență din Paris de la Georges Dascal

Opinii divergente în aprecierea situației social-economice

Paris. Demonstrație a muncitorilor greviști de la uzinele pentru motoare de avioane SNECMA

Chiar în momentul în care Georges Pompidou preciza la Haga părerile Franței cu privire la condițiile unei relansări a „Europei celor 6" — cu prilejul unei conferințe la nivel înalt a C.E.E., avînd, potrivit tuturor observatorilor, un caracter hotărîtor pentru viitorul organizației și al raporturilor ei cu Marea Britanie — la Paris comentatorii din toate cercurile politice se străduiesc să desprindă, din lucrările Consiliului Național al principalei grupări majoritare, U.D.R., ținut la Montpellier și din evoluția crizei sociale potențiale, cîteva idei directoare asupra viitorului politic al Franței pe termen scurt și mijlociu.

La șase luni după alegerea succesorului generalului de Gaulle la președinția republicii, obiectul lucrărilor reuniunii cadrelor conducătoare ale U.D.R. (miniștri, parlamentari, comitetul central, secretarii federali) consta în esență într-o „aprofundare a doctrinei". În acest sens, participanților le-au fost propuse patru teme : vocația pe plan extern a Franței, economia în slujba omului, instituțiile în condițiile unei majorități guvernamentale de felul celei existente, problemele care se pun în domeniul culturii. Fiecare din aceste subiecte a constituit obiectul unor rezoluții, toate adoptate în unanimitate. Dar, așa cum era de prevăzut, conjunctura socială a influențat puternic numeroase intervenții ; actualitatea socială, politică și sindicală a dominat deci dezbaterile dîndu-le semnificația lor fundamentală. Pe scurt, dacă am vrea să rezumăm spiritul general care se desprinde din lucrările de la Montpellier cu privire la problema socială — care rămîne, mai mult ca oricînd, primordială — ar trebui să spunem că aceste lucrări au anunțat, sau mai degrabă au consfințit, o înăsprire a politicii oficiale față de mișcarea revendicativă. Fără îndoială, au existat nuanțe de expresie între părerile dezvoltate de Robert Poujade, secretarul general al mișcării, și Michel Debré, ministrul apărării naționale, pe de o parte — și Chaban Delmas, primul ministru, pe de altă parte. Primii au adoptat un ton ofensiv împotriva mișcărilor revendicative, desemnate sub denumirea de „încercări de subversiune" și în declarațiile lor au revenit accentele anticomuniste din perioadele de campanie electorală. Al doilea a pus accentul în special pe intenția guvernului de a promova „societatea nouă", bazată pe principiul participării, pe care generalul de Gaulle l-a caracterizat drept motorul întreprinderii, și pe realizarea treptată a unei politici sociale mai echitabile. Primul ministru a justificat poziția refractară a guvernului față de revendicările actuale invocînd preocuparea de a sustrage Franța riscurilor de încetinire a ritmului de dezvoltare, care o amenință de o jumătate de secol.

Se revenea, astfel, în miezul problemei, ilustrată permanent — și în mod mai vizibil de cîteva săptămîni — de o intensificare a luptelor sociale, avînd cauze diverse, dar convergente. În a doua jumătate a lunii noiembrie, mișcări de amploare variabilă, dar în general foarte combative și unitare, au afectat rînd pe rînd sectorul economic, public sau privat : grevă și ocuparea locurilor de muncă la uzinele și centralele nucleare ale C.E.A. (30 de mii de muncitori, tehnicieni și ingineri), greva de la societatea de gaze și electricitate din Franța, greve în mai multe întreprinderi metalurgice importante, însoțite deseori de ocuparea localurilor (în special la „Manufrance" din Saint-Etienne, la „Peugeot-Sochaux", la uzinele „Alsthom" din Tarbes), grevă cu repetiție a docherilor, mișcări sporadice la P.T.T. și la căile ferate, agitație la „Renault", la facultățile de medicină, în universități, unde continuă să domnească o febră endemică. La acestea s-au adăugat manifestații repetate ale țăranilor, neliniștiți de creșterea prea lentă a veniturilor lor și de proiectele C.E.E. cu privire la reducerea suprafețelor cultivate și a numărului agricultorilor.

În ce-l privește, guvernul vede în această recrudescență a agitației sociale un pericol pentru planul de redresare economică și financiară aplicat după devalorizarea francului de la 8 august a.c., iar într-un eventual eșec al planului un punct de plecare pentru noi intensificări ale mișcărilor revendicative. Totuși, consideră oficialitățile, acest plan dă prime semne încurajatoare de reușită. În urmă cu cîteva zile, Giscard d'Estaing, ministrul economiei și finanțelor, declara, în fața mai multor sute de șefi de întreprinderi, că Franța a înregistrat în noiembrie mari încasări în devize — 247 milioane dolari ; că creșterea prețurilor nu a depășit în cursul trimestrului 2 al anului 1969 ritmul prevăzut de 2,7 la sută ; că bugetul pe 1970, pentru prima oară echilibrat de mai mulți ani, a fost votat de Adunarea Națională fără modificări importante ; că măsurile de restricție asupra creditului au început să determine o creștere a depunerilor particulare la casele de economii ; că reducerea consumului intern a început să tempereze supraîncălzirea industrială și că, în sfîrșit, în ciuda anumitor dificultăți care se mențin, în special în privința balanței comerciale, se poate afirma că cei șapte ani ai mandatului președintelui Pompidou vor fi anii unui franc stabil și solid.

Replicînd explicațiilor guvernului cu privire la mobilurile agitației sociale, toate sindicatele consideră, așa cum declară Confederația Franceză Democratică a Muncii (C.F.D.T.) : „Nu se poate admite ca orice acțiune sindicală să fie asimilată cu o încercare de subversiune. Acest gen de acuzație nu este decît o manevră de diversiune menită să ascundă lipsa unei adevărate politici sociale". Chiar și Force Ouvrière și-a proclamat, ca și toate celelalte sindicate, voința de a nu accepta să fie pus sub semnul întrebării dreptul la grevă al oamenilor muncii, subliniind că înrăutățirea climatului social actual provine din refuzul puterilor publice și al patronatului de a negocia în mod valabil. În sfîrșit, Benoît Frachon a declarat, în numele C.G.T., că manifestațiile și grevele care se produc au baze economice și sociale și nu pot fi reglementate decît prin tratative reale, nu prin simulacre de discuții. El a precizat totuși : „C.G.M. nu a ascuns niciodată că acționează cu toate forțele ei pentru a înfăptui unirea forțelor de stînga, în scopul de a ajunge la dispariția monopolurilor capitaliste".

Aceste reacții sindicale puternice au avut ecou în sînul Consiliului Național al U.D.R. Atunci cînd anumiți oratori au sugerat că a sosit momentul să se ia în considerare reglementarea dreptului la grevă, cel puțin în cîteva sectoare nevralgice pentru activitatea națională, s-au înregistrat mișcări de protest sau de neliniște. Mulți conducători U.D.R. au considerat că aceasta ar însemna un risc mare, cu consecințe politice serioase. A te atinge de dreptul imprescriptibil la grevă, a spus deputatul U.D.R. Souchal, ar putea să aibă ca rezultat sudarea sindicatelor într-un front de luptă comun.

În ceea ce privește politica externă a Franței, temele ei principale au fost reafirmate și subliniate : regăsim la fiecare capitol ideea fundamentală a respingerii oricărei politici în contradicție cu suveranitatea națională. Franța trebuie să poarte răspunderea pentru destinul ei, a declarat de pildă Michel Debré și trebuie să aibă libertatea de a lua hotărîri în problemele esențiale. Franța vrea să aibă capacitatea de a fi un bun aliat pentru cauzele internaționale drepte. În consecință nu există o schimbare vizibilă în diplomația franceză, pe care rezoluția finală de politică externă a trasat-o astfel : „Consiliul Național constată că, dacă plecarea generalului de Gaulle îngreunează continuarea politicii externe pe care a întruchipat-o el, rămîne totuși necesar pentru Franța să mențină și să dezvolte acțiunea ei internațională conform principiilor definite de el".

Paris, 2 decembrie

Mărturii ale solidarității internaționaliste

Dr. Nicolae Copoiu
Dr. Traian Caraciuc

Mișcarea muncitorească, democratică și progresistă din România are vechi tradiții internaționaliste, exprimate deseori prin fapte remarcabile. Două cărți *) intrate recent în librării vin să confirme, încă o dată, acest lucru. Prima dintre aceste lucrări, editată sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C. C. al P.C.R., se referă la solidaritatea oamenilor muncii din România cu Republica Ungară a sfaturilor din 1919. Volumul, care se deschide cu un amplu studiu introductiv, cuprinde un număr de 92 de documente și 74 de amintiri pe această temă. Atît prin valoarea științifică a documentelor, cît și prin forța evocatoare a evenimentelor istorice din partea a doua, volumul se înscrie ca o contribuție la cunoașterea și popularizarea trecutului de luptă al proletariatului român, a tradițiilor sale de solidaritate internaționalistă.

Din ansamblul documentelor și amintirilor cuprinse în volum reiese că solidarizarea oamenilor muncii din România cu revoluția proletară din Ungaria anului 1919 s-a manifestat pe trei direcții principale. Este vorba, în primul rînd, de poziția principială a proletariatului român și a organizațiilor sale în sprijinul revoluției ungare. Exprimînd ferm această poziție, socialiștii români au contribuit într-o măsură hotărîtoare la afirmarea, în opinia publică progresistă din România, a unui sentiment de simpatie și interes față de revoluția proletară din Ungaria. Este cu atît mai demnă de subliniat această poziție, cu cît ea s-a afirmat în condițiile stării excepționale, ale interzicerii de către autorități a oricăror manifestări de solidaritate cu mișcarea revoluționară din alte țări, în special cu lupta Rusiei sovietice împotriva intervenționiștilor și cu proletariatul din Ungaria.

În pofida acestor greutăți, organul central al Partidului socialist și al sindicatelor muncitorești din România, ziarul „Socialismul", a reușit să tipărească Apelul guvernului sfaturilor din Ungaria prin care anunța că: „Proletariatul Ungariei a luat în mînă, începînd de astăzi, întreaga putere" (pag 56). În volum sînt publicate și alte documente, reproduse după ziarele „Socialismul", „Lupta de clasă" (București), „Lupta socialistă" (Ploiești), „Social-democrația" (Iași), „Cuvîntul socialist" (Tr. Severin), „Tribuna socialistă" (Cluj) etc.

Atitudinea principial favorabilă revoluției ungare, adoptată de Partidul Socialist din România și de Comisia generală a sindicatelor, a constituit impulsul principal al celei de a doua direcții, reprezentată de întrunirile, grevele și acțiunile concrete organizate în sprijinul Ungariei proletare. O serie de documente cuprinse în volum, care provin atît din paginile presei cît și din arhivele autorităților de stat, se referă la cel mai important moment din istoria solidarității oamenilor muncii din România cu revoluția proletară din Ungaria: greva generală din 21 iulie 1919. Obiectivul principal al grevei a fost demonstrarea solidarității cu cele două revoluții proletare victorioase — rusă și ungară, care, amîndouă, se aflau în pericol ca urmare a intervenției militare din partea statelor capitaliste. Greva de la 21 iulie 1919 — organizată și condusă de Partidul socialist din România și de Comisia generală a sindicatelor — s-a înscris, firesc, în șirul aproape nesfîrșit de mișcări greviste și acțiuni revendicative, de demonstrații de stradă, care au avut loc în România la mijlocul anului 1919. Documentele cuprinse în prima parte a volumului, referitoare la acțiunile de solidaritate organizate în țară, capătă o culoare vie de autenticitate prin amintirile unor veterani ai mișcării muncitorești din România, ca Gh. Cristescu, P. Constantinescu-Iași, M. Cruceanu și alții, care evocă atmosfera din Partidul socialist și din mișcarea sindicală din țară în legătură cu revoluția ungară, acțiunile inițiate în sprijinul acesteia.

A treia direcție principală a sprijinului pe care l-au acordat oamenii muncii din țara noastră revoluției ungare a rezultat din prezența unui număr însemnat de oameni ai muncii din România chiar în mijlocul evenimentelor din cadrul revoluției proletare ungare. Mulți dintre aceștia s-au

*) „În sprijinul Republicii Ungare a sfaturilor. Solidaritatea oamenilor muncii din România cu Republica Ungară a sfaturilor 1919". Documente și amintiri. Editura politică, București, 1969

„Români în Rezistența franceză în anii celui de-al doilea război mondial". Amintiri. Editura politică, 1969

înrolat cu entuziasm, sub steagul revoluției, în „batalionul roșu românesc" și în alte unități ale Armatei roșii ungare, dînd expresie sentimentelor lor internaționaliste.

În această privință volumul cuprinde atît documente de arhivă și de presă (românii revoluționari din Ungaria au editat gazeta „Steagul roșu" ș. a.) cît și evocările a peste 50 de participanți din România la lupta pentru apărarea Republicii Sfaturilor. Printre autorii acestor amintiri, luptători cu arma în mînă pentru cauza proletariatului ungar, menționăm pe Anton Banciu, Gheorghe Czabai, Francisc Grosz, Denes Kiss, Francisc Kudor, Gheorghe Timofi, Ion Ilie Vrabie — toți veterani cunoscuți ai mișcării noastre muncitorești, unii dintre ei membri ai Partidului Comunist Român încă de la înființarea sa.

Cele 133 de zile — de la 21 martie la 1 august 1919, cît a existat Republica ungară a sfaturilor — au reprezentat o experiență istorică glorioasă, plină de învățăminte pentru mișcarea muncitorească internațională. Înfrîngerea revoluției proletare a fost urmată, după succedarea cîtorva guverne tranzitorii, de instaurarea la conducerea Ungarei a forțelor celor mai reacționare, în frunte cu amiralul Horty. Acesta a dezlănțuit o adevărată teroare împotriva foștilor participanți la revoluția din 1919, ceea ce a produs o adîncă indignare în rîndurile clasei muncitoare și ale cercurilor democratice și progresiste de pretutindeni.

Numeroase documente — moțiuni de la întruniri muncitorești, articole de presă, amintiri ale veteranilor — ne înfățișează sugestiv protestul proletariatului român împotriva teroarei hortyste, atitudinea de clasă, solidaritatea cu frații săi din Ungaria. Unele materiale de presă, cum este, de pildă, cel semnat de D. Fabian, publicat în „Socialismul" din 1921, cuprind o analiză istorică pătrunzătoare a evenimentelor de atunci.

Solidaritatea mișcării muncitorești din România cu revoluția proletară din Ungaria, sprijinul pe care oamenii muncii din țara noastră l-au acordat sub diferite forme clasei muncitoare, oamenilor muncii din țara vecină în timpul teroarei hortyste, au întărit și mai mult legăturile de prietenie dintre cele două popoare, marcînd un moment însemnat în istoria multiseculară a luptei lor comune pentru eliberare națională și socială, pentru o viață mai bună.

■

Lucrarea cu caracter memorialistic „Români în Rezistența franceză în anii celui de-al doilea război mondial" înmănunchează o suită de amintiri emoționante ale unor patrioți din țara noastră, care s-au încadrat în lupta antihitleristă pe pămînturile Franței, expresie a solidarității vii a poporului nostru cu lupta dreaptă a poporului francez împotriva ocupanților și a complicilor săi. Autorii amintirilor — Gheorghe Vasilichi, Victor Ionescu, Gheorghe Adorian, Boris Holban, Gheorghe Chioran, Radu Florescu, Nicolae Marinescu, Alexandru Jar, Mihail Florescu, Gh. Gaston Marin, Petre Mihăilescu și alți militanți — reconstituie momente ale luptei eroice desfășurate de Rezistența franceză la care au luat parte, zugrăvesc în cuvinte simple dar pline de căldură și simpatie nobilele trăsături moral-politice ale acelora ce și-au jerfit viața pentru marea cauză a libertății.

Un loc important în contextul amintirilor îl ocupă activitatea desfășurată pentru unirea tuturor patrioților români sub steagul luptei antifasciste. Ca rezultat al acestei activități, în toamna anului 1943, la Paris, a luat naștere Frontul Național Român, care, așa cum se sublinia într-un document, este „o mișcare de masă, din care fac parte patrioții români, provenind din toate păturile sociale și de toate credințele politice". „Poporul român — afirma F.N.R., în fruntea căruia s-a aflat Traian Vuia — cei ce minuiesc coasa și ciocanul, cei ce exprimă adevărata gîndire românească, toți cei care suferă sînt alături de popoarele care luptă împotriva agresorului german. Noi sîntem cu poporul francez în același front de luptă pentru o lume mai bună" (pag. 57).

În anul 1944, F.N.R. unea în rîndurile sale aproximativ 1 400 de membri. Multora dintre cei care au activat în rîndurile F.N.R. sau au sprijinit lupta antihitleristă — ca, de exemplu, Constantin Brâncuși, Elena Văcărescu, Maria Ventura, Stan Golestan, Victor Ionescu, Gabriel Brola, Dimitrie Pascotă, Năstase Popescu, Titus Pătrânjenaru, Tudor Popescu, Toreanu Ion — culegerea de amintiri le consacră numeroase rînduri.

Începînd din octombrie 1943, F.N.R. a editat un ziar ilegal, în limbile română și franceză, intitulat „La Roumanie Libre", care a fost primit cu multă simpatie în cercurile Rezistenței franceze. La ieșirea din ilegalitate a F.N.R., ziarul „La Roumanie Libre" apărea în 5 000 de exemplare și era citit de aproape toată emigrația română.

Părțile cele mai numeroase și mai substanțiale ale „Amintirilor" sînt dedicate acțiunilor militare, luptelor grele și pline de abnegație duse, cu arma în mînă, împotriva hitleriștilor. Configurația geografică a locurilor unde au acționat combatanții români este deosebit de largă : Parisul și regiunea pariziană, Provence, Toulon, Bordeaux, Grenoble, Marsilia, Toulouse, precum și alte numeroase localități. Tabloul sumar al contribuției aduse de patrioții români la lupta Rezistenței franceze a fost înfățișat, printre altele, cu ocazia expoziției organizate la Paris în februarie 1945. „Pe tabloul consacrat luptătorilor români — relatează Gheorghe Vasilichi — a fost prezentată activitatea acestora, care însuma 143 de fapte de arme împotriva mașinii de război germane, ca deraieri de trenuri, atacuri împotriva forțelor militare de ocupație, incendieri de fabrici și garaje, aruncări în aer de poduri, distrugeri de rețele electrice etc."

La începutul anului 1942, detașamentul de luptă român din Paris era în plină activitate, trecînd de la acțiuni simple la atacuri tot mai îndrăznețe împotriva forțelor de ocupație. Avînd în componența sa un puternic și călit nucleu comunist, detașamentul și-a înscris în jurnalul de activitate o suită de acțiuni încununate de succes. Punctul culminant al eroicei activități a patrioților români din Paris îl constituie pregătirea și participarea la insurecția armată, care în vara anului 1944 a cuprins întreaga capitală. În dimineața zilei de 22 august, o grupă înarmată a detașamentului român de acțiune, compusă din Iosif Soru, Victor Ionescu, Nicolae Marinescu și alții, a eliberat Legația României, precum și alte instituții române din capitala Franței. Recapitulînd evenimentele din ziua de 23 august 1944, Ion Marinescu relatează : „În seara aceleiași zile, ostenit de bătălie, grupul nostru se odihnea într-una din încăperile Legației ascultînd emisiunile posturilor de radio, cînd dintr-o dată a tresărit la auzul unei vești uluitoare : România a întors armele împotriva Germaniei. Era acel 23 August al țării mele — ziua unui început de istorie nouă a neamului românesc" (pag. 186).

Amintirile lui Mihail Florescu ne introduc în atmosfera insurecțională a Marsiliei, ai cărei luptători, printre care și mulți români, au înscris o pagină de glorie în lupta pentru eliberarea Franței. La rîndul său, Gheorghe Chioran ne redă în amintirile sale „marele război de la căile ferate", care în anii ocupației a paralizat întregul trafic feroviar hitlerist.

În confruntarea cu dușmanul, mulți patrioți români au căzut pe pămînturile Franței, cimentînd cu sîngele lor prietenia dintre popoarele român și francez. Analele Rezistenței franceze înscriu la loc de cinste numele eroilor români printre care Nicolae Cristea, Francisc Boczor, Ion Călin, Iancu Silberman, Andrei Sas Dragoș, Iosif Clisci, Olga Bancic, Alexandru Lazăr, Floricel Marinescu, Marin Chilom, Ion Crăciun ș.a.

Poporul francez a dat o înaltă prețuire contribuției aduse de patrioții români la lupta împotriva fascismului, pentru eliberarea țării sale. În lucrarea apărută recent în Editura politică au fost incluse mărturii ale numeroaselor personalități militare și politice franceze care elogiază această contribuție plină de semnificații. În lucrarea „On les nommait des entrangers" a colonelului din Rezistența franceză, Gaston Laroche, se subliniază la un moment dat : „Lista românilor eroi ai Franței este lungă și nu poate fi citată în întregime... Fie că erau în lupte sau în căutarea informațiilor, fie în inventarea sau fabricarea unor materiale explozive de luptă, românii au dovedit reale calități de comandanți și în momentul insurecției eliberatoare au avut importante funcții de conducere" (pag. 31). Într-o declarație făcută ziarului „Scînteia" în august 1969, colonelul Rol-Tanguy arăta : „Alături de patrioții francezi și de alte naționalități au luptat în cadrul Rezistenței antifasciste pe pămîntul Franței un mare număr de români, care, dînd dovadă de curaj și un înalt spirit de abnegație, au participat la numeroase acțiuni de răsunet... Consider că lupta de atunci ne-a înfrățit și a cimentat prietenia veche dintre Franța și România, dintre forțele progresiste ale celor două țări".

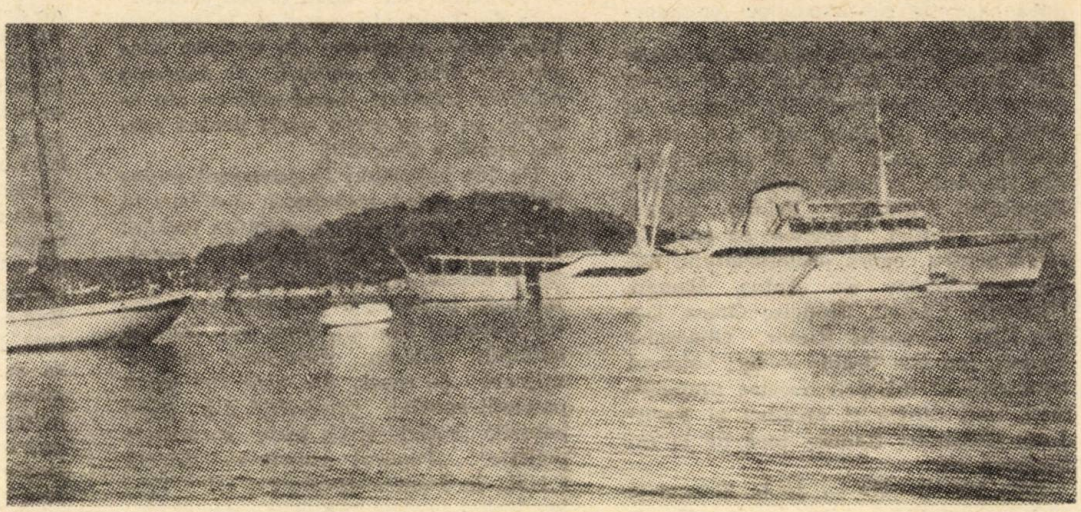

Skorpios, „un nasture pe valuri", și iahtul „Christina"

NIARCHOS sau ONASSIS?

Să mai întoarcem o filă din biografiile celor doi rechini ai marii finanțe internaționale, Stavros Spyros Niarchos și Aristotele Socrates Onassis. Pe care din aceste biografii să o alegem pentru a o răsfoi ? Dificultatea opțiunii pornește de la faptul că amîndoi eroii beneficiază, în ultimii ani, de cea mai copioasă publicitate mondenă, financiară și personală din cîte se așternpe hîrtia presei occidentale. Plouă cu informații măgulitoare, cu biografii romanțate și finanțate care, începînd poveștile de demult și aducîndu-le pe ocolite, pun în circulație apologii de duzină. Din ele ar trebui să rezulte că Niarchos și Onassis, detestîndu-se reciproc, înclestați într-un duel sălbatic de oferte și supralicitații, nu fac altceva toată ziua și cea mai mare parte din nopțile lor, decît să adune fermecătoare colecții de artă, tablouri incalculabil de scumpe, caravane de elefanți mititei sculptați în jaduri inestimabile și călimări de lapis-lazuli, în care înmoaie pana pentru a semna contracte, cecuri și diferite ordine de bursă.

Se poate afla orice din biografiile acestea de comandă. De pildă, că Onassis bea circa 200 de grame de whisky pe zi, turnat în pahare de cristal gros, direct peste cuburile de gheață și fără sifon. Îi plac strugurii dulci ; de multe ori are stafide prin buzunare. Sticlele ochelarilor săi nu au nici o dioptrie, însă gradul de umbrire a lor este de 90 la sută, deci foarte intens, deoarece Onassis nu suportă lumina, din orice sursă ar veni. Aflăm, de asemenea, că lectura lui de căpătîi ar fi Odiseea lui Homer, ceea ce înseamnă că „arhi-rivalul" său l-a calomniat cînd a spus că nu-i citește pe grecii vechi.

Tot din biografiile finanțate sîntem informați că celălalt om de afaceri, Stavros Spyros Niarchos, nu gustă băuturi spirtoase. Pasiunile lui secrete sînt filatelia și colecțiile de corăbii în miniatură. Poartă gulere tari, jambiere peste pantofi, consumă cantități industriale de apă de colonie.

Dar nimeni, niciodată, nu ne poate spune cu precizie în care din prea numeroasele lor domicilii și-au ales „sediul social", ca să poată fi găsiți de fisc, cu ce anume se ocupă și ce avere au.

În toamna anului 1968, cînd a izbucnit erupția de stupoare provocată de mariajul Onassis—Jacqueline Bouvier ex-Kennedy, mai multe organizații care se ocupă cu anchetele private au primit însărcinarea de a stabili „activul" și „pasivul" lui Onassis, adică averea lui exactă și — dacă se poate — datoriile lui pe la bănci. După cercetări în stilul „James Bond", care au costat zeci de mii de dolari, agențiile de investigații — cu mijloacele lor inavuabile — au început prin a întocmi o listă aproximativă a domiciliilor lui Onassis : casa părintească de lîngă Smirna, locuită de trei surori ale sale, în care el și-a rezervat o cameră pentru orice eventualitate ; „apartamentul" de la Buenos Aires, adică o cameră fără baie într-un bloc fără lift, pe care o păstrează din superstiție (acolo a făcut primele afaceri de import-export cu tutun de Macedonia adus din Asia Mică) ; un apartament în hotelul Ritz de la Paris ; altul, un „pied-à-terre" discret, tot la Paris, pe Avenue Foch ; un apartament de hotel și o vilă la Monte Carlo (ocupată de fiul lui și al Christinei Stavros Livanos, azi... marchiza de Blandford) ; un apartament la Londra, la hotel Claridge ; o casă de recepție la New York ; un apartament enigmatic la Montevideo ; o casă la Ateno — mai toate nelocuite, cumpărate pe numele unor rude ; un iaht, „Christina" ; o insulă Skorpios, la care vom reveni. În aproape toate aceste domicilii în care el nu domiciliază, Onassis are garderobe complete, adică haine de schimb, mici casete cu bijuterii și acte de identitate, precum

În fața lui Paul Getty (stînga), Onassis într-o ipostază mai puțin fotogenică

Vezi „Lumea" nr. 49

și stații radioemițătoare și receptoare pe lungimi de undă rezervate, al căror punct nodal se află la bordul navei sale personale.

Rivalul, Stavros Spyros Niarchos, nu pare a fi chiar atît de insesizabil ca Onassis. Deasupra sediului din Londra al Societății de transporturi maritime care-i poartă numele, Niarchos locuiește într-un apartament, cu mai multe intrări și ieșiri. La Cap-Martin, în apropiere de Nisa, are o vilă „de agrement". În Alpi, la Saint-Moritz, un pavilion cu patinoar și pîrtie de sky. Cînd se duce la New York, stă în vechiul sediu al socrului său, la Compania de navigație Livanos, pe aceleași culoare lungi și întunecoase, în aceleași odăi în care a cunoscut-o pe Eugenia, soția lui, și în care plutește de trei sferturi de veac un iz rînced de untură de pește și ulei mineral. În 1962, Niarchos a cumpărat o insulă, Spetsopola, locuită pînă atunci de cîteva familii de pescari și de ciobani. Apoi, pentru că nu mai putea suporta inferioritatea în care-l punea Onassis cu iahtul lui provenit din marina de război canadiană, a comandat unor șantiere norvegiene un iaht original, „Creola", o mare corabie cu pînze și motor, la bordul căreia nu locuiește niciodată, însă dă, din cînd în cînd, serbări fabuloase. Acest marinar, fost atașat naval și actual proprietar de flotă, suferă de rău de mare. Biografii binevoitori îl scuză subliniind că tatăl lui n-a fost, așa cum s-ar crede, un navigator vestit, ci proprietar de mori. Flota părintească era formată din trei nave de cabotaj, care-i transportau sacii cu făină pe insule, de la Milo pînă în Creta.

■

Cu toate că s-au desfășurat timp lung și cu mijloace grele, anchetele n-au putut să precizeze cu ce anume se ocupă cei doi miliardari fără profesie. Niarchos a renunțat la uniforma de atașat militar naval fără cea mai mică ezitare, pentru a deveni proprietar de nave. Averea lui este, desigur, foarte importantă, dar atunci cînd experții financiari afirmă că el ar avea între 500 de milioane și un miliard de dolari, „aproximația" ne îndeamnă să credem că toate evaluările sînt fanteziste. La fisc n-are nici un „rol" pe numele lui. Trăiește din zestrea Eugeniei Livanos, nu cheltuiește nimic din buzunarul personal și, afară de faptul că timp de 4—5 ore pe zi primește, în casa de la Londra, în plin City, pe cei mai suspecți — dar și cei mai buni — cunoscători de tablouri, el nu face nimic notabil. În odaia de culcare, în sufragerie, în fiecare birou și pe la secretarii lui — toți de aceeași vîrstă cu el — sînt instalate telexuri care picotează, zi și noapte, absolut fără oprire, cotele de bursă din cîteva zeci de metropole financiare.

Mai mult noroc au avut investigațiile în cazul lui Onassis. Un contabil, despre care se crede că a fost pus chiar de patronul lui să-i divulge „secretele", a vîndut detectivilor lista vapoarelor care aparțin, pe sub mînă, armatorului grec. La publicarea acestui document s-a văzut, cu legitimă surprindere și, mai ales, cu dezamăgire, că „sutele" de nave ale „miliardarului" și milioanele sale de tone care acopereau mările și oceanele, se ridicau la un total de 76 de vase, inclusiv costierele și remorcherele de mic tonaj. Din acestea, nici unul nu era înscris în registre direct pe numele lui. Vreo cîteva aparțineau celor doi copii din mariajul cu Christina Livanos. În rest, totul este un monument de evaziune fiscală. Pentru fiecare vapor există cîte o „societate anonimă" care-l exploatează. 54 de nave sînt înregistrate pe numele unor firme din Republica Panama și navighează sub pavilion liberian. 9 sînt înscrise în Liberia și plutesc sub steagul acestei generoase republici africane, deoarece autoritățile liberiene percep cele mai mici taxe fiscale din toată lumea de la oricine vrea să înscrie acolo o societate maritimă imaginară sau vreo firmă-pirat. 12 vapoare — din seria „Victory" — construite pentru armata americană în timpul celui de al doilea război mondial, navighează sub pavilionul Statelor Unite, deoarece în mod ciudat, ele continuă a fi proprietatea șantierului de unde au ieșit, cu toate că Onassis le-a cumpărat, acum 25 de ani, la licitație. În sfîrșit, un vapor comercial, unul singur, probabil cel mai nou, echipat pentru containere (lăzi standard în care mărfurile, ambalate direct de uzinele producătoare, sînt încărcate și descărcate rapid) aparține, în mod surprinzător, unei societăți din Atena și navighează chiar sub pavilion comercial elen.

Pe calea altor indiscreții s-a aflat că vreo cîteva tancuri petroliere panameze aparțin tot lui Onassis și oamenilor lui de paie. Venitul recoltat de la această flotilă, mai cu seamă după închiderea Canalului de Suez, ar fi evaluat la vreo două milioane de dolari pe an. Cam aceeași sumă s-ar părea că-i revine lui Onassis, tot pe ocolite, din beneficiile companiei de navigație aeriană și ale societății de turism de la Atena. În plus, se spune că are noroc la cărți, conturi deschise la mai multe bănci, și o insulă, proprietate personală.

Cu toate că, la prima vedere, a stăpîni o insulă face impresie mare, seniorială, trebuie să spunem că „refugiul" lui Onassis este doar o miniatură, înghesuită între istmuri și alte insule de același gabarit. „Un nasture pe valuri" spun marinarii despre Skorpios, iar biografii proprietarului îi acordă atît de puțină importanță încît o plasează cînd în Ciclade, cînd în Marea Ionică. A cumpărat-o în 1964, la doi ani după ce Niarchos cumpărase insulița lui. Nu putea să rămînă, mai prejos. Dar în timp ce Spetsopola a costat 84 000 de dolari, Onassis a dat pe Skorpios „numai" 33 000. „Domeniile" în jurul căruia el lasă să se facă atîta reclamă sînt formate din cîteva hectare de stîncă acoperite cu pîlcuri de chiparoși, un golfuleț în care abia încape iahtul „Christina" și o vilă de dimensiuni modeste. Abia în 1968, Skorpios a devenit un adevărat șantier pentru o vilă mai mare, dăruită cu anticipație, conform contractului de căsătorie, lui Jacqueline Bouvier - Onassis, pentru asigurarea anilor viitori.

■

La drept vorbind, toate anchetele și indiscrețiile privitoare la averea reală a lui Onassis au avut un singur scop : contractul de mariaj. Cu multe luni înaintea faimoasei sale cununii, niște rude apropiate ale fostei doamne Kennedy, adică sora ei, prințesa Radziwill și prințul însuși, au avut, în cel mai adînc secret, însărcinarea de a stabili zestrea mirelui. Toate bunurile materiale, negociabile și ușor „vandabile", oferite surprinzătoarei mirese trebuiau să fie depuse sau înregistrate cu acte clare de proprietate la banca pariziană André Meyer și Lazard Frères. Între bijuterii se afla și vestita brățară de rubine, cadou de nuntă, pe a cărei montură se putea citi inscripția J.I.L.Y. (Jackie I Love You — Jackie te iubesc). Era a treia din seria de brățări identice executate de giuvaergiul Zolotas, pentru Onassis. Pe prima gravase C.I.L.Y. (Christina I Love You), iar pe a doua M.I.L.Y. (Maria I Love You), pentru predecesoarele lui Jacqueline Bouvier.

În fond, însuși mariajul de pe insula Skorpios, cu enorma publicitate stîrnită de el, poate fi clasat între campaniile de reclamă, mai exact de „public relations", în a căror aranjare, atît Onassis cît și Niarchos sînt indiscutabil maeștri. La timpul său, căsătoria acestuia din urmă cu Charlotte Ford II nu a fost, păstrînd proporțiile, mai puțin discutată decît a lui Onassis. În lumea lor, în care e practic imposibil de stabilit o limită precisă între „afacere" și „escrocherie", zgomotul făcut în jurul treburilor personale lucrează ca un narcotic asupra deponenților la bănci, asupra acționarilor la burse, asupra exploatatorilor de mîna a doua, care își cred asigurate veniturile îndoielnice atunci cînd le varsă pe furiș într-un imens și impersonal „fond de investiții".

Nimic nu a funcționat vreodată cu o mai irezistibilă forță de seducție decît aceste „fonduri de investiții". E greu să li se poată da o definiție globală. Mai mulți „oameni de afaceri" lansează prin presă propunerea de a gospodări banii naivilor, de a-i „investi" într-o formidabilă afacere vag definită, oferind, în schimbul încrederii ce li se acordă, dobînzi de 3—4 ori mai mari decît dau băncile. La apariția acestui tip de combinații, cîțiva ziariști au atras atenția publicului că s-ar putea ca ele să ascundă o grandioasă escrocherie. Chiar dacă organizatorii investițiilor ar fi de bună credință, șansele unui „crah", adică ale unui faliment rapid și total, sînt foarte mari. S-a întîmplat însă că patronul unui asemenea fond aflat la începutul afacerii a dat în judecată pe un ziarist, cerînd cu mare zgomot daune pentru știrbirea imaculatei sale reputații. Tribunalul i-a acordat daunele solicitate dar, pînă să se termine procesul, ziaristul n-a mai avut cui să le plătească. Reclamantul, cu „investițiile" cu tot, dispăruse de pe piață. Cu toate că asemenea finaluri se țin lanț în menajeria marii finanțe internaționale, un număr important de rentieri — și mai ales de rentiere — cad în cursă. Se apreciază că, în ultimii 4—5 ani, fondurile colectate pe calea acestor combinații s-au ridicat la 4—5 miliarde de dolari și au jucat un mare rol în crizele valutelor occidentale și în fluctuațiile aurului pe așa-zisa „piață paralelă". Astfel, departe de a li se micșora amploarea, aceste combinații financiare sînt și în zilele noastre una din cele mai importante pîrghii, în acțiunea de concentrare și de speculație capitalistă. Faptul că sume imense, se află în cîteva mîini, și sînt manevrate simultan la bursele de valori și de valute, cu o totală lipsă de scrupule, creează venituri anormale, o sursă exclusivă a piraților financiari din „societatea de consum". Numai în felul acesta s-ar putea explica dezinvoltura cu care oameni ca Niarchos și Onassis propun, în dreapta și în stînga, afaceri de milioane de dolari. În același timp, ei au grijă să anunțe, ca un argument decisiv în favoarea capacității lor financiare, că zilnic, cheltuiesc între 10 și 12 mii de dolari fiecare pentru nevoile „casei". O importantă revistă ilustrată s-a grăbit să anunțe, nu de mult, că din întîmplare, în timp ce Onassis negocia un imens contract, că Jacqueline Bouvier-ex-Kennedy primește în fiecare zi, la reședința de pe insula Skorpios, un buchet de flori, în mijlocul căruia se află o piatră de mare preț. N-ar putea nimeni să spună dacă acest procedeu de galanterie tardivă este sau nu adevărat. E de ajuns că face efect publicitar.

Niarchos și Onassis se află acum — și se duelează — pe același teren. După aproape o jumătate de veac petrecută pe alte meridiane și paralele, după ce au cumpărat și au vîndut cele mai felurite mărfuri și vapoarele cele mai bizare, după ce tancurile lui Onassis fac transporturi clandestine de petrol în apele Africii de Sud, iar giganticul „Manhattan" construit de Niarchos străbate „pasajul de Nord-Vest" pentru a cără petrol din Alaska, cei doi magnați pot fi văzuți acum în caftane și papuci, pe insulele lor, de-acasă. De pe ele, de 12 luni, amîndoi se bat cu oferte, urmărind realizarea în Grecia a unor construcții industriale pe scară mare. În plan se află o uriașă rafinărie de petrol, mai multe centrale termoelectrice și, poate, una atomoelectrică, o uzină de aluminiu pentru valorificarea minereului de bauxită, o infrastructură ameliorată a echipamentului hotelier și turistic, un metrou Atena—Pireu, o aerogară modernă, construită, eventual, din lipsă de spațiu, chiar sub pista aeroportului de la Atena. Amploarea acestor instalații și volumul de investiții necesare pentru efectuarea lor, a obligat cercurile guvernamentale ateniene să se declare dispuse a discuta orice oferte li s-ar face, în limite rezonabile. S-au și produs cîteva propuneri, cu caracter parțial, fie pentru rafinărie, fie pentru uzina de aluminiu, din partea unor trusturi industriale specializate în aceste ramuri.

De-o dată, în competiție a intrat, ca o cometă, Stavros Niarchos, cu avalanșa lui de societăți anonime. Oferta globală a lui Niarchos prevedea o investiție de 250 milioane dolari pentru a realiza întregul proiect de construcții și echipamente, cu condiția ca toate materiile prime necesare viitoarelor uzine și toate produsele lor finite să fie negociate prin lanțul de afaceri Niarchos și transportate de navele aceluiași personaj.

Mai înainte ca această ofertă să fi fost înregistrată cum se cuvine și cercetată atent, comisia numită pentru examinarea ei a primit alta și mai tare: oferta lui Aristotele Socrates Onassis o pulveriza pe cea dintîi. Pe lîngă faptul că el oferea investiții de peste 300 de milioane de dolari, Onassis făcea și propunerea de a strînge toate navele sale din Statele Unite, Panama, Liberia și alte țări și porturi, pentru a le înregistra sub pavilion grec, cu condiția să fie scutite de taxe și să transporte tot ce ar putea fi transportabil pe sub nasul lui Stavros Niarchos. Superioritatea acestei oferte era într-adevăr zdrobitoare, dar n-a durat decît o săptămînă. Revenit la atac, de pe insula sa de bază, Niarchos a sărit dintr-o dată la 400 de milioane de dolari, cifră aproape absurdă în mîna unui singur om. Însăși enormitatea acestei oferte a stîrnit îndoieli în rîndurile economiștilor de la Atena. Oricît de bogat ar fi Niarchos, și oricîtă bunăvoință ar avea, pentru a-și mări beneficiile, el nu-și poate lansa întreaga avere disponibilă într-un singur buchet de afaceri.

Reflecțiile tehnicienilor asupra aspectului insolit al acestei situații ar fi continuat zile întregi, dacă nu venea, de pe insula Skorpios, încă o lovitură de teatru. Onassis și-a ridicat prin telex propunerile lui globale la o jumătate de miliard de dolari... Abia din acel moment lucrurile au început să fie mai clare. Un duel de asemenea proporții nu putea să angajeze numai doi oameni. În spatele lor, și pe deasupra lor, plutesc păsări răpitoare mult mai mari și mult mai primejdioase decît fauna peste care își întind ei aripile. Se știa demult că Niarchos, pentru motive cunoscute numai de el, dăruiește pînze de El Greco și de Van Gogh unuia care pretinde că nu va afla niciodată cîți bani are: Nubar Sarkis Gulbenkian, bătrînul rege clandestin al multor societăți anonime, amestecat în exploatarea petrolului din șeicatele arabe. Printr-o coincidență banală — cum se scrie de obicei — Gulbenkian se afla în vacanță, la soare, tocmai pe insula Spetsopola, acasă la Niarchos, cînd a fost lansată cea mai mare ofertă. Nici vorbă că tot dintr-o coincidență, în momentul cînd s-a aventurat pînă la 500 de milioane de dolari investiții, Onassis avea în vizită la el pe Paul Getty, altul care nu-și mai poate cîntări averea, obținută prin cele mai misterioase manevre în societățile americane de petrol.

Ofertele în cauză au o soartă foarte nesigură. Experții sînt obligați să le măsoare cu rigla de calcul, să le examineze cu spiritul oamenilor de meserie. Între timp, ei au primit și alte oferte, mai limitate, mai aproape de dimensiunile curente, din care transpiră, de asemenea, pofta acută de cîștig, dar în forme mai puțin senzaționale. Din aceste pricini, în timp ce doi arghirofili se duelează cuprinși de nebunia banilor nemunciți, s-ar putea să cîștige al treilea, aflat deocamdată pe tușă. Deocamdată, Stavros Spyros Niarchos, 63 de ani, și Aristotele Socrates Onassis, cel puțin 69, stau pe insulele lor în așteptare.

Mircea GRIGORESCU

10 întrebări și 10 răspunsuri despre călătoriile pe Lună

Comentatorul științific al revistei „Paris Match", Marc Heimer, a publicat un interviu original, pe care și l-a luat (sau și l-a acordat) sie însuși, în dorința de a răspunde unor întrebări ce se află pe toate buzele, în legătură cu zborurile pe Lună, „acest nou continent" care trece în fiecare seară pe cer, la 410 000 km de noi.

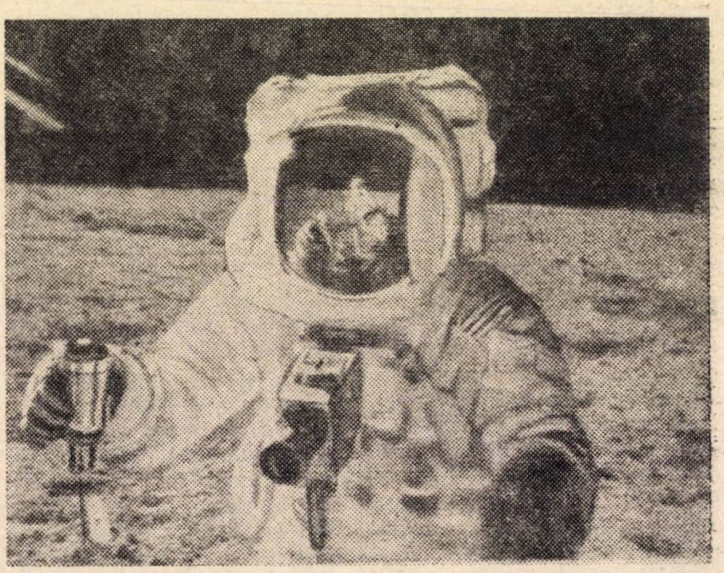

— Se poate ajunge pe Lună în orice moment al anului sau al zilei? Se poate ajunge acolo indiferent în ce punct?

— Nu. În momentul de față — și numai în măsura în care costumele de protecție permit omului să suporte temperaturi de plus 120 și minus 175 grade, cît se înregistrează în timpul zilei și al nopții selenare — sosirile pe Lună pot avea loc numai în zorii sau la asfințitul „zilelor selenare" ce se întind, de fapt, pe o perioadă de 14 zile și jumătate terestre. Ca atare, Conrad și Bean au trebuit să evolueze într-o lume cu umbre lungi și sinistre.

În ce privește punctele de aterizare, acestea sînt limitate, pentru moment, la zonele ecuatorului selenar, situate pe fața vizibilă a Lunii. Aterizarea în puncte îndepărtate de ecuator urmează să fie realizată pentru prima dată în cadrul misiunii „Apollo-16", care va explora craterul Tycho în 1971. Debarcarea pe fața nevăzută a Lunii este, de asemenea, posibilă, dar principala problemă ce trebuie rezolvată o constituie stabilirea legăturilor radio, probabil printr-un satelit de telecomunicații circumlunar, plasat la o mare altitudine față de Terra.

— Bărbații sînt avantajați fiziologic față de femei, în realizarea misiunilor spațiale?

— Probabil că în curînd se va demonstra contrariul. Anu-

miți autori afirmă că, din punct de vedere fiziologic, femeile ar putea suporta mult mai bine inconvenientele stării de imponderabilitate. Singurul obstacol în calea participării femeilor la explorarea spațiului cosmic o constituie numărul foarte restrîns de femei-pilot de avioane cu reacție. Și apoi mai există rutina masculină...

— Cum trebuie să fim îmbrăcați pentru a explora Luna ? Din ce materiale sînt „croite" costumele pe care le poartă astronauții ?

— „Ținuta selenară" se compune dintr-un ansamblu de 15 combinezoane suprapuse. Primele cinci sînt realizate dintr-un material poros, o rețea de materiale prin care trece apa de răcire, un alt costum din material plastic foarte suplu, o peliculă de nylon acoperită cu neopren (cauciuc sintetic) și încă un combinezon din nylon. Toate acestea formează „lenjeria" scafandrului spațial. Deasupra acestora, astronauții îmbracă un veșmînt compus din alte două combinezoane de nylon cauciucat, un combinezon acoperit cu teflon. La aceasta se adaugă un sistem de purificare a oxigenului, casca și viziera specială, precum și „sistemul portativ de supraviețuire", precum și sistemul de răcire a întregului ansamblu. Împreună cu „Ghetele pentru Lună" și cu mănușile și aparatura de comunicații, această micro-uzină destinată asigurării vieții astronauților cîntărește 85 kg terestre sau 14 kg selenare.

— Ce precauții sînt necesare în vederea deplasării pe Lună?

— Greutatea mică a călătorului lunar — care reprezintă, cum se știe, a 6-a parte din cea de pe Pămînt — natura însăși a solului lunar și sacul pe care trebuie să-l transporte selenauții condiționează maniera în care trebuie să se meargă. Ei sînt obligați să respecte vreo cîteva rețete foarte simple : a) centrul de greutate a corpului stabilindu-se la nivelul umerilor, ca urmare a aparaturii de supraviețuire pe care o poartă, selenautul încearcă o tendință de a se răsturna pe spate ; b) pentru a se deplasa, trebuie să vegheze ca picioarele să fie perfect verticale pe centrul de greutate a corpului ; c) pentru a se întoarce este suficientă o aplecare în sensul direcției alese și tot corpul va executa docil mișcarea ; d) în cazul unei căderi, chiar pe spate (se știe ce-a pățit Conrad în timpul celei de-a doua ieșiri pe Lună) ridicarea este foarte dificilă. Trebuie să ne restabilim poziția verticală fără a face mișcări de mare amplitudine ; trebuie procedat lent, în etape succesive, descompunînd fiecare gest ; e) pentru oprire sînt necesare pregătiri anterioare și o încetinire a mișcărilor de-a lungul a patru sau cinci pași.

— Pînă la ce distanță poate vedea, pe Lună, un om cu vederea normală ?

— Pe Lună, ca și pe Pămînt, limita cîmpului vizual o formează orizontul. Pe Pămînt, acesta se găsește la 5 km, pentru un om de talie medie, aflat într-o regiune uniform netedă. Pe Lună, ținînd seama de dimensiunile mult mai reduse ale globului selenar, orizontul se găsește la numai 2 500 metri. Astfel, de pe piscurile munților Leibnitz, a căror înălțime este de 9 000 metri, exploratorii Lunii nu vor putea vedea decît pînă la 160 km împrejurul lor, în timp ce pe Terra, din înălțimea Everestului, se poate vedea pînă la 320 km. Această limitare este compensată prin calitatea și precizia detaliilor ce pot fi distinse, ca urmare a absenței atmosferei.

— Culorile apar pe Lună tot așa ca și pe Pămînt ?

— Da. Fotografiile în culori aduse de misiunea „Apollo-11" au demonstrat acest fapt. În același timp, trebuie menționat că pe Lună culorile variază considerabil în funcție de iluminare. Conrad și Bean au putut remarca tenta asemănătoare brazdelor proaspăt întoarse de plug atunci cînd priveau în direcția Soarelui. Întorcîndu-se cu 180 de grade, aceleași locuri le apăreau de culoare cenușie.

— Cum se doarme în modulul lunar ? Cum se poate mînca în el ?

— Modulul lunar este un vehicul presurizat, transportat pe Lună. Pentru a dormi în el, astronauții dispun de un hamac și se acoperă cu o cuvertură din plastic. Apa potabilă se află în rezervoare presurizate și curge prin două robinete : unul de apă caldă la 70 de grade C, altul de apă rece la 13 grade C. În privința „meselor lunare", ele sînt compuse din mîncăruri deshidratate și înghețate. Pentru a le consuma, este necesar să se introducă printr-un tub special o anumită cantitate de apă și să se amestece totul. Pentru a mînca ouă fierte, sau un cotlet, selenauții nu trebuie decît să deschidă pachetul de plastic, să-l apropie de gură și să-l apese tare : conținutul este introdus în gură, iar restul decurge ca pe Pămînt.

— Ce pot face astronauții în timpul călătoriei Pămînt-Lună și Lună-Pămînt ? Ce vor face eventualii călători ai viitorului ?

— Zborul spre Lună durează trei zile și jumătate, iar întoarcerea tot cam atît. În timpul acestei îndelungate călătorii, astronauții au răgazul să studieze Pămîntul care se depărtează sau Luna care se apropie (apoi invers), să verifice buna funcționare a aparatelor, să efectueze eventualele corectări de traiectorie și... să se plictisească. Pentru a atenua parțial plictiseala acestei călătorii, N.A.S.A. transmite emisiuni distractive astronauților săi, le comunică știri despre familiile lor, le furnizează de trei ori pe zi un buletin de informații detaliat, în care rezultatele ultimelor meciuri de fotbal ocupă adesea mai mult spațiu decît știrile politice internaționale. Cititorii călători spre Lună vor avea și ei șansa să se deplaseze, peste vreo două decenii, în nave mult mai mari decît capsulele de azi și nu se vor plictisi absolut deloc.

— Există boli cosmice care spulberă în mod absolut orice speranță de a călători spre Lună ? Există oare o limită de vîrstă ?

— Cu cît călătoriile spre Oceanul Furtunilor sau spre Marea Liniștii vor deveni obișnuite, cu atît barierele fizice pentru candidații la zborul spre Lună vor fi ridicate. Dacă, la început, cardiacii, de exemplu, nu vor fi incluși în echipele de astronauți, mai tîrziu li se va permite să efectueze lungi călătorii Pămînt-Lună (bineînțeles, ca pasageri care, ca și alte categorii de suferinzi, nu vor pilota niciodată o navă spațială). De asemenea, se poate imagina că vizitarea și locuirea Lunii vor fi în mod deosebit recomandate bolnavilor de inimă, deoarece greutatea redusă a corpului pe Lună va fi favorabilă normalizării ritmului cardiac.

În privința limitei de vîrstă, tendința actuală este de a fi înlăturată. Profesorul Charles Berry, care selecționează pe astronauți, este de părere că vîrsta fiziologică reală are o importanță mult mai mare decît vîrsta cronologică. El crede că un om de 60 de ani cu reflexe excepționale ar putea să plece pe Lună.

— Se pare că toți astronauții au încercat o mare bucurie pășind pe solul lunar. Există, în realitate, o euforie selenică ?

— Da, se pare că există o senzație ciudată, care pare să-l fi cuprins pe Conrad în timpul zborului lunar. Ea se manifestă, în mod aparent, printr-o înclinație spre a fredona în costumul de scafandru, a rîde, a țopăi ca o girafă printre cratere și a uita să iei cu tine un lucru atît de însemnat cum este caseta cu filme în culori. Acestea sînt efectele slabei gravitații lunare.

reflector

ASASINII ACTRIȚEI SHARON TATE

La McKinney (Texas) a fost arestat Charles D. Watson, în vîrstă de 24 de ani ; la Mobile (Alabama) a fost arestată Patricia Kernwinkel, în vîrstă de 21 de ani ; în New Mexico este urmărită Linde Kasabian, de vîrstă necunoscută. Cei trei sînt, după cum a declarat Edward Davis, șeful poliției din Los Angeles, asasinii prezumați ai actriței Sharon Tate, soția regizorului Roman Polanski, și ai altor patru persoane, ucise la 9 august în condiții ciudate și misterioase. Davis a anunțat că vor mai fi puse sub acuzare încă patru sau cinci persoane, aflate în stare de arest. Toți suspecții erau membrii unei bande nomade de hippies, care se deda la practici oculte. În momentul încincitei crime de la Los Angeles, ei locuiau pe un platou de filmare lăsat în părăsire. A doua zi după ce i-au ucis pe Sharon Tate și pe prietenii ei au comis o crimă similară în districtul Silverlake al orașului Los Angeles. De data aceasta, victimele au fost Leon și Rosemary La Bianca, proprietarul unui grup de magazine și soția lui, amîndoi oameni în vîrstă. Crimele prezentau asemănări frapante : aceleași cuvinte înscrise cu sînge pe mobile sau crestate pe trupurile cadavrelor. Îndată după aceste asasinate, banda s-a mutat la un ranch din „Valea Morții". La 10, 12 și 26 octombrie, o parte dintre membrii ei au fost arestați pentru furturi de automobile, deținerea ilegală a unor arme de foc, tăinuirea unor bunuri furate etc.

Motivele crimelor nu se cunosc încă. Șeful poliției din Los Angeles a arătat că victimele nu-i cunoșteau pe suspecți, deși aceștia din urmă vizitaseră, cu cîtva timp înainte de asasinat, vila locuită de Sharon Tate. „Crima prezintă toate semnele premeditării", a apreciat Davis, care crede că presupunerea inițială, potrivit căreia ea ar fi avut caracterul unui ritual mistic, este îndreptățită.

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

James Reston

CINE POARTĂ RĂSPUNDEREA PENTRU SONG MY?

MASACRUL săvîrşit de către soldaţii americani în rîndurile femeilor şi copiilor din satul sud-vietnamez Song My ridică unele întrebări esenţiale. Cine poartă răspunderea — soldaţii care au ucis pe locuitorii satului, ofiţerii care au ordonat să fie ucişi, sau „sistemul" războiului care i-a prins pe toţi în capcană ?

Se pune şi o altă întrebare, care a fost ridicată de vicepreşedintele Agnew. Indiferent de ce s-a întîmplat în cursul masacrului de la Song My, el trebuie oare să fie relatat de presă, radio şi televiziune, ştiut fiind că prezentarea asasinării unor civili de către soldaţi americani ajută pe duşmani, dezbină poporul american şi dăunează Americii în lume ?

Faptele esenţiale ale acestei tragedii sînt incontestabile. Pînă şi preşedintele şi ministrul apărării le-au discutat la televiziune, la 26 noiembrie, şi au fost de acord că trebuie să facă faţă acuzaţiei principale : anume că „în jurul datei de 16 martie 1968, la My Lai 4 (satul Song My), provincia Quang Ngai, membri ai companiei C, batalionul 1, divizia 20 infanterie, au asasinat în mod premeditat, prin împuşcare, un număr necunoscut de oameni, nu mai puţin de 70, bărbaţi şi femei de diferite vîrste, ale căror nume sînt necunoscute".

Recent, o parte a soldaţilor din compania C care au tras şi unii care au refuzat să tragă, au relatat presei şi televiziunii cele întîmplate. Este o istorie groaznică de confuzie şi brutalitate : femei şi copii împuşcaţi, soldaţi americani care au refuzat să tragă, alţii care au considerat că este de datoria lor să îndeplinească ordinele primite, unii dintre ei atît de abrutizaţi s au într-o asemenea stare de confuzie sau ignoranţă încît nu ştiau ce făceau sau ce li se cerea să facă.

În lumina depoziţiei soldaţilor care au tras, este interesant să examinăm retrospectiv rapoartele oficiale asupra „incidentului" petrecut în satul din provincia Quang Ngai. Textul comunicatului militar american din 16 martie 1968 este următorul : „Operaţiunea Muscatine : provincia Quang Ngai. Pînă în prezent, 128 inamici au fost ucişi în cursul unui angajament între elemente ale brigăzii de infanterie uşoară a XI-a a diviziei americane şi o forţă inamică de dimensiuni necunoscute...". Într-o versiune mai scurtă a acestui comunicat oficial, se spune : „În cadrul unei acţiuni care a avut loc azi, forţe divizionare americane au ucis 128 inamici în apropiere de oraşul Quang Ngai". Nu se spunea nimic despre mitralierea locuitorilor oraşului.

Reporterii au scăpat tragedia de la Song My, şi nu este de mirare. Ei au fost înşelaţi de şefii de la Saigon ai propagandei Pentagonului. În cele din urmă, adevărul a ieşit la iveală. La urma urmelor, în momentul de faţă, peste un milion de americani care au luptat în Vietnam, au revenit la viaţa civilă, iar unii dintre ei au relatat cele văzute în satul sud-vietnamez în care s-a petrecut tragedia.

Ceea ce au asasinat „conform ordinelor" sînt femeile şi copiii ; iar acum, cînd faptele au fost dezvăluite, toţi cei interesaţi, inclusiv preşedintele şi ministrul apărării, sînt îngroziţi şi se scuză.

Dar satul Song My sau My Lai 4 era ceea ce Pentagonul şi generalul Abrams de la Saigon numeau o „zonă de foc liberă". Aceasta înseamnă că era un sat sub controlul inamicului şi, deci, un obiectiv bun pentru bombardierele „B-52" şi pentru artilerie. Avioanele „B-52" au bombardat tot timpul asemenea sate din „zona liberă", omorînd locuitorii regiunii. La fel, artileria. Singura deosebire în atacul lansat de compania C constă în faptul că soldaţii au văzut oamenii din sat şi i-au ucis cu puştile lor „M-16", iar apoi au vorbit la televiziune.

Dar, din alte puncte de vedere, în cursul focului de artilerie cu tragere lungă şi al bombardamentelor efectuate de avioanele „B-52" zburînd la mare altitudine, se petrece tot timpul acelaşi lucru şi evenimentele nu ajung niciodată să beneficieze de atenţia ziarelor şi a televiziunii. Ca atare, se pune o întrebare, care va fi examinată acum de tribunalele militare. Paul Meadlo, din Terre Haute (statul Indiana), acest om jalnic şi limitat, trebuie oare să poarte răspunderea ? Sau William L. Calley-jr., locotenentul cu înfăţişare aspră, care a dat ordinul ? Sau ofiţerii cu grade mai mari, care au asistat la măcel şi au permis continuarea lui ? Sau vina o poartă „sistemul" ? Ce deosebire există între bombardierul „B-52" sau ofiţerul de la bateria de artilerie cu tragere lungă, care lichidează femeile şi copiii din sat, şi soldatul care trage cu puşca „M-16" în urma ordinelor primite ? Unul asistă la chinurile oamenilor înainte de a trage, iar celălalt nu asistă ; din punct de vedere uman deosebirea este mare, dar, pentru ţărani, sfîrşitul este acelaşi.

Acum, preşedintele şi ministrul apărării trebuie să facă faţă acestei întrebări. Faptele au ieşit la iveală şi, aşa cum spunea vicepreşedintele Agnew, ele au lovit guvernul şi ţara. Dar ce este de făcut ? Faptele trebuie oare suprimate, soldaţii care omoară pe sol trebuie să fie spînzuraţi, iar piloţii de pe bordul bombardierelor „B-52" care ucid mult mai mulţi oameni, trebuie să fie elogiaţi ?

Ar fi interesant de auzit ce au de răspuns preşedintele şi vicepreşedintele la aceste întrebări, dar ei sînt foarte tăcuţi.

O demonstraţie la San Francisco împotriva războiului din Vietnam

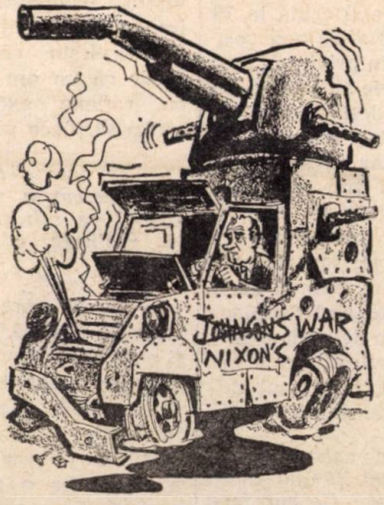

„Vai, ce maşină uzată, şi eu am cumpărat-o"...

(Din **International Herald Tribune**)

mondo nuovo

ROMA

ITALIA: CONTRADICȚII SOCIAL-ECONOMICE

O EVIDENTĂ dezvoltare, parțial întreruptă de criza din 1963—1965, a înscris Italia în ultimii 20 de ani printre țările capitaliste avansate, prin structura și calitatea economiei sale, prin locul și ponderea forțelor sociale. În această perioadă, dezvoltarea industrială a oscilat între 7 și 9 la sută, iar în agricultură a atins un procent de 3 la sută. În același timp, consumul s-a apropiat mult de cel al țărilor capitaliste cele mai avansate.

S-a schimbat profund și raportul dintre economia italiană și piața internațională. Balanța comercială, care exprimă schimburile de mărfuri cu alte țări, a crescut de șase ori, Italia înregistrînd o creștere activă a balanței de plăți și ajungînd chiar să exporte capital.

In cei 20 de ani, Italia a devenit a șaptea țară industrială din lume, producția și indicii economici apropiindu-se sensibil de cei ai țărilor dezvoltate. Patru mari societăți italiene — Fiat, Olivetti, Pirelli, Montedison — se înscriu printre primele 50 din lume, iar Fiat, în urma ultimelor fuzionări și anexări, între primele zece.

Noile potențe ale tehnologiei și investițiilor au impus o dilatare a producției, o creștere a schimburilor comerciale. Așadar, o producție de masă, o largă și intensă recrutare a mîinii de lucru pentru industrie, o nouă structură și calitate a consumului, influențată de producția standardizată și programată pe scară largă, o creștere a ponderii muncitorilor, o dinamică politică salarială, izvorîtă din dinamica producției. In această direcție generală a acționat puternica mișcare politică a muncitorilor și sindicatelor ale căror lupte, solicitînd profunde schimbări, au rupt vechile structuri.

Dar această dezvoltare nu a reușit să șteargă numeroasele contradicții și înapoieri, dîndu-le, dimpotrivă, o nouă dimensiune, împletindu-le cu noi probleme ; a determinat, mai ales, explodarea noilor contradicții sociale, de o mare forță și profunzime. Asupra acestei chestiuni este necesară o primă reflecție : ce se întîmplă azi și ce se va întîmpla în anii viitori ? O plagă socială tipică societății noastre a constituit-o întotdeauna șomajul, cu aspectul său cel mai important, emigrarea (în medie 145 000 de emigranți pe an, 3 milioane în 20 de ani) ; un șomaj ce trebuie evaluat la realele sale dimensiuni căci ne aflăm astăzi în pragul agravării sale. Cauzele sale au stat la început în insuficiența dezvoltare economică, apoi în prăbușirea vechilor structuri care „eliberau" mai mulți muncitori decît ar fi putut absorbi industria și, în cele din urmă, în însăși dezvoltarea economică : în viitorul apropiat va exista o abundentă rezervă de mînă de lucru provenită din agricultură și va deveni din ce în ce mai apăsătoare incapacitatea industriei de a absorbi în mod adecvat noi muncitori.

Perspectivele șomajului conduc în mod direct la examinarea celei de a doua mari contradicții a societății noastre : echilibrul teritorial.

Toate datele concordă în a arăta că Sudul a înregistrat în ultimii 20 de ani o dezvoltare consistentă, legată de încadrarea sa în comerțul capitalist, simțindu-se totodată o creștere în valori absolute, dar și o rămînere pe loc față de Nord. Problema meridională nu a fost rezolvată, rămînînd una din contradicțiile esențiale ale dezvoltării ea întretăindu-se tot mai mult cu o tendință mai gnerală de dezechilibrare : vechile echilibruri meridionale sînt rupte, în Sud apar zone restrînse cu înaltă dezvoltare industrială, în timp ce se mențin zonele subdezvoltate. Cunoaștem destul de bine efectele aglomerării urbane. Cu cîțiva ani în urmă, marele oraș însemna apariția unor greutăți în trafic, o reducere a spațiilor verzi etc. Astăzi, și aceasta va deveni tot mai mult o caracteristică a viitorului, se

O demonstrație la Veneția, în cadrul amplelor mișcări revendicative din Italia

reflector

PETROLUL ȘI INTERESELE NAȚIONALE

Recentele dezbateri din subcomisia bicamerală a Congresului Național din Venezuela s-au desfășurat pe marginea proiectului înaintat de Ministerul Minelor și Hidrocarburilor referitor la bazele „contractelor de serviciu". Ele reprezintă o formă de cooperare cu firmele străine pentru explorarea și exploatarea zăcămintelor petroliere. Contractele de serviciu, care înlocuiesc concesiunile, se încheie cu organizația de stat „Corporația Venezueleană a Petrolului". Dezbaterile din Congres au evidențiat preocuparea de a se găsi căile cele mai adecvate în vederea înfăptuirii unei politici cu adevărat naționale în domeniul petrolier.

În intervenția sa, deputatul Jesus Faria, secretar general al Partidului Comunist din Venezuela, a declarat : „Există o conjurație pusă la cale de monopolurile petroliere străine pentru a obține noi concesiuni din partea guvernului venezuelan. Este necesară ridicarea conștiinței naționale a poporului pentru a opune o rezistență victorioasă și a împiedica monopolurile străine să îngenuncheze guvernul Venezuelei care, în această problemă, se bucură de sprijinul majorității parlamentului. Viitorul petrolului este amenințat de pericolul ca partea neconcesionată să cadă în mîinile acelorași monopoluri: Standard Oil, Shell și sateliții lor. Datoria patriotică este de a rezista, de a nu mai acorda noi concesiuni, de a răscumpăra petrolul din mîinile capitalului străin, pentru beneficiul țării, și nu de a ne gîndi la noi concesiuni din patrimoniul național".

Exprimînd poziția Partidului Comunist din Venezuela, Jesus Faria a subliniat necesitatea de a se respinge cu hotărîre manevrele imperialiste care urmăresc exercitarea de presiuni asupra Corporației Venezuelane a Petrolului, transformarea Venezuelei într-o sursă de aprovizionare cu benzină și combustibil ieftin, înăbușirea tendințelor de dezvoltare independentă a țării, intensificarea dominației străine asupra economiei naționale.

Jesus Faria a enunțat unele jaloane care ar putea constitui bazele „unei politici patriotice" în domeniul petrolier: „Trecerea în patrimoniul statului a terenurilor petroliere a căror concesionare expiră în 1983; interzicerea concesionării unor noi terenuri petrolifere, chiar sub forma contractelor de serviciu; sprijinirea Corporației Venezuelane a Petrolului pentru a putea pătrunde pe piețele internaționale și pentru a putea negocia pe bază de egalitate cu țările industrializate cumpărătoare de petrol; instituirea monopolului Corporației asupra desfacerii petrolului și a derivatelor sale; relații economice active cu țările socialiste; sprijinirea muncitorilor petroliști în lupta pentru încheierea unui contract colectiv de muncă; denunțarea tratatului comercial existent între Venezuela și S.U.A.".

(După El Nacional — Caracas)

asistă la o paralizare a traficului, la o invazie a cimentului asistîndu-se totodată la o serie de procese negative : lipsa apei care atinge nu numai aproape toate orașele din Sud, dar și Roma, Milano, Torino.

Criza locuințelor care se manifestă cu o violență neobișnuită reprezintă un exemplu, printre multe altele, al problemelor noi legate de concentrația urbană.

In același timp, școala cu un puternic caracter de clasă, într-o societate împărțită în clase, e o școală organic autoritară, care reflectă în ea însăși autoritarismul societății.

În sfîrșit, și aceasta e o chestiune importantă, dezvoltarea din acești ani (nu numai în Italia) a învins profeții integrării muncitorești. Desigur, societatea în care trăim dispune de mecanisme complexe de integrare, dar contradicția între capital și muncă e tot mai puternică și se manifestă cu o violență crescîndă. De ea se leagă toate aspectele crizei sociale arătate pînă acum, care, împreună, ajută la definirea condiției muncitorilor. Revolta muncitorilor în fabrici se leagă direct de ascuțirea exploatării, ale cărei cauze sînt multiple. Fiecare muncitor știe că patronul îi sustrage cea mai mare parte din muncă subordonîndu-l intereselor sale. Există printre muncitori o conștiință tot mai acută a disproporției crescînde între rolul lor decisiv și crearea bogățiilor și enormele posibilități dezvăluite de progresul tehnic și științific.

Lucio LIBERTINI

Cumhuriyet

ISTANBUL

RELAȚIILE TURCIEI CU S.U.A.

RELAȚIILE și alianțele dintre statele occidentale pot continua să existe atît timp cît ele se bazează pe un climat de respectare a păcii. Dacă echilibrul acestei condiții esențiale se strică, este greu de presupus, dacă nu imposibil, o reechilibrare. Singura alternativă rămîne căutarea de soluții care să diminueze, în limita posibilului, disensiunile. La acest aspect contribuie și existența trupelor străine pe teritoriile statelor prietene, trupe care, în orice caz, nu ajută la soluționarea neînțelegerilor. Bunăoară, existența unor baze, obiective militare ale unor state mari pe teritoriul unor state mici, precum și consecințele ce decurg din această situație, fac ca, în acest context, să se întîmpine serioase greutăți.

Aceste acțiuni lipsite de rațiune își găsesc un ecou negativ în rîndurile poporului. Situația relațiilor dintre S.U.A. și Turcia se înscrie pe linia acestor aspecte. Oricît ar încerca guvernele să depună eforturi în vederea unei înțelegeri, relațiile nu pot fi privite cu simpatie de poporul nostru. Este greșită părerea că revizuirile unor acorduri pot îndrepta situația existentă. Exemplul concret, care ar trebui să dea de gîndit conducătorilor americani, este adversitatea crescîndă și propaganda anti-N.A.T.O. desfășurată în țară. Dacă se dorește o rezolvare, atunci să se treacă la acțiuni concrete, menite să limpezească situația existentă, nu s-o încordeze. Dar, în realitate, toate acțiunile americane converg spre o răcire a relațiilor. Trebuie amintit că forțele populare turce, intelectualitatea, tineretul nu privesc cu simpatie existența civililor sau soldaților americani.

Dacă doriți o îmbunătățire a atmosferei în raporturile turco-americane, nu mai trimiteți vase ale flotei a VI-a în Turcia, reduceți efectivul trupelor

● *contrapunct*

Russell Baker

Programul secret

Președintele Nixon a anunțat că a elaborat un plan de retragere a forțelor combatante terestre americane din Vietnam, potrivit unui program dinainte stabilit, despre care nu intenționează însă să comunice cum se va desfășura în timp. (Ziarele)

M-am dus la gară și am întrebat :

— Cînd pleacă primul tren spre Miami ?

— Nu vă pot spune, mi-a răspuns casierul. Cîte bilete doriți ?

— Am nevoie de două, dar întîi să văd mersul trenurilor.

— Nici nu poate fi vorba de așa ceva, mi-a răspuns casierul.

— Vreți să spuneți că nu aveți un mers al trenurilor ?

— Ba da, avem, cum să nu ? Ați spus două bilete ?

Și începu să le perforeze.

— Un moment, te rog. Înainte de a cumpăra biletele, vreau să văd mersul trenurilor.

— Nu vă pot lăsa să-l vedeți.

— Și de ce nu ?

— Pentru că este secret.

— Un moment, să ne înțelegem: aveți un mers al trenurilor...

— Da.

— ... dar este secret ?

— Natural, mi-a răspuns casierul. Nu ni se poate cere să ne comunicăm public programul, nu-i așa ?

— Și de ce nu ?

— Păi e de la sine înțeles. Dacă l-am publica, publicul ar cere ca trenurile să-l respecte. Clienții noștri ar fi oarecum furioși dacă ar veni aici să ia un tren la o anumită oră și nu ar găsi nici un tren de luat.

— Dacă aveți într-adevăr un mers al trenurilor, de ce n-ați avea și un tren care să plece la ora stabilită?

— Din multe motive, mi-a spus casierul. S-ar putea să avem conflicte de muncă cu mecanicii. S-ar putea ca aceștia să ne ceară salarii mai mari decît le putem plăti. Dacă am publica programul mersului trenurilor, mecanicii de locomotive ar putea să aștepte pînă în momentul plecării și să exercite atunci presiuni asupra noastră pentru a obține mai mult decît dorim să le dăm, știind că, dacă trenurile nu vor pleca la ora fixată, căile ferate vor pierde o mulțime de bani, fără să mai vorbim de reputație.

— Aveți așadar un program?

— Exact.

— Dar nu voiți să lăsați pe nimeni să-l vadă, deoarece vă e teamă că mecanicii ar putea lua cunoștință de ora exactă a plecării trenurilor.

— Aceasta este situația, dar desigur mai există și alte motive.

— Nu mă îndoiesc. Sînt însă foarte grăbit să prind un tren spre Miami. Mi-ați putea divulga măcar atîtea informații cu privire la programul dumneavoastră secret încît să aflăm dacă avem șansa de a lua un tren în curînd ?

— Depinde, a răspuns casierul.

— De ce poate să depindă dacă aveți cu adevărat un program ? Sau va pleca în curînd un tren, sau nu va pleca.

— Sînteți cam indiscret, domnule, a remarcat enervat casierul. Dumneavoastră nu aveți încredere în societatea căilor ferate, așa cum au încredere majoritatea tăcută a cumpărătorilor de bilete ?

— Nimeni nu mă întrece în ce privește intensitatea sentimentelor față de căile ferate. Nu fac decît să întreb, cu tot respectul, dacă, în conformitate cu programul secret, este sau nu probabil să prind un tren pentru Miami în cursul acestei luni.

— Cumpărați două bilete și nu mai puneți întrebări, m-a sfătuit el.

— Nu pot înțelege la ce ar folosi aceasta afară de cazul cînd programul secret prevede un tren spre Miami în viitorul apropiat.

— Dacă suficient de multe persoane ar cumpăra bilete, mi-a explicat casierul, ar fi posibil să avansăm timpul de plecare față de program.

— Și dacă acest lucru nu se va întîmpla ?

— În acest caz, mi-a răspuns el, vom fi obligați probabil să întîrziem ora de plecare prevăzută în program.

— Vrei să ai bunăvoința să-mi răspunzi la o singură întrebare ?

— Da, dar numai la una.

— Cînd un program nu este un program?

— Foarte simplu, a răspuns casierul. Atunci cînd programul este secret.

(Din **International Herald Tribune**)

din Turcia. Dacă veţi proceda în felul acesta, relaţiile nu vor fi afectate. În caz contrar, ele vor continua să se destrame repede. Acesta a fost sfatul nostru dat americanilor, care s-au simţit lezaţi, jigniţi. Iar după evenimentele „Duminicii sîngeroase", urma să se ia hotărîrea ca flota a VI-a să nu se mai apropie de ţărmurile turceşti. De atunci şi pînă în prezent, la Istanbul sau Izmir, nu s-au mai văzut vase americane şi acest fapt a făcut ca să nu mai aibă loc acţiuni de protest ale locuitorilor acestor două oraşe. Dacă adăugăm la aceasta retragerea personalului militar american din Ankara, vom înţelege satisfacţia locuitorilor capitalei. Iar acest fapt nu a afectat interesele apărării naţionale; înseamnă că cei care s-au pronunţat pentru retragerea trupelor americane au avut dreptate.

Problema desfiinţării bazelor americane şi retragerii forţelor terestre, aero şi navale, a fost abordată în cercurile politice şi militare, iar, în prezent, afectează însăşi relaţiile dintre cele două popoare.

Dacă se doreşte evitarea unor noi proteste anti-americane, dacă se doreşte o normalizare a relaţiilor turco-americane, atunci să se treacă de urgenţă la discuţii serioase între autorităţile civile din cele două ţări. S-ar putea ca aceste discuţii să nu fie pe placul unora, dar ele constituie o necesitate imperioasă. Nu trebuie evitate în aceste discuţii probleme ca drepturile ce revin părţilor din acordurile bilaterale şi problema alianţelor militare. Aceasta, deoarece fiecare eveniment de acest gen pregăteşte o nouă pagină, de loc plăcută, în relaţiile turco-americane. Nimeni nu va avea forţa necesară pentru a stăvili valul de nemulţumire a poporului. Dacă se doreşte o reevaluare a relaţiilor turco-americane, atunci să se manifeste multă înţelegere şi raţiune, chiar cu preţul renunţării la ajutorul militar. Dacă noi nu vom proceda în acest fel, timpul şi evenimentele ne vor obliga s-o facem.

Sezai ORKUNT

AFRIQUE nouvelle

DAKAR

CIFRE DESPRE ECONOMIA AFRICII

COMITETUL economic pentru Africa (C.E.A.) a publicat prima parte a unei serii de studii despre „Indicatorii economici africani". Intrucît acest lucru prezintă un interes considerabil, rezumăm principalele constatări.

Prima constatare este că diversele economii africane sînt extrem de modeste. In 1966 produsul intern brut (P.I.B.) al Braziliei atingea 50% din cel al întregii Africi, exceptînd Africa de sud. In ceea ce priveşte Anglia, U.R.S.S. şi Statele Unite, produsul lor intern a fost respectiv cu 2,5, de 6 şi de 19 ori mai mare decît al Africii. Acest lucru este cu atît mai frapant cu cît toate aceste patru ţări au o populaţie care nu reprezintă decît respectiv 28, 18, 85 şi 80% din cea a Africii. Aceste comparaţii ale produsului intern brut al diverselor ţări trebuie să fie privite totuşi cu anumite rezerve, dat fiind că în Africa activitatea economică se desfăşoară în mare parte în afara pieţei şi scapă oricărei contabilităţi. Astfel, încît, se consideră că diferenţa între P.I.B. african şi cel al ţărilor dezvoltate este mai puţin mare decît reiese din cifre. Aceeaşi remarcă este reală în privinţa venitului pe locuitor.

Bazîndu-se pe ritmul de creştere din ţările dezvoltate înainte de industrializare, autorii consideră că „produsul african pe cap de locuitor ar trebui să crească în prezent cu cel puţin 2% pe an şi că nu ar fi de loc incompatibil cu conjunctura actuală să se pretindă un ritm de creştere de 3% sau mai mult". Intre 1960 şi 1966, un astfel de ritm a fost înregistrat în Libia datorită petrolului (33,9%), în Mauritania datorită minereului de fier (7,4%), în Ma-

O imagine de la incendiul izbucnit recent în portul Amsterdam, ca urmare a exploziei unui tanc petrolier

reflector

RELAŢII COMERCIALE R.D.G. — ANGLIA

La invitaţia unor însemnate întreprinderi britanice şi a unor cunoscuţi oameni de afaceri, o delegaţie economică a R.D.G., condusă de dr. Gerhard Beil, secretar de stat la Ministerul Economiei Externe, a vizitat la mijlocul lunii octombrie Marea Britanie. Scopul vizitei a fost acela de a analiza posibilităţile de extindere şi stabilizare a relaţiilor comerciale dintre cele două ţări. Cu acest prilej, economiştii germani au purtat o serie de discuţii cu economişti britanici de frunte, cu reprezentanţi ai unor uniuni economice britanice, au vizitat cîteva întreprinderi.

Pînă acum, schimburile comerciale cu Marea Britanie s-au desfăşurat pe baza acordurilor anuale, îngreunîndu-se sau chiar împiedicîndu-se orice tranzacţie pe termen lung şi mai complexă. Referindu-se la acest stadiu al relaţiilor comerciale dintre cele două state, secretarul de stat Beil a declarat într-un discurs ţinut în faţa membrilor Camerei de Comerţ londoneze : „R.D.G. poate spori schimburile comerciale cu Marea Britanie de două-trei ori". Cert este, însă, că activităţile diverselor firme britanice nu au continuitatea necesară în comerţul cu R.D.G. Ca urmare, schimburile comerciale, care se arătau promiţătoare în urmă cu cîţiva ani, stagnează. Pentru lichidarea acestei situaţii şi obţinerea stabilităţii ar fi de o importanţă hotărîtoare un acord comercial pe termen lung, care să includă liste de mărfuri ce corespund cerinţelor ambelor părţi. Pe o asemenea bază, a spus dr. Beil, s-a putut dezvolta favorabil în ultimii ani, de exemplu, comerţul cu Franţa.

La fel de pozitiv s-ar putea organiza relaţiile economice cu Marea Britanie. În prezent, Republica Democrată Germană urmăreşte să lărgească cadrul învechit al schimburilor de mărfuri. Ca stat industrial dezvoltat, ea este interesată în dezvoltarea unor relaţii comerciale moderne şi active. La un asemenea nivel se poate colabora în mod optim, dacă sînt create premisele oficiale interstatale necesare. În afara unor acorduri pe termen lung, stabilirea unor asemenea relaţii necesită : existenţa unor reprezentanţe comerciale permanente în ambele ţări, schimbul regulat de delegaţii economice şi, bineînţeles, garantarea unor condiţii rezonabile de călătorie.

(După „Die Wirtschaft" — Berlin)

lawi (5,4%), în Coasta de Fildeş (3,9%), în Gabon (3,6%), în Etiopia (3,6%) şi în Sierra Leone (3%). Amănunt interesant, în aceeaşi perioadă nivelul de creştere în Africa de sud a fost de 3,7%.

Tot bazîndu-se pe istoria economică a ţărilor industrializate, studiul subliniază că „cu cît nivelurile de dezvoltare vor fi mai ridicate, cu atît se va reduce cota-parte a producţiei de materii prime în cadrul producţiei totale şi cu atît va fi mai importantă ponderea industriilor prelucrătoare în ansamblul activităţilor economice". Intr-adevăr, în majoritatea ţărilor africane, agricultura are principala contribuţie la crearea produsului intern brut. Ponderea agriculturii a fost de numai 18,4% în Nigeria, 81,4% în Ruanda şi 84% în Sudan. In Tanzania, Uganda şi Etiopia, agricultura reprezenta cu mult peste 50%. Acolo unde agricultura nu este principalul factor al P.I.B., industria extractivă joacă un rol primordial. Acesta este cazul Libiei (petrol brut), Algeriei (petrol brut şi gaze naturale), Liberiei (minereu de fier) şi Zambiei (cupru). In privinţa Gabonului, minereul de mangan ocupă un loc foarte important, în timp ce în Sierra Leone, diamantele constituiau aproximativ 20% din producţie.

In schimb, cota-parte a industriilor prelucrătoare este, în general, redusă. Lăsînd la o parte Africa de sud, în 1966 nu erau decît trei ţări africane (R.A.U., Congo-Kinshasa şi Rhodesia) în care industria prelucrătoare contribuia cu 20% sau mai mult, la producţie. In celelalte 24 de ţări, proporţia nu atingea 10%.

Un factor important în creşterea economică, şi nimeni nu ignoră aceasta, este cota-parte a resurselor financiare destinate formării de capital. In ţările industrializate, această parte este în general superioară cifrei de 20%. In Africa, în două ţări (Zambia şi Gabon) avînd resurse miniere abundente, această cotă-parte a fost de peste 20%, în Africa de sud şi Togo, în celelalte ţări africane s-a eşalonat între 5% (în Liberia) şi 19 % (în Tunisia).

Apreciind după importurile şi exporturile de bunuri şi servicii, Africa are o economie deschisă atît în ansamblu cît şi pentru fiecare ţară în parte. Şi în realitate ca şi potenţial, relaţiile economice internaţionale capătă pentru Africa o importanţă hotărîtoare în privinţa procesului de dezvoltare. Intr-adevăr, constrînsă să importe tot echipamentul industrial şi o parte din produsele de consum, Africa este obligată să exporte cît mai mult cu putinţă. Acest lucru nu constituie o noutate pentru africani. Dar de bun augur este faptul că deficitul comercial tinde să se reducă pretutindeni, în afară de Africa de sud, unde importurile depăşesc exporturile.

Exporturile ţărior africane, cu excepţia Africii de sud, au crescut cu 7% pe an, atingînd aproape media mondială şi depăşind media pe ansamblul ţărilor în curs de dezvoltare ; în ceea ce priveşte importurile, ele nu au crescut decît cu 3,3%. Aceasta înseamnă că deficitul care fusese de 1,25 miliarde dolari în 1960 s-a transformat într-un excedent de 180 milioane în 1967. Este adevărat că această evoluţie favorabilă a balanţei comerciale s-a datorat în mare parte unei creşteri sensibile a exporturilor de minereuri (îndeosebi petrol şi minereu de fier) şi unor condiţii excepţional de favorabile ale preţurilor la cafea, precum şi scăderii sensibile a importurilor algeriene după obţinerea independenţei. Cu toate acestea, pentru a plăti importurile, Africa nu poate să conteze numai pe exporturi. Contribuţiile financiare pe care le primeşte din exterior îi sînt indispensabile, şi acestea tind din ce în ce mai mult să provină din ajutorul bilateral. Niciodată, în cursul perioadei studiate, fondurile, provenind din mai multe surse, nu au fost mai mari ca în 1965; or, chiar atunci, ele reprezentau mai puţin de 13% din total.

„Consumul de energie este în prezent extrem de redus în Africa, constată studiul C.E.A., şi este corespunzător nivelurilor de dezvoltare economică a continentului. Intrucît în lumea modernă consumul de energie constituie un element esenţial al progresului economic, se pune o întrebare importantă ţărilor în curs de dezvoltare : tentativele de creştere riscă oare să fie împiedicate de lipsa de resurse energetice ?"

Continentul negru este relativ bine plasat din acest punct de vedere. Cota-parte a Africii în cadrul celor şase surse de energie primară depăşeşte în orice caz ponderea ei în cadrul populaţiei mondiale actuale. In timp ce populaţia africană reprezintă 10% din populaţia mondială, peste 35% din potenţialul hidroelectric al lumii se găseşte în Africa centrală, peste 10% din petrolul brut şi circa 18% din gazele naturale în Africa de nord, aproape 15% din rezervele de cărbune şi tot atîta oxid de uraniu în Africa de sud, precum şi 65% din oxidul de thoriu se află în Africa de nord şi în alte părţi.

Cu siguranţă, Africa are în faţă un lung, foarte lung drum înainte de a ajunge la dezvoltare. Se pare totuşi că ea înaintează puţin cîte puţin.

In schimb, cota-parte a industriilor prelucrătoare este în general redusă, această cotă-parte a fost de peste 20%.

La 1 decembrie a fost dată circulaţiei o primă porţiune, cuprinzînd un nod de şosele suspendate, a noii autostrăzi Paris-Strasbourg

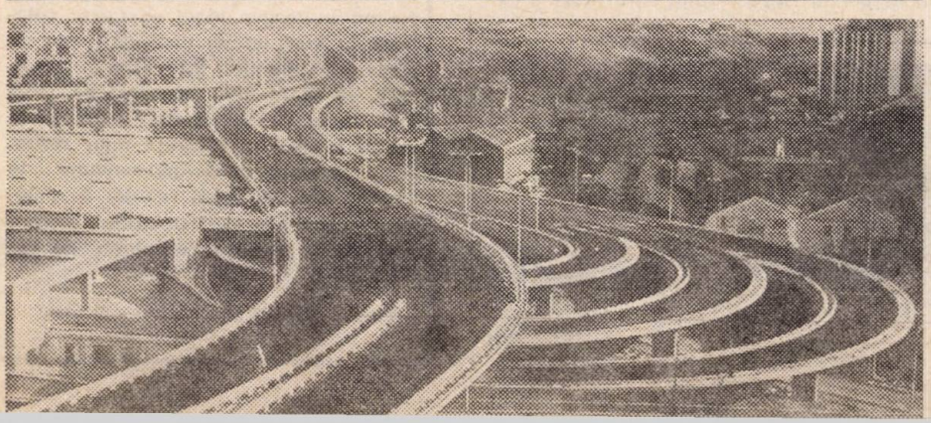

Ferdinand MARCOS

preşedintele Republicii Filipine

Rezultatele alegerilor generale care au avut loc în Filipine, la începutul lunii noiembrie, au confirmat previziunile preelectorale, potrivit cărora actualul preşedinte Marcos va ieşi învingător. Echipa aflată la putere a fost sigură de victorie în toate regiunile ţării, chiar şi acolo unde partidul de opoziţie al lui Sergio Osmena părea să se bucure de numeroşi susţinători.

Născut în anul 1917, în provincia Ilocos, din nordul ţării, Ferdinand Marcos urmează facultatea de drept a Universităţii din Manilla, capitala ţării. Locotenent şi mai tîrziu căpitan în armata filipineză, actualul preşedinte a luat parte activă, în anii celui de al doilea război mondial, la rezistenţa filipineză împotriva ocupaţiei japoneze. După terminarea războiului, Marcos este numit asistent special al preşedintelui Manuel Roxas, perioadă din care începe ascensiunea sa politică.

La vîrsta de 32 de ani este ales membru în Camera Reprezentanţilor, unde activează timp de zece ani, între 1949 şi 1959, iar din 1959 pînă în 1966 e senator. Membru al partidului liberal în cea mai mare parte a activităţii sale politice, intră, în 1964, în partidul naţionalist, fiind ales şef al acestuia. În decembrie 1965 devine cel de-al şaselea preşedinte al Filipinelor, învingîndu-l pe fostul preşedinte Diosdado Macapagal.

Într-o conferinţă de presă, în cadrul căreia a fost prezentat programul politic pentru viitorii patru ani, preşedintele Marcos a precizat coordonatele viitoarei politici interne a ţării. Pe plan extern, s-a acordat o atenţie deosebită relaţiilor cu S.U.A., precizîndu-se că Statele Unite şi Filipinele vor începe în curînd convorbiri consacrate unor probleme de interes reciproc. Preşedintele Marcos a declarat că vor fi luate în discuţie toate tratatele economice şi militare încheiate anterior între cele două state, inclusiv cele privind statutul bazelor militare, navale şi aeriene americane situate pe teritoriul ţării. Tot în cadrul acestei conferinţe de presă, preşedintele Marcos a repetat promisiunea de a rechema, pînă la sfîrşitul lunii decembrie, întregul efectiv filipinez — de 1 500 de oameni — dislocaţi în Vietnamul de sud. În legătură cu aceasta, preşedintele a elaborat un proiect care a fost aprobat în unanimitate de Consiliul pentru politica externă a Filipinelor.

A. M.

poșta redacției

FURTUL DE LA VATICAN

Radu Bobescu, București. O știre difuzată recent avea să determine la Vatican o enormă afluență de ziariști și fotoreporteri: furtul din apartamentele papale. Ca în fiecare an, în perioada cînd papa se retrage la Castel Gandolfo, apartamentul său de la Vatican e supus restaurărilor; or, se pare, în această perioadă (jumătatea lui iulie — jumătatea lui septembrie) ar fi dispărut trei tablouri de o mare valoare (circa un miliard de lire) aparținînd pictorilor Perugino, Van der Weyden și Mino da Fiesole. Știrea este ulterior dezmințită de cotidianul Vaticanului, „L'Osservatore Romano", ca și de un purtător de cuvînt, monseniorul Vallainc, într-o emisiune televizată, dar se lasă să se înțeleagă totuși că s-a constatat o anumită dispariție (unii vorbesc de un orologiu de aur și un bibelou). Doctorul Deoclecio Redig De Campos, inspectorul muzeelor Vaticanului, neagă a ști ceva, întocmai ca și Rodolfo Siviero, cunoscut expert în descoperirea falsurilor și a furturilor de tablouri. Mai tîrziu, o altă știre, pornind de la autoritățile Vaticanului, anunță regăsirea unor pînze rătăcite undeva, în palat. Observatorii consideră că știrea furtului de la Vatican nu putea fi lipsită de un fundament serios. Ei adaugă că, deși orice persoană străină e ușor remarcată și reperată, pătrunderea în Vatican nu e totuși prea greu de realizat, mai ales în timpul verii. Un furt n-ar fi deci exclus. Revista italiană „Epoca" emite mai multe ipoteze privind aceste evenimente. Prima ipoteză: ar fi fost vorba de o schimbare a tablourilor din apartamentele papale, datorită decoratorului Dandolo Bellini (în fotografie alături de papa Paul VI), cunoscut pentru tendințele sale moderniste, și care ar fi putut prefera un pictor lombard din secolul XVIII lui Perugino. La întoarcerea de la Castel Gandolfo, o persoană din suita papei ar fi dat alarma. În această ipoteză, însă, dezmințirile televizate ale monseniorului Vallainc nu mai pot fi acceptate. A doua ipoteză: tablourile ar fi fost înlocuite cu altele false și, în septembrie, o privire expertă ar fi descoperit schimbarea, pînzele originale fiind găsite mai tîrziu, în vreuna din încăperile Palatului Apostolic; nu mai pot fi înțelese atunci celelalte dezmințiri, potrivit cărora nu tablouri ci **altceva** ar fi dispărut din Vatican. A treia ipoteză: un furt „cu intenții provocatoare", care explică destul de bine atitudinea ambiguă a autorităților papale. În sfîrșit, se emite și presupunerea că acest „furt" ar acoperi de fapt cedarea tablourilor de către papă în scopul finanțării unei misiuni de pace; dar atunci se naște o întrebare legitimă: de ce într-un asemenea secret? E greu, deocamdată, de stabilit adevărul în legătură cu evenimentele destul de obscure petrecute în Cetatea Vaticanului. În plus, majoritatea comentatorilor par să încline spre a cincea ipoteză, și anume aceea că „furtul tablourilor" acoperă de fapt dispariția unor documente de o mare importanță pentru Vatican.

Costel Bălan, Huși. 1) Premierul norvegian Per Borten, ales pentru prima oară în 1965, a urmat în această funcție lui Einar H. Gerhardsen (1963—1965). 2) După al doilea război mondial, funcția de ministru de externe al Norvegiei a fost deținută de: Halvard M. Lange (1946—1963), Erling Wikborg (1963), Halvard M. Lange (1963—1965). Actualul ministru de externe, John Lyng, a fost ales în 1965. 3) Înaintea lui Kiichi Aichi (ales în 1968), au fost miniștri de externe ai Japoniei Masayoshi Ohira (1962—1964), Etsusaburo Shiina (1964—1966), Takeo Miki (1966—1968) și Eisaku Sato (1968, octombrie—noiembrie). 4) Harold Wilson a devenit prim-ministru al Marii Britanii în 1964.

Corneliu Naghiu, Arad. Informațiile pe care le deții dv. nu contrazic materialele publicate de revista noastră.

Nicolae Pîrlău, București, Emanoil Cioca, Victoria. Materialele trimise de dv. aduc prea puține informații noi, care să justifice publicarea. Așteptăm altceva.

ȘEICATELE GOLFULUI PERSIC

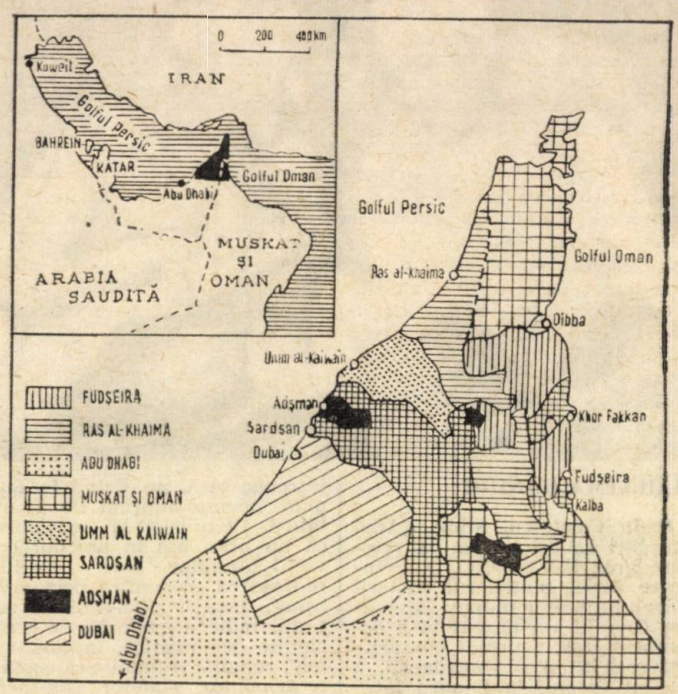

Alexandru Valentin, București. Reprezentanții celor nouă șeicate din Golful Persic s-au întîlnit timp de o săptămînă, în luna octombrie, la Abu-Dhabi, într-o conferință (prezidată de șeicul Zaid din Abu-Dhabi) privind procesul de federalizare a acestor mici teritorii. Cele nouă șeicate aflate pe „Coasta Piraților", care desparte Golful Persic de Golful Aman, ale căror teritorii se întrepătrund (vezi harta), sînt subordonate unui guvernator britanic. **Abu-Dhabi** are o suprafață de 65 000 km² și este un important exportator de petrol; **Dubai,** cu o suprafață de 3 900 km², este un important centru comercial al zonei; în 1967 s-a descoperit aici petrol. **Ras-Al-Khaima** are o suprafață de 1 625 km² și o economie foarte puțin dezvoltată. În **Fudșeira,** cu o suprafață de 1 175 km², există puțină agricultură. **Adșman** — 250 km² — este cel mai mic dintre aceste state; e lipsit de orice activitate economică dar emite timbre pe care o firmă din Beirut le fabrică și le vinde numai colecționarilor din străinătate. **Maskat** și **Oman,** conduse de același șeic, reprezintă cel mai mare șeicat, cu o suprafață de 212 380 km² și o populație de cîteva sute de mii de locuitori; exploatarea petrolului este la începuturile ei. **Umm-al-Kaiwain,** cu o suprafață de 700 km², este lipsit de orice resurse naturale. **Sardșah** are o suprafață de 2 600 km². Recenta conferință de la Abu-Dhabi nu a marcat nici un progres spre federalizarea șeicatelor, ci, dimpotrivă, a accentuat divergențele între șefii acestor ministate. S-a hotărît constituirea unei comisii de experți care să pregătească o constituție comună și a unei comisii care să continue dezbaterile. În ce privește însă viitorul guvern și viitorul parlament nu s-a ajuns la o părere comună (prin acest parlament în care șeicatele ar fi reprezentate în mod egal și nu după numărul populației, statele mici ar obține — susțin comentatorii — un anumit avantaj asupra acelora care dispun de pe acum de posibilitatea dezvoltării economice). Viitoarea federație ar urma să aibă o capitală temporară și una definitivă, care va trebui să se construiască. Dincolo de neînțelegerile privind bugetul și viitorul statut al federației, apar și alte dificultăți. În viitoarea federație de pe „Coasta Piraților" ar urma să intre și Bahrein. Iranul, însă, după cum se știe, se opune includerii acestei insule, pe care o revendică. De altfel, Bahrein (600 km² și bogate zăcăminte de petrol), Katar (22 000 km² și uriașe venituri din exploatarea zăcămintelor de petrol) și Ras-Al-Khaima (care întreține relații foarte bune cu celelalte șeicate) se pronunță pentru o federalizare pro forma, care să nu diminueze cu nimic realele lor avantaje de care beneficiază astăzi. E greu de prevăzut la ce hotărîre se va ajunge în cele din urmă. Comentatorii politici menționează dorința Marii Britanii în sensul federalizării, exprimată destul de pronunțat la întrunirea celor nouă șeicate, din martie, de la Londra.

Valentin Munteanu, București. Despre apariția submarinelor, revista noastră a scris la „Poșta redacției" nr. 43 din acest an. Regretăm, dar nici celălalt material nu este publicabil.

poșta redacției

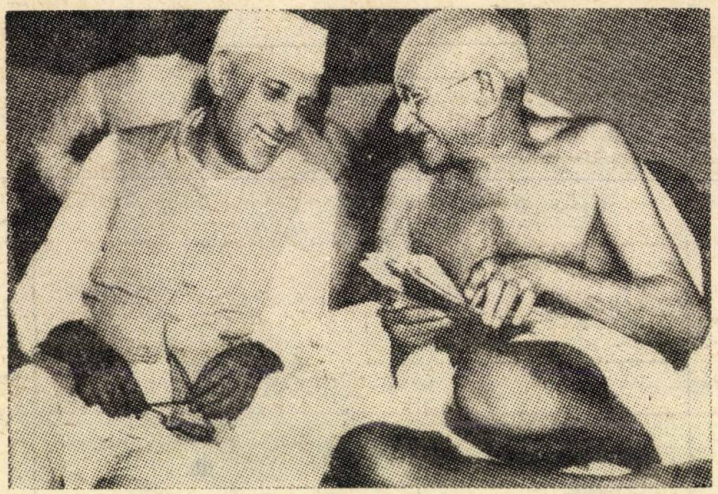

MAHATMA GANDHI

Radu Calotescu, Sibiu. „Anul Gandhi" se celebrează la recomandarea U.N.E.S.C.O., marcîndu-se astfel centenarul nașterii marelui gînditor indian. Mahatma Gandhi s-a născut la 2 octombrie 1869, a urmat cursurile universității din Ahmadabad, a studiat dreptul la Londra între anii 1888 și 1891 și, scurtă vreme, a practicat avocatura la Bombay. Între 1893 și 1914 militează în Africa de Sud pentru apărarea celor 150 000 de indieni care lucrau aci. Este perioada în care Gandhi întemeiază partidul „Natal Indian Congress" (1894) și în care elaborează întregul eșafodaj al teoriilor sale politice și filozofice, care decurg din religia **jaina**, a nonviolenței. Întors în țară, Gandhi e sufletul mișcării protestatare, chemîndu-și compatrioții la o campanie generală de non-violență **(ahimsa)** și non-cooperare cu autoritățile britanice, vizînd independența țării. E în numeroase rînduri închis și eliberat la protestele uriașe ale populației. După 1944 participă la negocierile care au dus la actul de la 15 august 1947, cînd India și-a cucerit independența de stat. E greu de schițat un tablou al concepțiilor și activității lui Mahatma Gandhi, care se sprijină pe o jumătate de secol de istorie indiană (cu care se identifică de fapt) și care s-a bucurat de o veneratie aproape religioasă din partea populației. Gandhi concepe independența politică a Indiei ca un proces complex, ca „o revoluție morală — fără violență — care îmbrățișează toate domeniile de activitate ale unei mari națiuni". Revendicarea independenței naționale trebuie să se manifeste, în concepția sa, în primul rînd, în propagarea acelei **svadeshi** — care semnifică boicotarea mărfurilor engleze, refuzul oricărui post civil ori militar în administrația britanică etc., dar care nu se poate înfăptui decît mulțumită unei contraponderi constînd în dezvoltarea producției industriale (manuale, spune pentru început Gandhi) autohtone. În dorința de a cunoaște în mod nemijlocit realitățile, Gandhi străbate pe jos întreaga țară, predicînd în fața unor imense mulțimi de ascultători. El ajunge la concluzia că un prim pas în ameliorarea vieții țăranilor l-ar constitui redresarea economică prin artizanat. Pentru desăvîrșirea națiunii indiene moderne ca o societate democratică, în care rasele, religiile și limbile să coexiste armonios, Gandhi consideră drept necesități urgente înlăturarea conceptului de castă, abolirea inegalității femeilor și a izolării lor, distribuția egală a veniturilor între membrii societății, lichidarea analfabetismului și educația pogresistă, în sensul unei culturi moderne și universale (ceea ce nu exclude valorile indiene străvechi sau mai noi); la aceasta s-ar adăuga în mod necesar eliberarea morală individuală, obligația fiecărui individ de a se desprinde de egoism și de a se dărui umanității. Forța sufletească **(satyagraba)** și autostăpînirea **(brahmacharya)** se împletesc în concepția lui Gandhi cu rezistența deschisă și neviolentă. Asasinarea lui, la 30 ianuarie 1948, de către Vinayak Godse, un mahomedan fanatic, provoacă o vie tulburare și o durere imensă în India. La incinerarea lui Gandhi au fost de față peste 300.000 de oameni.

În fotografie : Mahatma Gandhi (dreapta) *împreună cu Jawaharlal Nehru.*

Floriando Varlaam, Poiana Cîmpina. Cardinalul italian Guido Bentivoglio (1579—1644) s-a născut la Ferrara, a studiat la Padova și a desfășurat o largă activitate diplomatică în slujba mai multor papi. Operele sale istorice au fost editate între 1806 și 1807, iar „Memoriile și scrisorile" sale — în 1934.

Haralambie Niță, Fieni. Nu dispunem de informațiile care vă interesează.

Constantin Popescu, Constanța. Între cele două țări există relații comerciale.

Silvia Focșa, Oradea. Vă mulțumim pentru aprecierile dv.

HOTĂRÎRILE CONSILIULUI DE SECURITATE

Aurelian Poenaru, com. Solonț, jud. Bacău. Există o deosebire între hotărîrile Consiliului de Securitate, după modul cum sînt adoptate : în domeniul rezolvării diferendelor pe cale pașnică sau în domeniul acțiunii Consiliului în caz de amenințare la adresa păcii, de violare a păcii și de acte de agresiune. Hotărîrile privind rezolvarea diferendelor pe cale pașnică, indiferent de circumstanțele în care intervin sau de denumirea lor, au numai caracterul de recomandări lipsite de obligativitate juridică. Hotărîrile Consiliului în cazul în care este amenințată pacea pot fi însoțite de măsuri de constrîngere în scopul prevenirii unei agravări a situației. Pentru îndeplinirea hotărîrilor împotriva statelor care au violat pacea prin săvîrșirea unui act de agresiune, Consiliul poate lua măsuri privind întreruperea comunicațiilor sau relațiilor diplomatice și chiar întrebuințarea forței armelor. Aceste din urmă hotărîri ale Consiliului (pentru a menține pacea și securitatea internațională) au obligativitate juridică.

PRIMUL PREȘEDINTE ROMÂN AL UNEI SOCIETĂȚI ȘTIINȚIFICE INTERNAȚIONALE

Recent s-au împlinit 40 de ani de la înființarea Societății române de istoria medicinii, disciplină științifică în care țara noastră se bucură de un vechi prestigiu internațional. Fondatorul școlii românești de istoria medicinii este chirurgul Victor Gomoiu (a încetat din viață în 1960). Ca urmare a prezentării, în 1926, la Societatea de istoria medicinii, cu sediul la Paris, a lucrării „Din istoria medicinii și învățămîntului medical în România înainte de 1870", doctorul Gomoiu este ales membru al acestui for științific internațional. Participă la al VI-lea Congres internațional pentru istoria medicinii (Olanda), unde prezintă comunicarea : „Primele urme de medicină în România". Doctorul Gomoiu este ales membru al reputatului „Istituto storico italiano dell'arte sanitaria" din Roma ; în 1928 participă, la Oslo, la Congresul de istoria științelor unde, alături de proeminente personalități (Karl Sudhoff, Tricot-Royer, Laignel Savastine), semnează moțiunea Societății internaționale de istoria medicinii ; urmează, peste un an, alegerea sa ca membru de onoare al Colegiului medical din Madrid. O mărturie a prețuirii școlii medicale românești și a Societății naționale de istorie a medicinii, înființate în 1929, o constituie alegerea Bucureștiului ca oraș-gazdă al celui de-al IX-lea Congres internațional de istorie a medicinii. Desfășurat în septembrie 1932, Congresul s-a bucurat de prezența a numeroși delegați din 23 de state. În 1936, doctorul Victor Gomoiu, considerat în lumea științifică drept unul din cei mai importanți istorici ai medicinii, este ales președnte al Societății internaționale de istoria medicinii. Era primul savant român căruia i se încredința președinția unei societăți științifice internaționale. Autor a circa 1 000 de lucrări de specialitate, membru activ sau onorific al 30 de societăți și asociații din diferite țări, Victor Gomoiu a contribuit ca numele țării noastre să fie mereu prezent pe tărîmul istoriografiei medicale mondiale.

A GOLIANU
București

Mioara Comărniceanu, com. Secărin, jud. Prahova. Informația trimisă de dv. are o semnificație prea redusă pentru a justifica publicarea.

Vasile Grigorescu, Brăila. 1) Sudanul e împărțit în nouă provincii, fiecare fiind, la rîndul ei, divizată în districte. 2) Portul Casablanca asigură două treimi din traficul maritim marocan (în 1967, 11 165 000 t). Dispune de 4 810 metri cheiuri, de instalații frigorifice, docuri etc. 3) Marocul are zece aeroporturi principale, dintre care Casablanca—Anfa este cel mai mare. 4) Consorțiul „Matesa" (despre care revista noastră a scris în nr. 38 din acest an) și-a extins întreprinderile în numeroase regiuni ale lumii: America de Sud (Argentina, Uruguay, Paraguay, Mexic), în Statele Unite (Greenville, Carolina de sud), Africa, Asia Mică, Marea Britanie și țările nordice.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

ÎNTREPRINDEREA DE STAT

ELECTROCERAMICA

TURDA

Str. Bihorului nr. 12
tel. 1350 ; telex 031217

livrăm pe bază de repartiție produse electroizolante din porțelan, steatit și termoceramit

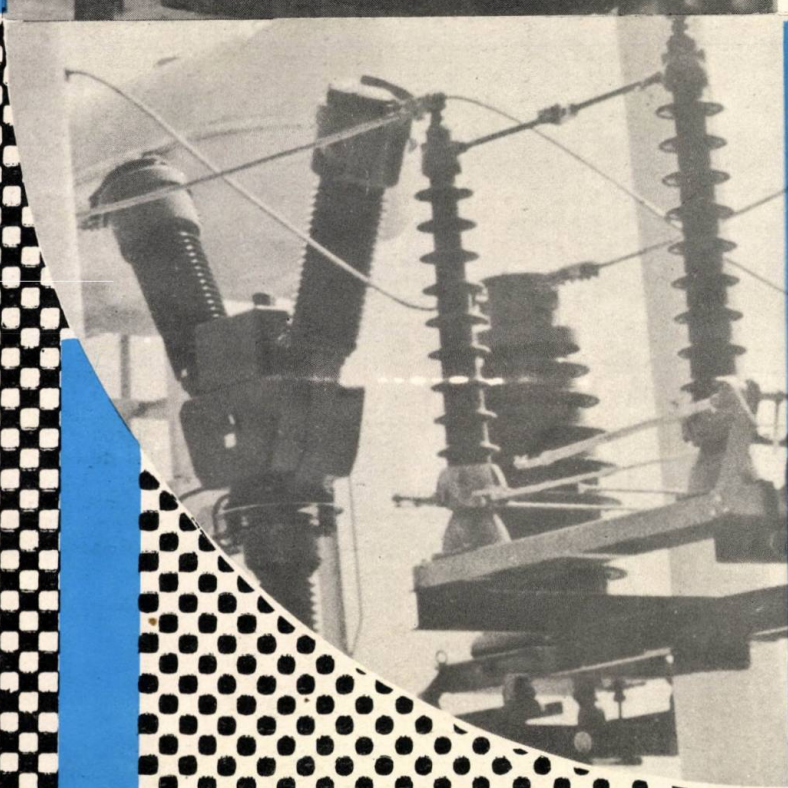

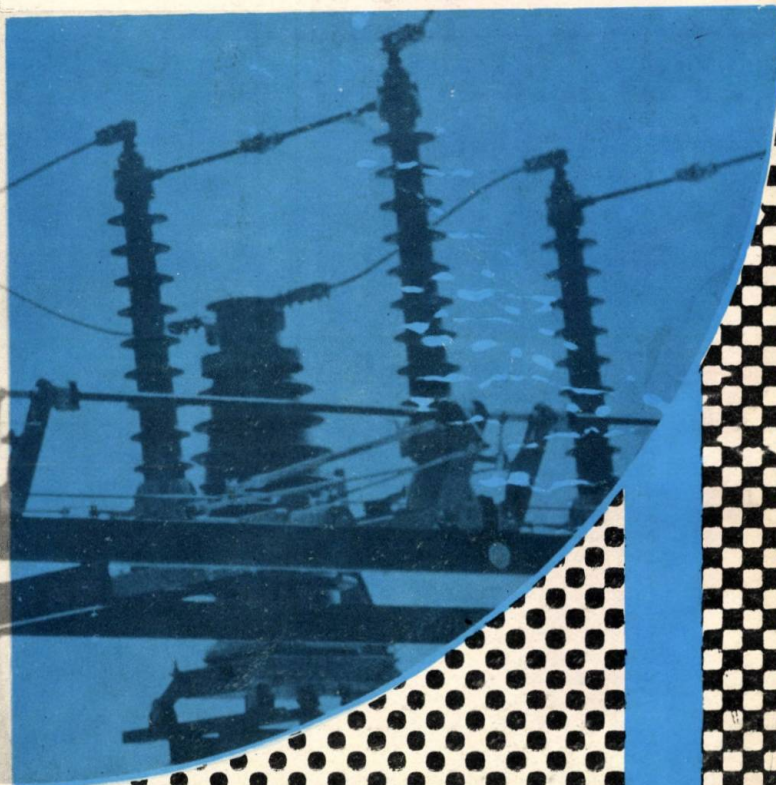

Pentru exigența dumneavoastră...

magazinele de specialitate

vă stau la dispoziție

cu noi confecții

pentru femei!

- paltoane din țesături de fire fine, cu guler de blană naturală ; paltoane din stofă groasă în culori
- pantaloni din stofă, evazați
- fuste în carouri cu accesorii metalice, nasturi, cataramе, anouri
- fuste din piele și din imitație de piele.

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 51 *11 decembrie 1969*

REPORTAJ PE GLOB

PHENIAN

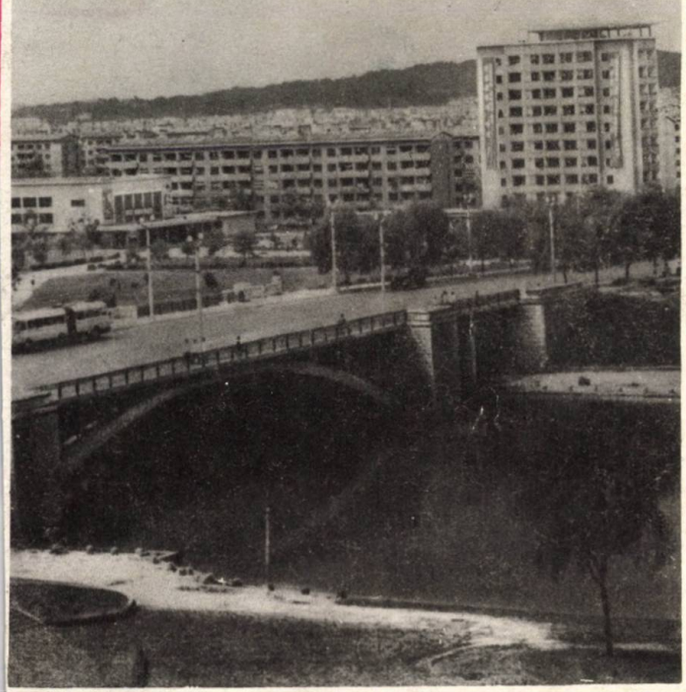

ÎN SPRIJINUL UNEI REALE SECURITĂŢI EUROPENE

Problemele asociaţilor africani ai „Pieţei comune"

ENERGETICA ŞI COOPERAREA INTERNAŢIONALĂ

Dimensiunile dramei de la „BEL AIR"

Un aspect de la marile acțiuni revendicative ale oamenilor munci italieni: muncitori gre viști în Piazza de Popolo din Roma

La Frankfurt pe Main (R.F.G.) s-a desfășurat o puternică demonstrație de solidaritate cu poporul vietnamez

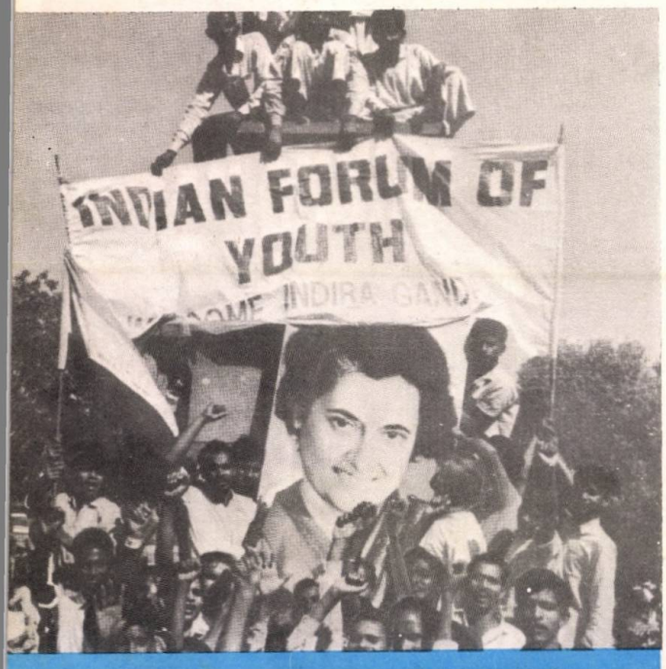

în India au avut loc mari mitinguri pentru sprijinirea măsurilor adoptate de premierul Indira Gandhi în vederea dezvoltării economice și sociale a țării

La Belfast (Irlanda de nord), trupe britanice au ocupat poziții pe străzi, în urma noilor ciocniri dintre extremiștii aparținînd celor două comunități religioase

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 51 (320) — 11 DECEMBRIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Ilie Șerbănescu*

ARTICOLE

4 Exigențe ale păcii și securității europene. *Radu Pascal*
6 Factorul amplificator al energiei (2). *Mircea Malița*
10 Ancheta „Song My"
13 Fenomenul „hippie" și crima de la „Bel Air". *Felicia Antip*
15 Scrutinul neozeelandez : necesitatea reorientărilor. *Radu Budeanu*
18 Optsprezece țări afro-malgașe decepționate de „Piața comună". *Bienvenu Sébastien Quenum*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

8 BRUXELLES. Tendințe și atitudini în sesiunea Consiliului atlantic. *Florica Șelmaru*
11 NEW YORK. Omul și mediul înconjurător în dezbaterea O.N.U. *Constantin Alexandroaie*

REPORTAJ PE GLOB

16 Pe țărmul Tedonganului. *Dic. Baboian*

DOCUMENTAR

20 O „zonă albă" : Patagonia. *Rodica Dumitrescu*

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

22 Deriva continentelor. *Stelian Țurlea*

DIN PRESA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

24 Pentru o cotitură hotărîtă în conducerea politică. *Luigi Longo*
25 Poporul spaniol în luptă. *Dolores Ibarruri*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 Medunarodna Politika, Spectator, Afrique Nouvelle, Neue Zürcher Zeitung, Le Soir

PROFIL

30 MOUSSA TRAORE, președintele Republicii Mali

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr:

ÎN SPRIJINUL UNEI REALE SECURITĂȚI EUROPENE

Ancheta „SONG MY"

SCRUTIN LA WELLINGTON

Corespondență de la O. N. U.

DEZBATERI ÎN PROBLEMELE „MEDIULUI UMAN"

Corespondență din Bruxelles

SESIUNEA CONSILIULUI ATLANTIC

În lumea științei

DERIVA CONTINENTELOR

Fenomenul „HIPPIE" și drama de la „BEL AIR"

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1970.

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi, pentru a vă asigura continuitatea în primirea revistei.

Prețul unui abonament este de :

— pe un an . . . . . 104 lei
— pe șase luni . . . . . 52 lei
— pe trei luni . . . . . 26 lei

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., la factorii poștali și la difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

săptămîna în telegrame

O. N. U.

DEZBATEREA DEZARMĂRII

Apropierea noului an impune unele evaluări asupra dezbaterilor din cadrul actualei sesiuni a O.N.U. În ultimele săptămîni, problemele care au concentrat în mod deosebit atenția și preocupările delegaților au fost cele legate de dezarmare. Faptul apare evident ținînd cont că în condițiile actuale se manifestă încă o lipsă de progres în realizarea unor măsuri efective de dezarmare, în timp ce crește într-o măsură considerabilă pericolul cauzat de escaladarea cursei înarmărilor — numai în anul acesta se apreciază că bugetele militare au „răpit" țărilor lumii mijloace financiare în valoare de peste 200 miliarde dolari. Polarizarea atenției în jurul problemelor dezarmării în cadrul O.N.U. este demonstrată atît de numărul mare de vorbitori înscriși în dezbateri (reprezentanți din aproape o sută de state) cît și de importanța acordată de aceștia problemelor dezarmării în luările lor de cuvînt.

Ceea ce s-a desprins, în primul rînd, în timpul dezbaterilor este legătura indisolubilă, de interdependență, pe care problemele dezarmării le au cu alte probleme care confruntă comunitatea internațională. Astfel, s-a subliniat, de exemplu, că numai pe baza respectării cu strictețe a legalității internaționale, a principiilor sacre ale dreptului internațional, se pot aborda realist și constructiv problemele dezarmării, realizarea acestui deziderat constituind, la rîndu-i, cadrul de bază al afirmării depline a principiilor menționate.

Desigur, avînd în vedere importanta forță de distrugere a armelor nucleare, s-a impus ca primordială și prioritară înfăptuirea dezarmării nucleare, care nu va putea fi în mod real tradusă în viață decît dacă o eventuală limitare a stocurilor de arme strategice va fi urmată de măsuri concrete în vederea limitării competiției înarmărilor și lichidării stocurilor de arme de distrugere în masă.

În cadrul dezbaterilor au fost făcute numeroase apeluri pentru suspendarea oricăror experiențe nucleare. În acest sens, Comitetul Politic al Adunării Generale a adoptat o rezoluție care cheamă statele posesoare să înceteze experiențele cu aceste arme în toate mediile. Cît privește discutiile în legătură cu proiectul de tratat sovieto-american referitor la sistarea cursei înarmărilor nucleare pe teritoriile submarine, s-a evidențiat în cadrul acestora necesitatea completării și amendării proiectului ținînd cont de drepturile statelor riverane asupra platoului lor continental și de corelarea sistemului de control cu respectarea intereselor vitale ale tuturor țărilor riverane.

Propunerea statelor socialiste, printre care și România, de a se încheia o convenție internațională pentru interzicerea fabricării, perfecționării și stocării armelor chimice și bacteriologice, în vederea distrugerii lor, a trezit un viu interes fiind apreciată ca un important element pe calea realizării dezarmării generale.

Orientul Apropiat

INTENSĂ ACTIVITATE DIPLOMATICĂ

Fără a fi de natură să aducă elemente efectiv noi în cadrul crizei din Orientul Apropiat, evenimentele intervenite în ultima săptămînă, în legătură directă sau indirectă cu situația din această parte a globului, au reținut din nou atenția atît a observatorilor politici și comentatorilor de presă cît și a opiniei publice internaționale.

Pe planul conflictelor armate directe arabo-israeliene, situația se menține deosebit de încordată, în ciuda faptului că înfruntările din ultimele zile n-au marcat intensitatea cunoscută, de exemplu, în săptămînile anterioare. Au fost înregistrate însă incidente frontaliere israeliano-libaneze, precum și atacuri și contraatacuri în zona Canalului de Suez. Ca un element de natură să contribuie la găsirea unei soluții politice a crizei este apreciată reluarea la New York, după o întrerupere de aproape cinci luni, a reuniunilor ambasadorilor la O.N.U. a celor patru mari puteri (Uniunea Sovietică, S.U.A., Franța și Marea Britanie), consacrate, după cum se știe, examinării căilor de rezolvare prin mijloace pașnice a conflictului. În comunicatul dat publicității la încheierea primei reuniuni se menționează tocmai existența unei stări tensionale deosebite în Orientul Apropiat, situația fiind considerată „din ce în ce mai gravă și mai presantă". Comunicatul, afirmînd convingerea celor patru că această situație nu trebuie să pună în pericol pacea și securitatea internațională, reamintește obiectivele urmărite de participanții la convorbiri: favorizarea stabilirii unei păci durabile în Orientul Apropiat, sprijinind rezoluția Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967, „care trebuie să fie pusă în aplicare în toate prevederile sale".

După cum s-a mai anunțat, doi oameni de știință americani. Lloyd Old și Frederic Eilber, au comunicat, în cadrul unor întîlniri științifice organizate la Institutul de cancerologie și imunologie din Paris, descoperirea unui virus al cancerului în serul bolnavilor de sarcom. În fotografie (de la stînga la dreapta), Lloyd Old, Georges Mathe, directorul institutului parizian, și Frederic Eilber

Unele aspecte privind problema refugiaților palestinieni — una din principalele probleme direct legate de restabilirea păcii în Orientul Apropiat — a făcut obiectul dezbaterilor din Comitetul Politic special al Adunării Generale. Luînd cuvîntul în cadrul dezbaterilor delegatul român a arătat că problema refugiaților palestinieni trebuie să fie rezolvată pe baza rezoluțiilor Adunării Generale și a Consiliului de Securitate, ținîndu-se cont de drepturile legitime ale acestei populații.

Agenda diplomatică a marcat o intensificare a contactelor interarabe la diferite nivele, în vederea proiectatei conferințe arabe la nivel înalt, ce urmează să înceapă la Rabat la 20 decembrie. În acest sens sînt de notat vizitele trimișilor speciali ai R.A.U. la Damasc și Amman ; Marocului la Cairo și Amman ; Iordaniei în Arabia Saudită ; Irakului la Aden. În legătură cu desfășurarea acestei conferințe în cercurile guvernamentale arabe s-a manifestat îngrijorare față de conflictul dintre Arabia Saudită și Yemenul de Sud. Apreciate ca dăunătoare pentru cauza unității arabe, cu deosebire înaintea conferinței de la Rabat, ostilitățile armate saudito-yemenite au declanșat numeroase vizite oficiale, schimburi de mesaje și acțiuni de mediere, care să facă posibilă o soluționare cît mai grabnică a conflictului. Patru țări — Marocul, R.A.U., Kuweitul și Irakul — s-au declarat dispuse să medieze soluționarea conflictului, iar Libia a cerut Ligii Arabe să examineze și să găsească o rezolvare pe cale pașnică a problemei. În ce privește conflictul în sine acesta are origini mai vechi. Guvernul de la Aden a acuzat în numeroase rînduri oficialitățile de la Riad că și-au pus teritoriul la dispoziția fostilor emiri și șeici alungați de actualul regim republican de la Aden, pe care aceștia ar dori să-l răstoarne prin forța armelor. În același timp, avînd în vedere că regiunea în care se desfășoară luptele este bogată în petrol, nu este exclus amestecul unor companii occidentale — în special americane — care au obținut anterior concesiuni în aceste locuri. Deocamdată pozițiile celor două părți în conflict lasă să se întrevadă o misiune dificilă mediatorilor.

Un element remarcat de observatorii politici a fost încheierea celei mai lungi crize ministeriale din istoria Libanului. La Beirut, parlamentul a acordat votul de investitură (58 pentru, 30 împotrivă) noului guvern. Cu acest prilej, primul ministru a expus liniile principale ale politicii sale, arătînd că va urmări asigurarea calmului și stabilității în țară cît și sprijinirea luptei forțelor palestiniene, pe baza respectării cu strictețe a acordului de la Cairo (dintre guvernul libanez

și forțele palestiniene), acord, care, potrivit declarației primului ministru, asigură „atît suveranitatea și independența Libanului, cît și sprijinirea organizațiilor palestiniene".

Un ultim fapt: sub egida Crucii Roșii Internaționale au fost schimbați cei doi cetățeni israelieni, reținuți la Damasc cu prilejul deturnării avionului companiei americane TWA, cu 13 prizonieri sirieni (dintre care doi piloți), efectuîndu-se, de asemenea, un schimb de prizonieri între Israel și R.A.U.

Haga

DUPĂ CONFERINȚA „PIEȚEI COMUNE"

Deși a trecut peste o săptămînă de la încheierea reuniunii de la Haga, rezultatele conferinței la nivel înalt a Pieței comune continuă să preocupe cercurile politice vest-europene.

Reacțiile și declarațiile oficiale, în ciuda exprimării unor rezerve destul de serioase, au apreciat pozitiv rezultatele conferinței (Pompidou: „acord unanim în toate domeniile"; Brandt: „s-a realizat mai mult decît credeau cei mai mulți că este posibil"). Pentru unii comentatori, însă, aceste aprecieri sînt doar urmarea faptului că aiunși, în sfîrșit, la un acord cît de cît unanim în privința unor probleme asupra cărora se manifestaseră puternice controverse ani de zile, „cei șase" nu puteau scăpa prilejul unor asemenea declarații, fie că ele corespund sau nu situației de fapt. De altminteri, aceste declarații exprimă aprecieri diferite, după interpretarea sau intențiile proprii. Astfel, dacă de partea franceză favorabil este faptul că Franța a obținut satisfacție în ce privește prioritatea problemelor agricole și că redactarea unor paragrafe din comunicat privind aceste probleme sînt identice cu propunerile formulate în „planul Pompidou"; de partea vest-germană sau olandeză pozitiv este faptul că s-a ajuns la un consens unanim privind lărgirea „comunității". Reluînd această temă, unele ziare occidentale se întreabă chiar care a fost adevăratul raport de forțe care s-a evidențiat cu această ocazie: vest-germanii au dat satisfacție Franței în problema agricolă în schimbul admiterii de către aceasta a lărgirii C.E.E., sau Franța a dat satisfacție R.F.G. în problema lărgirii comunității în schimbul obținerii prealabile a unui acord privind reglementări favorabile și în domeniul agricol?

Desigur, un răspuns cert cu privire la perspectivele C.E.E. nu poate fi dat decît în momentul în care „cei șase" vor trece din domeniul declarațiilor în cel al transpunerii lor în practică. Deocamdată un expert în materie, Jean Rey, președintele Comisiei executive a C.E.E., consideră că la Haga s-a înregistrat „un pas înainte foarte serios" — menționînd în acest sens, după părerea sa, domeniul monetar, Euratomul, lărgirea comunității — dar „nu s-a obținut nici un progres în privința uniunii politice" iar problema „întăririi instituțiilor comunitare nici măcar nu s-a pus". Faptul apare normal, nici o țară nefiind dispusă, practic, să-și sacrifice interesele sale în numele „celor comune".

În ce privește angajarea tratativelor cu țările candidate, comunicatul, după cum se știe, nu menționează nici o dată precisă. Deși primele reacții britanice au considerat drept încurajatoare rezultatele conferinței și au reafirmat dorința Angliei de aderare la C.E.E., totuși, chiar în declarații oficiale, își fac tot mai mult loc critici cu privire la costul ridicat al aderării. „Dacă prețul produselor agricole comunitare nu va scădea — notează «The Guardian» — un guvern britanic, oricare ar fi, nu poate decît să ezite înainte de a intra în Piața comună". Aceasta mai ales că ultimul sondaj de opinie a scos în evidență că acum numai un singur englez din trei a mai rămas favorabil intrării Marii Britanii în C.E.E.

Referitor la repercusiunile pe care hotărîrea privind o eventuală lărgire a Pieței comune le are pe plan internațional, un comentariu transmis de agenția americană de presă U.P.I. relevă printre acestea: „începutul dezagregării A.E.L.S., trei din cei patru candidați fiind membrii acestei organizații; o nouă campanie în rîndul țărilor Commonwealthului împotriva aderării Angliei la C.E.E.; noi dificultăți pentru țările în curs de dezvoltare și, în special, a celor latino-americane în ce privește vînzarea mărfurilor lor în Piața comună".

Nairobi

ALEGERILE DIN KENYA

În săptămîna aceasta s-au desfășurat în Kenya primele alegeri legislative de la cucerirea independenței țării, în 1963. În aprecierea contextului politic general și a rezultatelor acestor alegeri trebuie avute în vedere și zbuciumatele evenimente care au confruntat scena politică și socială kenyană în ultimele luni. Stabilitatea politică, pînă nu de mult caracteristica principală a țării, a fost sensibil zdruncinată în această perioadă. O serie de divergențe au apărut între partidul de guvernămînt K.A.N.U. (Uniunea Națională Africană din Kenya) și partidul de opoziție K.P.U. (Uniunea Poporului din Kenya), evidențiate mai ales pe planul alegerii priorităților și direcțiilor dezvoltării economice. Situația de instabilitate a fost agravată de asasinarea lui Tom M'Boya și de numeroasele ciocniri între grupurile tribale. În circumstanțele create, au au fost introduse măsuri severe de control în ce privește întrunirile, circulația pe străzi etc., a fost înlăturat exvicepreședintele Odinga Oginga, reprezentant al partidului de opoziție K.P.U., a fost interzis acest partid, iar liderii săi au fost arestați.

În ciuda unor asemenea aspecte de instabilitate politică, Kenya și-a urmat un relativ calm itinerar spre dezvoltare. De la cucerirea independenței, sectorul industrial a adus o contribuție substanțială la progresul țării: datorită implantării de noi fabrici și extinderii celor vechi, producția industrială a sporit într-un ritm mediu anual de peste 11 la sută. În perioada 1967—1968, îndeosebi ca urmare a sprijinului acordat de guvern micilor producători, valoarea totală a producției agricole a crescut cu 18 la sută. Kenya a reușit să-și asigure o mare parte din necesitățile alimentare interne, creîndu-și și unele disponibilități de export. Mai mult de 2 milioane de acri de pămînt au fost răscumpărate și distribuite populației africane.

Alegerile — devansate cu un an — au avut loc, în urma interzicerii partidului de opoziție, numai cu participarea candidaților guvernamentali și a unui mic număr de independenți. Dacă rezultatele alegerilor nu se prezentau, deci, ca o surpriză — K.A.N.U. asigurîndu-și toate locurile în parlament iar președintele Jomo Kenyatta, ca singur candidat, menținîndu-și mandatul — noua componență a parlamentului suscită totuși un interes mai deosebit. Cei aproape două milioane de participanți la vot, din cei trei milioane înscriși — o parte neputînd participa la testul electoral din cauza condițiilor deosebit de nefavorabile (ploi torențiale) — au ales 108 noi parlamentari, din restul vechilor deputați, reușind să-și reînnoiască mandatul numai 50. 14 foști miniștri au fost reluați în timp ce alți 5 precum și 14 adjuncți au fost învinși. În opinia unor observatori politici, rezultatele alegerilor pot fi interpretate ca o dovadă a manifestării în cadrul electoratului kenyan a unor tendințe spre înnoire. De altfel, însuși ministrul apărării, Njoroge Mungai a lăsat să se înțeleagă același lucru, arătînd că alegerile demonstrează „dorința corpului electoral de a fi reprezentat de către personalități mai tinere și mai bine informate asupra problemelor care se pun în fața țării după cucerirea independenței".

Ilie ȘERBĂNESCU

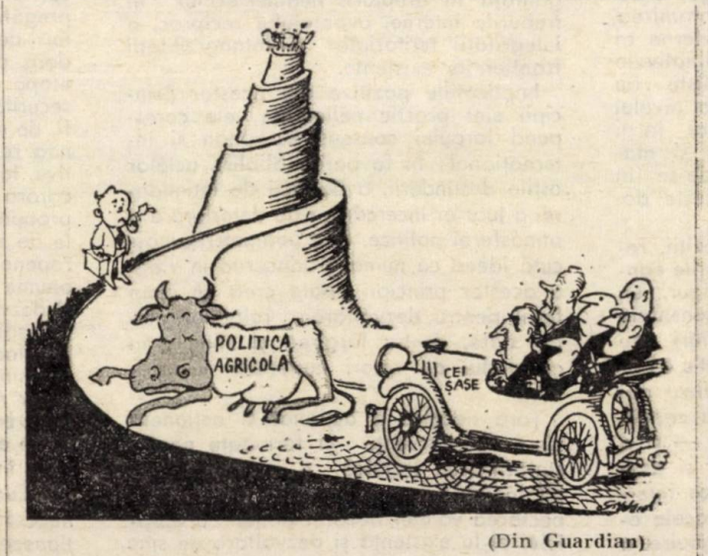

(Din Guardian)

Exigențe ale păcii și securității europene

Opinia publică din România a primit cu viu interes rezultatele întîlnirii de la Moscova a conducătorilor de partid și de stat din Republica Populară Bulgaria, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Democrată Germană, Republica Populară Polonă, Republica Socialistă România, Republica Populară Ungară și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

După cum se știe, întîlnirea de la Moscova a prilejuit un util schimb de păreri asupra unei largi sfere de probleme legate de consolidarea păcii și securității pe continentul nostru și în lume. S-a confirmat încă o dată că schimbul de opinii între reprezentanții țărilor socialiste și ai partidelor comuniste și muncitorești, evoluînd într-o atmosferă tovărășească, în spiritul înțelegerii și stimei reciproce, poate constitui o contribuție însemnată la întărirea colaborării și prieteniei dintre țările socialiste, un element important în direcția consolidării unității și coeziunii lor.

Europa și problemele legate de înfăptuirea securității pe continent au reprezentat una din temele majore abordate în cadrul întîlnirii. Lucrul este firesc, evoluția relațiilor de pe continent constituind o preocupare profundă pentru țările socialiste. Analiza făcută situației din Europa, încă în 1966, cu prilejul Consfătuirii de la București, de către țările participante la Tratatul de la Varșovia — care avansau atunci, pentru prima oară, ideea unei conferințe general-europene și a unui program de ansamblu al securității continentului — și-a dovedit valabilitatea; concluziile evidențiate în 1966 au fost reafirmate, iar propunerile — reluate sau îmbogățite de Apelul de la Budapesta sau întrunirea de la Praga a miniștrilor de externe ai acelorași state. De atunci, inițiativele consecvente ale statelor socialiste au determinat o reacție pozitivă la nivelul comunității europene, cele mai largi cercuri ale opiniei publice, ca și majoritatea guvernelor pronunțîndu-se în favoarea ideilor conținute în aceste documente.

Diversele sugestii, luări de poziții, recomandări venind din toate colțurile continentului — și conținînd, desigur, un evantai larg de aprecieri — constituie expresia elocventă a actualei stări de spirit europene. Și este simptomatic că această rezonanță nu s-a concretizat numai în activitatea diplomatică a cancelariilor europene ci a corespuns — și a dat un nou impuls — căutărilor și dezbaterilor largi ale opiniei publice internaționale. Explorarea, prin mijloacele opiniei publice, a căilor de înfăptuire a securității europene demonstrează clar autenticitatea dialogului european, caracterul stringent al necesității rezolvării problemelor politice ale continentului. În cadrul diverselor foruri internaționale, ca și la nivel guvernamental sau parlamentar, actualitatea unei conferințe general-europene s-a dovedit a fi o temă principală de discuții, pregătirea și scopurile ei concrete făcînd un obiect de larg interes. Propunerile privind ordinea de zi a unui asemenea plenum european, pe care miniștrii de externe ai țărilor socialiste le-au făcut cu prilejul Consfătuirii de la Praga, au introdus noi elemente concrete în dialogul european. Și, pe măsură ce acesta capătă o mai mare amploare, se dovedește și caracterul lor constructiv, realist, se adeverește faptul că ideile din document constituie o autentică bază de discuție.

Un examen realist al Europei politice contemporane demonstrează că unica alternativă pentru pacea și securitatea continentului nostru este instaurarea unei atmosfere de autentică și echitabilă colaborare între state suverane și egale în drepturi. Viața, practica internațională au arătat, cu elocvență, că realizarea acestui deziderat vital este posibilă numai în temeiul respectării stricte a unui ansamblu de principii, ca fundament al tuturor acțiunilor politico-diplomatice în relațiile interstatale, în exercitarea politicii externe a statelor. Dezvoltarea unui climat de bună înțelegere și colaborare între toate statele continentului, ca și între toate statele lumii, presupune recunoașterea și respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, de a-și alege liber calea dezvoltării sale, pe baza respectării principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, a integrității teritoriale și intangibilității frontierelor existente.

Implicațiile pozitive ale acestor principii sînt practic nelimitate; ele corespund largului consens european și internațional în favoarea abolirii actelor ostile destinderii, a politicii de intimidare, a tuturor încercărilor de deteriorare a atmosferei politice. Este unanim recunoscută ideea că numai traducerea în viață a acestor principii poate crea un cîmp fertil pentru dezvoltarea relațiilor dintre state, pentru lărgirea și stimularea circuitului de valori materiale și spirituale.

Țara noastră a acționat și acționează cu consecvență și fermitate pentru statornicirea trainică a acestor principii în viața internațională, pentru respectarea voinței fiecărei națiuni, a dreptului ei la existență și dezvoltare de sine stătătoare, de a fi considerată partener cu drepturi egale în rezolvarea problemelor de interes general ale comunității internaționale.

România socialistă este vital interesată în destinele politice ale continentului nostru; politica externă a țării noastre este pătrunsă de conștiința rolului și ponderii pe care Europa le-a avut și le are în contextul vieții internaționale. Răspunzînd exigențelor majore ale înfăptuirii operei de pace și securitate pe continent, țara noastră dezvoltă o intensă activitate; un mare număr de delegații guvernamentale europene ne-au vizitat țara; nu mai puțin numeroase au fost delegațiile românești prezente în diferite țări europene. Cu aceste prilejuri, ca și prin participarea activă în cadrul diverselor organisme internaționale, România a depus și depune eforturi constante pentru normalizarea relațiilor dintre state, pentru reglementarea diferendelor și litigiilor prin tratative, pentru dezvoltarea largă a cooperării între țări și popoare.

Politica externă a României este fundamentată pe ideea că imperativele majore ale continentului nu se pot împlini decît pe calea colaborării și încrederii reciproce între state, a normalizării relațiilor intereuropene — țeluri care corespund pe deplin aspirațiilor de pace ale popoarelor. În concepția politicii noastre externe, realizarea securității europene implică un proces evolutiv, gradat. Date fiind multitudinea și complexitatea problemelor europene, realistă și practică se dovedește înaintarea treptată pe calea soluționării lor. Într-un moment în care ideea conferinței europene a trecut din stadiul dezideratelor în cel al pregătirii ei concrete, țara noastră, alături de celelalte state socialiste, consideră că această întîlnire ar marca o etapă însemnată pe calea organizării securității pe continent. Constructivă ar fi, de asemenea, abordarea, la o asemenea reuniune europeană, a unor obiective, la început, mai limitate, dar asupra cărora există un consens unanim sau aproape unanim. Referindu-se la punctele de pe ordinea de zi a conferinței europene propuse de țările socialiste — și anume renunțarea la folosirea forței și dezvoltarea colaborării economice —, președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază că *„acestea sînt chestiunile cele mai actuale a căror rezolvare ar face posibilă crearea unei baze de colaborare trainică între țările europene, ar deschide calea rezolvării în perspectivă și a altor probleme din Europa. După părerea noastră, este necesar ca fiecare stat european să acționeze în această direcție. Ar fi util să aibă loc un șir de întîlniri bilaterale*

și multilaterale, cu scopul de a pregăti în cele mai bune condiții această întîlnire".

Experiența contactelor și schimburilor interstatale s-a repercutat favorabil asupra dezvoltării relațiilor bilaterale — sferă în care conlucrarea europeană a atins un nivel înalt —, a avut, în același timp, un reflex benefic asupra peisajului politic și atmosferei de pe continent, în general.

Înfăptuirea securității reclamă, în actualul context european, noi acțiuni concrete, o atitudine constructivă și inițiativă din partea tuturor țărilor europene, care să permită valorificarea tuturor posibilităților favorabile realizării acestui deziderat major al Europei și al lumii — pacea și securitatea popoarelor.

Exigențele destinderii și securității impun eliminarea urmărilor nefaste ale perioadei „războiului rece", a tuturor stărilor de lucruri anacronice care generează încordare, neliniște și neîncredere între state. Pe planul problemelor ce grevează încă ansamblul relațiilor europene, s-ar răsfrînge pozitiv o apreciere lucidă a realităților postbelice. Statele socialiste participante la întîlnirea de la Moscova și-au reafirmat punctul de vedere în virtutea căruia este subliniată ca o cerință majoră stabilirea de către toate statele de pe continent a unor relații de egalitate în drepturi cu Republica Democrată Germană, conform normelor internaționale, și recunoașterea ca definitive și intangibile a granițelor existente azi în Europa, inclusiv frontiera Oder—Neisse. România — punînd în centrul politicii sale externe prietenia, alianța și solidaritatea cu toate țările socialiste — a militat și militează ferm și consecvent, pentru a se ajunge la recunoașterea internațională a Republicii Democrate Germane, stat socialist, frățesc, independent și suveran. În același timp, realitatea europeană a existenței celor două state germane — R.D.G. și R.F.G. — impune ca o necesitate, în interesul păcii și securității pe continent și în lume, normalizarea și dezvoltarea relațiilor între toate statele din Europa — deci, inclusiv cu Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei.

În studierea atentă a actualului moment politic european, se disting procese și fenomene politice pozitive care au loc, sub impulsul forțelor progresiste și democratice, într-o serie de țări occidentale, un aspect demn de remarcat dovedindu-se a fi actuala evoluție politică din Republica Federală a Germaniei. Se evidențiază astfel aprecierea, inclusă în documentele întîlnirii de la Moscova, a noii realități vest-germane, a tendințelor și orientărilor opiniei publice din R.F.G. spre o politică realistă, de colaborare și înțelegere între state. Faptul că, după 20 de ani de supremație politică, Uniunea Creștin-Democrată a fost înlăturată de la guvern și în locul ei a venit la conducerea țării un cabinet de coaliție alcătuit din partidul social-democrat și liber-democrat, reprezintă, desigur, o dată importantă în evoluția politică a R.F.G. Modificările raportului de forțe pe arena politică vest-germană au găsit evidente reflexe în declarația-program a guvernului care, cu toate inconsecvențele sau rezervele ei, conține elementele unei atitudini mai decise în favoarea destinderii și securității în Europa. Se remarcă, de asemenea, caracterul pozitiv al unor prime acțiuni guvernamentale, ca, de pildă, semnarea de către R.F.G. a Tratatului de neproliferare a armelor atomice.

O dovadă a eficienței și întăririi în R.F.G. a curentelor care se pronunță pentru o politică mai conformă intereselor reale ale populației vest-germane și, în același timp, ale destinderii europene a constituit-o eșecul electoral al Partidului Național-Democrat, de orientare neo-fascistă, care n-a putut să întrunească numărul necesar de voturi pentru a intra în Bundestag. Totodată, nu poate fi însă subapreciată existența unor manifestări periculoase de revanșism, a unor acțiuni de natură neonazistă, față de care este necesar să se mențină treaz vigilența. Dacă noul guvern va lua măsuri hotărîte în direcția respectării exigențelor securității europene, a normalizării relațiilor interstatale, a destinderii și cooperării europene, aceasta ar avea, desigur, o rezonanță care ar depăși cadrele politicii vest-germane.

În analiza amplă a problemelor internaționale contemporane, țările socialiste participante la întrunire și-au exprimat, de asemenea, opinia că este deosebit de important să se creeze toate condițiile ca Tratatul de neproliferare a armelor nucleare să servească pe deplin întăririi păcii, să constituie o măsură eficientă în favoarea abolirii pericolului unui război ale cărui daune ar fi incalculabile. În acest sens, ele s-au pronunțat pentru aderarea unui număr cît mai mare de state la acest tratat, pentru ratificarea și intrarea lui în vigoare cît mai grabnic. În același timp, statele participante au reafirmat ideea că, pentru asigurarea unei păci trainice și stabile, trebuie urmată calea încetării cursei înarmărilor, a dezarmării generale și totale, inclusiv a dezarmării nucleare. În acest sens, ele au adresat tuturor statelor un apel la receptivitate, subliniind cerința de a se proceda, în practică, la o dezarmare reală.

Cu prilejul întîlnirii de la Moscova, statele socialiste participante și-au exprimat din nou solidaritatea cu lupta dreaptă a poporului vietnamez. Într-o declarație adoptată în acest scop, sînt condamnate politica agresivă a cercurilor imperialiste americane în Vietnam, atrocitățile comise împotriva populației vietnameze. Totodată, s-a reafirmat hotărîrea țărilor socialiste de a acorda și în viitor un sprijin multilateral luptei eroice a poporului vietnamez.

Este — se afirmă în declarație — de datoria guvernelor, organizațiilor politice și sociale din toate țările, care manifestă o preocupare autentică pentru menținerea păcii, să întărească frontul luptei pentru apărarea năzuințelor naționale și drepturilor inalienabile ale poporului vietnamez la dezvoltare independentă și liberă și să intensifice și mai mult sprijinul și solidaritatea față de Vietnamul luptător.

■

România și-a exprimat, în repetate rînduri, opinia că o operă activă de pace presupune tenacitate și perseverență în căutarea și sprijinirea acelor inițiative menite să promoveze un climat de încredere mutuală, o mai bună cunoaștere a punctelor de vedere, înlăturarea obstacolelor în calea înțelegerii între state, crearea unor condiții favorabile pentru ca toate națiunile să contribuie la soluționarea problemelor majore ale vieții internaționale. Împreună cu celelalte țări socialiste, cu forțele progresiste antiimperialiste din întreaga lume, România, prin întreaga ei activitate internațională, își exprimă deplina aderiune la lupta pentru înfăptuirea deziderateelor nobile ale păcii și securității internaționale.

Radu PASCAL

reflector

RETRAGEREA UNITĂȚILOR FILIPINEZE DIN VIETNAMUL DE SUD

Retragerea trupelor filipineze din Vietnamul de sud a fost anunțată de președintele Ferdinand Marcos la 4 octombrie, la Manila, în cadrul unei conferințe de presă, și confirmată de președintele filipinez la jumătatea lunii noiembrie.

Contingentul filipinez trimis în 1966 în Vietnamul de sud cuprinde ceva mai mult de 2 000 de oameni și este alcătuit numai din unități necombatante formînd un „grup de acțiune civică".

În legătură cu acest anunț, delegația Guvernului Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de sud la conferința de la Paris a difuzat un ordin al Comandamentului Forțelor Armate Populare de Eliberare din Vietnamul de sud în care înștiințează trupele aflate sub comanda sa să înceteze atacul asupra unităților filipineze din Vietnamul de sud. În ordin se spune, între altele: „În conformitate cu politica de clemență și de umanitate a Guvernului Revoluționar Provizoriu din Republica Vietnamului de sud, Comandamentul Forțelor Armate Populare de Eliberare din Vietnamul de sud ordonă Forțelor Armate Populare să nu atace unitățile filipineze pentru a permite trupelor filipineze să se întoarcă rapid și în condiții de securitate în țara lor și să se reîntîlnească cît mai curînd cu familiile lor".

ELVEȚIA ȘI CONFLICTUL NIGERIAN

Cererii de mediere prezentate recent de autoritățile biafreze unor țări europene, printre care și Elveția, guvernul elvețian i-a răspuns oficial, făcînd unele precizări asupra felului în care concepe un eventual rol de mediator în conflictul nigerian. Arătîndu-se dispus să aducă „un sprijin umanitar" poporului nigerian, guvernul elvețian menționează necesitatea de a se obține în prealabil atît consimțămîntul Biafrei cît și al autorităților federale. „Pentru ca să se poată face un pas înainte — se spune în comunicatul Departamentului politic federal dat publicității la Berna — trebuie ca părțile interesate să-și dea consimțămîntul și ca autoritățile solicitate de a-și aduce bunele servicii să fie asigurate că vor beneficia de întreaga discreție necesară atingerii scopurilor în direcția cărora se va desfășura efortul de mediere".

În comunicat se adaugă că guvernul elvețian nu intenționează să întreprindă vreo acțiune care ar contraveni activității desfășurate de diplomația africană pentru rezolvarea conflictului nigerian.

FACTORUL AMPLIFICATOR AL ENERGIEI (2)

Mircea MALIŢA

ENERGIA NUCLEARĂ

Formele neclasice de energie, energia mareelor, solară, eoliană, geotermală şi altele nu formează nici pe departe obiectul central al cercetărilor ştiinţifice, al marilor investiţii şi nu stau în atenţia politicii energetice de termen scurt, nefiind capabile, deci, să ofere nici răspunsuri adecvate necesităţilor pe termen lung.

În obiectivul central stă, în prezent, atomul. Trăim cursa petrol-atom. Într-un interval de timp neobişnuit de redus pentru afirmarea tehnică a unei descoperiri ştiinţifice, centralele electrice pe bază de energie nucleară se dezvoltă impetuos, concurînd preţul comercial al energiei electrice produsă de centralele termice. Lupta strînsă se manifestă în scăderea preţurilor combustibililor termo-centralelor. Ştiinţa investeşte sume imense pentru perfecţionarea unui tip de reactor nuclear cu randament mărit.

Astfel, drept sursă majoră de energie a viitorului apare la orizont energia nucleară, în ciuda multor dificultăţi tehnice care stau încă în calea utilizării ei economice. Printre aceste dificultăţi, se numără : cantitatea mare de combustibil nuclear ce trebuie să fie prezentă pentru a permite reacţia în lanţ, în raport cu combustibilul efectiv consumat în cursul acestui proces (raportul este de 500 : 1, în cazul unui randament de 5000 kW pe tona de uraniu şi thoriu prezentă), instalaţiile complicate şi relativ primitive în care energia nucleară este transformată în electricitate, randamentul scăzut al acestor instalaţii. De asemenea, încă de pe acum, protecţia contra radioactivităţii şi, în special, problema depozitării nepericuloase a deşeurilor radioactive constituie o serioasă preocupare. În schimb, resursele primare de energie atomică sînt uriaşe şi practic inepuizabile. Din fiecare tonă de stîncă se poate obţine, presupunînd o proporţie modestă de extracţie a uraniului şi thoriului existent în ea, de 15 la sută, o energie egală cu cea produsă de 7 tone de cărbune. Şi, teoretic, tot granitul scoarţei pămînteşti ne stă la dispoziţie pentru a putea satisface, la cel mai mare nivel de consum energetic imaginabil în prezent, nevoia noastră de energie pe zeci de mii de ani şi, probabil, chiar pentru milioane de ani.

Sub aspect teoretic, lucrurile se prezintă astfel : bombardat de neutroni, nucleul de uraniu se desface în două fragmente aproape egale, cu o degajare considerabilă de energie şi cu eliberare de neutroni care pot lovi noi nuclee de uraniu, permiţînd astfel „amorsarea" reacţiei în lanţ. În realitate, fenomenul este mai complex, din cauza existenţei a trei izotopi de uraniu şi a acţiunii inegale a neutronilor în funcţie de viteza lor. Pentru ca reacţia să se continue, este necesar ca viteza neutronilor să fie încetinită de către moderatori (de exemplu, apă grea sau grafit). Astfel, o pilă atomică trebuie să cuprindă o materie fisionabilă şi un moderator, totul închis cu pereţi groşi de ciment şi comandat de la distanţă.

După combustibilul care alimentează pila, după gazul sau lichidul care absoarbe căldura şi după moderatorul folosit, soluţiile se împart în mai multe filiere. În U.R.S.S. şi S.U.A. s-au dezvoltat cu precădere filierele cu uraniu îmbogăţit, în timp ce în Anglia şi pe continent predomină filiera cu uraniu natural. Primele prezintă un cost mai scăzut al instalaţiei, dar o întreţinere mai costisitoare din cauza combustibilului rafinat, în timp ce în cele din urmă, raportul este invers.

O nouă generaţie de reactori, aşa-numiţii supraregeneratori, urmează să producă mai mult combustibil fisionabil decît consumă. Sistemul cel mai atractiv îl constituie reactorii rapizi răciţi cu sodiu, fără moderator care să încetinească neutronii produşi prin fisiune. Degajarea de energie ar provoca o încălzire a pilei dacă nu ar fi răcită şi sub această formă. Cel puţin în prezent, se concretizează posibilitatea folosirii energiei atomice în scopuri industriale. Prin aplicarea principiului Carnot, transformarea în energie a căldurii degajată de reacţia nucleară va avea un randament cu atît mai ridicat cu cît temperatura la care va fi adus lichidul de răcire va fi mai mare ; pila va fi, deci, construită din materiale rezistente la temperaturi înalte. Vaporii de apă la temperatură înaltă servesc la învîrtirea turbinelor şi la producerea de electricitate. Un cazan cu aburi încălzit cu uraniu, acesta este tipul de reactor ce predomină astăzi. Cercetările urmăresc să rezolve problema conversiunii directe. Dotat cu elemente de conversiune termo-electrică dintr-un aliaj de siliciu-germaniu, reactorul „Romaşka" al Institutului de energie atomică „Kurceatov" din Moscova transformă direct, la o putere electrică de 0,5—0,8 kW, energia termică în energie electrică. S.U.A. îşi concentrează eforturile, în conversiunea directă, spre realizarea reactorului SNAP-10 A, de 500 kW, răcit cu metale lichide care se recirculă cu o pompă electromagnetică.

Alături de ştiinta reactorilor atomici, dezvoltaţi în paralel, progresele uneia sprijinind avansul celeilalte, magnetohidrodinamica şi reacţia termonucleară dirijată pot oferi şi ele mari resurse energetice.

Prima a oferit ideea cîmpului magnetic ca perete invizibil al „recipienţilor" primelor încercări de reacţie termonucleară din care s-au putut atinge temperaturi de 5 milioane de grade. La 350 milioane grade şi milioane de atmosfere, reacţia termonucleară datorită ciocnirilor deuteronilor se va autoîntreţine. Se va aprinde „soarele în laborator".

Tot magnetohidrodinamica ne indică şi o altă cale pentru setea consumatorilor de energie, în afara fabricării soarelui domestic. Aceasta este calea îmbunătăţirii randamentului transformării energiei primare (calorice sau chimice) în cea electrică. Astăzi, cele mai perfecţionate termocentrale, care funcţionează cu turbine cu aburi supraîncălziţi, au reuşit să obţină un randament al acestei transformări de 30—35 la sută.

Gazul complet ionizat, plasma, obţinută din azot amestecat cu 1 la sută potasiu încălzit la 3 000° C şi aşezată în cîmpul unui electromagnet puternic, a transformat energia calorică consumată în curent electric pe circuitul exterior ce unea cele 2 plăci ale magnetului, cu un randament de 60 la sută. De pe acum, însă, se prevede ca acest generator magnetohidrodinamic (M.H.D.) să atingă randamente de 80 la sută.

În U.R.S.S. se află în construcţie un generator M.H.D. cu o putere de 25 Mw şi există un proiect pentru 500 Mw. În S.U.A. şi Anglia s-au construit sau se proiectează generatoare M.H.D. de zeci de Mw.

Cît din necesarul energetic al viitorului va fi acoperit de această sursă de energie, practic inepuizabilă, energia atomului, a nucleului ? Dacă admitem că cele 7 miliarde de oameni ce vor popula planeta noastră la începutul secolului 21 vor consuma fiecare echivalentul a 10 tone de cărbune, ceea ce este inferior celui mai înalt nivel naţional actual şi deci modest pentru veacul viitor, din energia necesară, echivalentă cu arderea a 70 miliarde de tone de cărbune, energia a 40—50 miliarde tone va trebui obţinută din uraniu şi thoriu (prelucrînd 6—7 miliarde tone de rocă anual), sau prin transformarea energiei solare în putere utilă (şi acoperind, în acest caz, cu uzine solare, o suprafaţă de cca. 12 milioane ha de deşert). Restul de energie, echivalînd cu 20—30 miliarde tone cărbune, va fi maximul pe care, la acea dată, îl vom putea obţine exploatînd ce va fi rămas „economic" disponibil dintre sursele de energie primară clasice (hidroenergie, păduri, obţinerea necesarului de combustibil lichid prin hidrogenarea bioxidului de carbon ş.a.).

Optimismul pe care ni l-ar putea inculca acest tablou şi, în special, inepuizabilele resurse de energie nucleară trebuie însă serios amendat. Obţinerea în proporţiile indicate a acestei energii atomice ar fi întovărăşită în jurul anu-

Prima parte a articolului a apărut în „Lumea" nr. 50